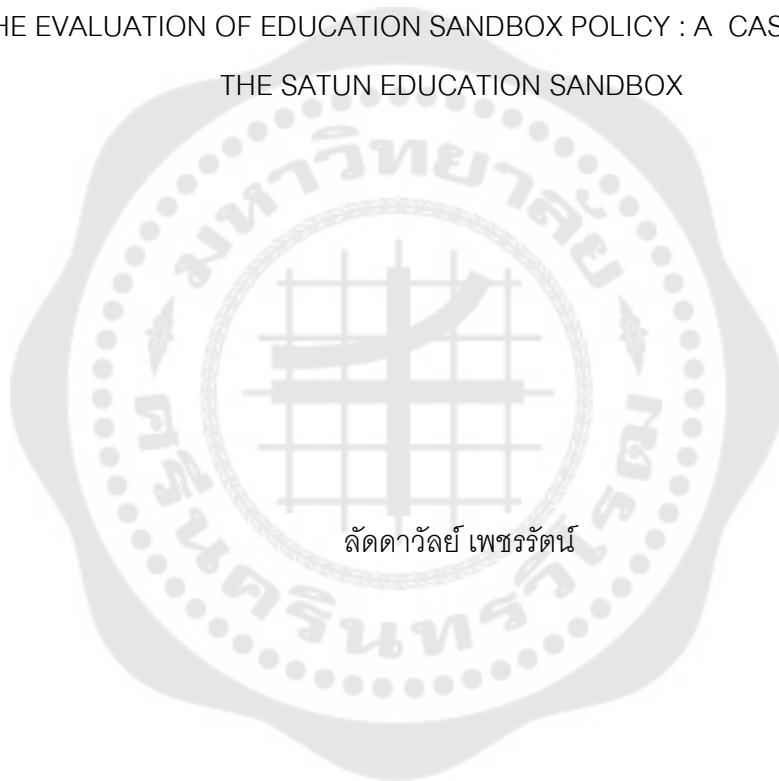

การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

THE EVALUATION OF EDUCATION SANDBOX POLICY : A CASE STUDY OF
THE SATUN EDUCATION SANDBOX

ลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2566

การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการสาธารณะ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE EVALUATION OF EDUCATION SANDBOX POLICY : A CASE STUDY OF
THE SATUN EDUCATION SANDBOX

LADDAWAN PETCHARAT

A Master's Project Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
(Public Policy and Management)
Faculty of Social Sciences, Srinakharinwirot University

2023

Copyright of Srinakharinwirot University

สารนิพนธ์

เรื่อง

การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

ของ

ลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายและการจัดการสาธารณะ
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

(รองศาสตราจารย์ นายแพทย์จัตตชัย เอกปัญญาสกุล)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการสอบปากเปล่าสารนิพนธ์

..... ที่ปรึกษาหลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ์ นักรัฟ)

..... ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.กานต์วี วิชัยปะ)

ชื่อเรื่อง	การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
ผู้วิจัย	ลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2566
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญานันท์ นักพื่อน

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ซึ่งใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยนำรูปแบบการประเมิน CIPP Model มาเป็นกรอบแนวคิดหลักในการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลจากการค้นคว้าเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจากหน่วยงานระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ผลการศึกษาพบว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตูลมีสถานะแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงานทั้งวัตถุประสงค์ของนโยบายที่เปิดโอกาสให้พื้นที่สามารถดำเนินการในประเด็นต่างๆ ได้มากขึ้น ประกอบกับพื้นที่มีเป้าหมาย แผนและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และโรงเรียนนำร่องมีความพร้อม รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตูลสามารถเกิดการขับเคลื่อนได้ ขณะที่ปัจจัยนำเข้าที่เป็นทรัพยากรในการดำเนินงานมีไม่เพียงพอ แต่ได้รับการสนับสนุน ช่วยเหลือเพิ่มเติมจากภาคส่วนต่างๆ ส่งผลให้ทรัพยากรในภาพรวมมีเพียงพอ ครบถ้วนที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพได้ โดยกระบวนการขับเคลื่อนงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตูลมีความต่อเนื่องกันทั้งการสร้างการรับรู้ การพัฒนาบุคลากร การนำไปปฏิบัติและการติดตาม ประเมินผล แต่การดำเนินงานทั้งหมดยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน แม้จะมีความพยายามผลักดันจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถทำให้เกิดผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) ที่พื้นที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ ทำให้การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตูลไม่มีความแตกต่างกับการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ ประกอบด้วยปัจจัยดังนี้ 1) กฎหมายและเป้าหมายที่ชัดเจน จะเปิดโอกาสและอำนวยความสะดวกให้พื้นที่สามารถจัดการศึกษาได้อย่างอิสระและมีความคล่องตัว ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางและแผนการดำเนินงานที่สอดคล้องกัน 2) ความพร้อมของโรงเรียนและการได้รับความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ในการสนับสนุนการดำเนินงาน 3) บุคลากรที่มีศักยภาพ และภาวะผู้นำของผู้บริหารที่สามารถเป็นแบบอย่างแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 4) การให้ความสำคัญกับนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างการรับรู้แก่ประชาชนในพื้นที่ จนนำไปสู่การยอมรับนโยบายจากทุกภาคส่วน และ 5) การติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ เพื่อให้สามารถพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างทันท่วงทีและมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การขยายผลนวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่ให้มากขึ้น ทั้งนี้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาควรมีการบูรณาการการทำงานจากทุกภาคส่วนในพื้นที่ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานครอบคลุมทุกมิติ โดยคนในพื้นที่สามารถดำเนินการและตัดสินใจได้ รวมถึงให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อให้การดำเนินงานเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรัฐต้องมีการหนุนเสริมการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การประเมินผล, พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

Title	THE EVALUATION OF EDUCATION SANDBOX POLICY : A CASE STUDY OF THE SATUN EDUCATION SANDBOX
Author	LADDAWAN PETCHARAT
Degree	MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
Academic Year	2023
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Preechaya Nakfon

This purpose of this research is to evaluate the implementation of the Satun education sandbox. This study is qualitative research, using the CIPP Model for evaluation. The information was gathered through document research and in-depth interviews with key informants from policy-makers, at street level and at the local level and to analyze the data using content analysis techniques. The results of the study were found as follows: the Satun education sandbox is an environment conducive to operations, including policy objectives that allowed the area to take action on more issues and included targeted areas, explicit plans and guidelines and school readiness, and was also supported by various sectors in the area. All contexts, as a result of the Satun education sandbox were actionable. Meanwhile, operational resources had insufficient input, with additional support and assistance from various sectors. As a result, the overall resources were adequate. This is actionable as the operation of sandbox education should be efficient and of high quality. The process of the implementation of the Satun education sandbox was continuous. This includes perception build, human resources development, implementation, and monitoring and evaluation. All operations are not efficient enough to result in an explicit change, despite the push from many parties involved. As a result, productivity and outcomes cannot achieve the ultimate outcomes that the area has targeted. As a result, the operation of the Satun education sandbox differed significantly with the education management of general schools, so the implementation of the educational sandbox will be successful. It consisted of the following factors: (1) explicit laws and goals will open opportunities and facilitate the area to able education management freely and convenient operation; (2) school readiness and cooperation from various sectors in the area to support the operation; (3) potential personnel and leadership of executives who can be role models to subordinates; (4) give the policy importance policy by building perception among people in all sectors in the area, until acceptance of policies from all sectors; and (5) monitoring and evaluation of performance continuous and regular, to be able to develop and improve solving operations in a timely and efficient manner, and able to expand educational innovation in the area more. The educational sandbox should have integration from all sectors in the area and to achieve operations by covering all dimensions. People in the area can take action and make operational decisions. The state must support its implementation and give priority to the street-level, in order to make operations happen efficiently and effectively.

Keyword : Evaluation, Education Sandbox

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความสะดวกตากรุณาช่วยเหลือ และความเอาใจใส่อย่างดี ยิ่งตลอดจนการให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการแก้ไขข้อบกพร่องจาก คณะกรรมการผู้ควบคุมสารนิพนธ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชญาณ์ นักพื่อน ที่ให้ความเมตตากรุณาเป็นที่ปรึกษาและให้ความช่วยเหลือชี้แนะแนวทางในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและการทำสารนิพนธ์นี้ด้วยความเอาใจใส่ตลอดมา รวมทั้ง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.โกสินทร์ เตชะนิยม ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะต่างๆ เพิ่มเติมแก่ผู้วิจัย ทำให้ปริญญาานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.กานต์วี วิชัยปะ และกรรมการบริหารหลักสูตรสาขา นโยบายและการจัดการสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกท่าน ที่ได้กรุณาประสิทธิประสาทความรู้ต่างๆ ให้แก่ผู้วิจัย ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณผู้แทนจากหน่วยงานทางการศึกษา โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และบุคคลอีกหลายท่านในพื้นที่ จังหวัดสตูลที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่ได้ให้ความช่วยเหลือในการสละเวลามาให้ข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้งานวิจัยฉบับนี้สมบูรณ์และสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ขอขอบคุณทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่ทำให้ งานวิจัยสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่คณะสังคมศาสตร์ และเจ้าหน้าที่บัณฑิตวิทยาลัยสำหรับการช่วยเหลือประสานงานต่างๆ ให้กับผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณพี่ๆ เพื่อนๆ สาขานโยบายและการจัดการสาธารณะ รวมถึงบุคคลอีกหลายท่านที่ไม่ได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอโน้มรำลึกถึงคุณของบิดามารดา ครอบครัวและทุกคนรอบข้างของผู้วิจัย และครูอาจารย์ ที่อบรมสั่งสอนให้ความรู้ เป็นกำลังใจและให้การสนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีตลอดมา

ลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์

สารบัญ

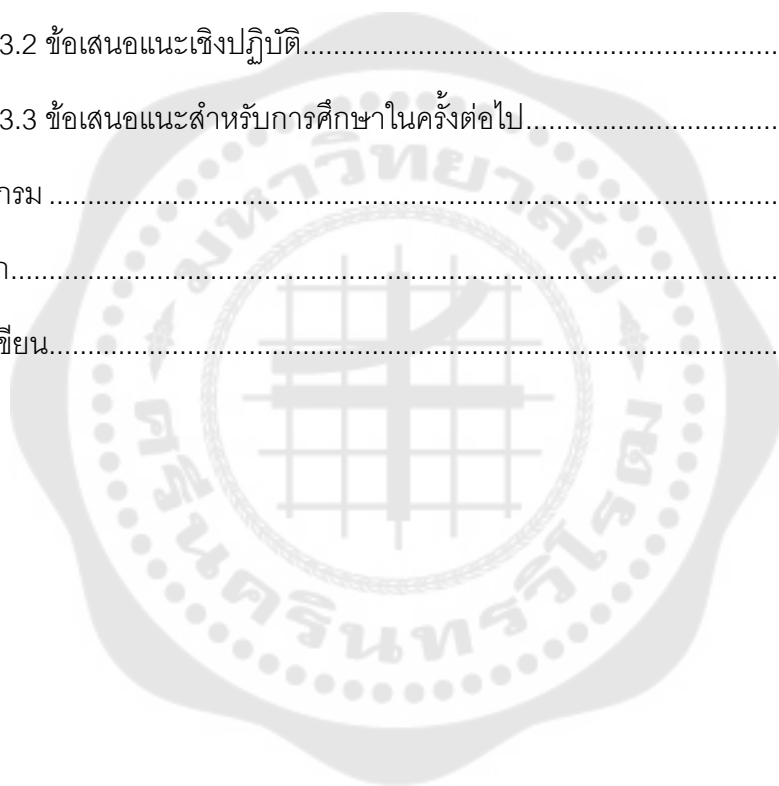
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาและความสำคัญ	1
1.2 คำถามการวิจัย.....	3
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1. ขอบเขตเนื้อหา.....	4
2. ขอบเขตพื้นที่และขอบเขตประชากร.....	4
3.ขอบเขตระยะเวลา.....	5
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรม.....	7
2.1 การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation).....	8
2.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินผลนโยบาย	9
2.1.2 ประเภทของการประเมินผลนโยบาย	13
2.1.3 รูปแบบการประเมินผล	20

2.1.4 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model.....	23
2.2 พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562	27
2.2.1 รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.....	28
2.2.2 การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	29
2.2.3 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล.....	32
2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
2.3.1 การประเมินผลด้านการศึกษา	34
2.3.2 การศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	37
2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	40
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	44
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	44
3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	45
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	51
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	54
บทที่ 4 ผลการศึกษา	55
4.1 การประเมินผลด้านสภาวะแวดล้อม (Context).....	55
4.1.1 วัตถุประสงค์ของนโยบาย	55
4.1.2 เป้าหมาย/ จุดมุ่งหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล.....	56
4.1.3 ความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดสตูลต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.....	57
4.1.4 การสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล.....	57
4.2 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า (Input)	59
4.2.1 ทรัพยากรสำหรับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.....	59

(1) งบประมาณ	59
(2) ครูและบุคลากร	60
(3) แหล่งข้อมูล/องค์ความรู้/เครื่องมือ-เทคโนโลยี	60
(4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	61
(5) ระยะเวลาในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	61
4.2.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร.....	62
4.2.3 ความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด สตูล.....	63
4.3 การประเมินผลด้านกระบวนการ (Process).....	66
4.3.1 การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	66
4.3.2 กลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล	69
4.3.3. การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนนำร่อง.....	72
4.3.4 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล	74
4.4 การประเมินผลด้านผลผลิต (Product)	79
4.4.1 การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.....	79
(1) นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล	79
(2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน	83
(3) ความคล่องตัวในการบริหารงานของโรงเรียนนำร่อง	84
(4) ความพึงพอใจและการตอบรับของผู้ปกครองและประชาชนในพื้นที่	85
(5) การขยายผลนวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสตูล	85
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	89
5.1 สรุปผลการศึกษา.....	89
1. การประเมินผลด้านสภาวะแวดล้อม (Context)	89

2. การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า (Input).....	89
3. การประเมินผลด้านกระบวนการ (Process).....	90
4. การประเมินผลด้านผลผลิต (Product).....	90
5.2 อภิปรายผลการศึกษา	92
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	93
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย.....	93
5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ.....	94
5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป.....	95
บรรณานุกรม	96
ภาคผนวก.....	101
ประวัติผู้เขียน.....	112

สารบัญตาราง

	หน้า
ตาราง 1 แสดงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	46
ตาราง 2 ผลการประเมินการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล	87

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินรูปแบบ CIPP กับการตัดสินใจ.....	26
ภาพประกอบ 2 แผนภาพโครงสร้างการบริหารงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.....	29
ภาพประกอบ 3 กรอบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	31
ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย	43
ภาพประกอบ 5 การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล	67
ภาพประกอบ 6 การจัดเวทีสมัชชาการศึกษาของจังหวัดสตูล ครั้งที่ 3	68
ภาพประกอบ 7 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล	75
ภาพประกอบ 8 การจัดเวทีเสนอผลงานนักเรียนของโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล	76
ภาพประกอบ 9 การจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการศึกษาครูสามเฒ่า	82

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

เมื่อกล่าวถึงระบบการศึกษาของประเทศไทยจะเป็นที่ทราบกันดีว่าเต็มไปด้วยปัญหา มากมายทั้งเรื่องโครงสร้างการบริหาร การรวมศูนย์อำนาจบริหารที่กระจุกตัวอยู่ในส่วนกลาง หลักสูตร การเรียนการสอนที่ล้าสมัย จึงนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาครั้งที่หนึ่งระหว่างปี พ.ศ.2542-2551 ซึ่งการ ปฏิรูปในครั้งนี้เน้นปฏิรูปโครงสร้างการบริหารที่กระจายอำนาจลงสู่ส่วนภูมิภาค การจัดการศึกษาแบบมี ส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ (มติชนออนไลน์, 2562) โดยผลที่เกิดจากการ ปฏิรูปในครั้งนี้พบว่า ไม่สามารถแก้ปัญหาในระบบการศึกษาได้ ในทางกลับกัน ปัญหาในระบบ การศึกษายังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งเรื่องการกระจายอำนาจที่ไม่ใช่การกระจายอำนาจอย่างแท้จริง ปัญหา การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนในพื้นที่ ห่างไกล ปัญหาการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหารระดับสูงในกระทรวงศึกษาธิการที่นำไปสู่การ เปลี่ยนแปลงนโยบายการศึกษา ทำให้ไม่สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง ไม่เห็นผลอย่าง เป็นรูปธรรม รวมถึง การค้นพบ พัฒนาการนวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในสถานศึกษา แต่ไม่สามารถ ขยายผลหรือนำไปใช้ในสถานศึกษาพื้นที่อื่นๆ ได้ ปัญหาดังกล่าวจึงนำไปสู่การปฏิรูปการศึกษาครั้งที่ สอง ระหว่างปี พ.ศ.2552-2561 โดยผลจากการปฏิรูปการศึกษาในครั้งนี้ก็ยังไม่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ในระบบการศึกษาได้ตามที่คาดหวัง และปัญหาลับยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะปัญหาด้าน คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่ไม่สามารถคิดวิเคราะห์ได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ (กลุ่มงานบริการ วิชาการ 3 สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2558, น.2) จึงเกิดการรวมตัวของกลุ่ม ภาคีเครือข่ายเพื่อการศึกษาไทย (Thailand Education Partnership: TEP) พุดคุยถึงปัญหาและอุปสรรค ของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยที่ไม่มีความเชื่อมโยงกันขององค์ประกอบในระบบการศึกษา 3 ประการคือ 1) ไม่บูรณาการการทำงานของหน่วยงานที่จัดทำหลักสูตร สื่อและ รูปแบบการจัดการเรียน การสอน การวัดประเมินผล การบริหารจัดการบุคลากร งบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป 2) ขาด กลไกและการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementation) และ 3) ไม่สามารถขยายผลนวัตกรรม การศึกษาที่ค้นพบไปสู่พื้นที่อื่นๆ ได้ (กองกฎหมายการศึกษาและวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกา, 2562, น.3) ภาคีเครือข่ายเพื่อการศึกษาไทยจึงเสนอให้มีการจัดตั้งเขตพิเศษทางการศึกษา ที่ จะสามารถใช้เป็นพื้นที่ที่สามารถดำเนินการพัฒนาการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว ให้เกิดการ พัฒนาแบบ bottom up ที่มีฝ่ายนโยบายหนุนเสริม เน้นอัตลักษณ์โรงเรียนและสอดคล้องกับบริบทและ ความต้องการของชุมชน โดยการร่วมมือร่วมพลังของทุกภาคส่วนในพื้นที่ (พิทักษ์ ใสศุภยาคม, 2563)

ขณะเดียวกัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ทำการศึกษาศึกษาวิจัย พัฒนาต้นแบบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในระดับจังหวัด โดยได้พบแนวคิดสำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ว่า ควรจะปฏิรูปจากระดับล่างสู่ระดับบน และเน้นการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนด้วยการสร้าง นวัตกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียนจากต้นทุนตามบริบทเชิงพื้นที่ที่มี โดยให้อิสระแก่ โรงเรียนในการบริหารจัดการตนเอง ความเป็นนิติบุคคล การบริหารวิชาการ การเงิน งานบุคคล และการ บริหารทั่วไป (มติชนออนไลน์, 2561) ดังนั้น เพื่อให้เกิดความเป็นไปได้ในการพัฒนาการศึกษาอย่าง ยั่งยืน กลุ่มภาคเครือข่ายเพื่อการศึกษาไทยและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยจึงนำแนวคิด ดังกล่าวเสนอต่อคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา จนนำไปสู่การร่วมมือกับ กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพื่อทดลองแนวคิดดังกล่าว โดยในครั้งแรก กระทรวงศึกษาธิการประกาศจัดตั้งใน 3 จังหวัดคือ จังหวัดสตูล ศรีสะเกษและระยอง ต่อมาประกาศเพิ่ม อีก 5 จังหวัดคือ จังหวัดเชียงใหม่ กาญจนบุรี ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เพื่อให้เกิดการบริหารจัดการ แบบใหม่ในระดับพื้นที่ และพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้เหมาะสมกับศักยภาพและบริบทพื้นที่ ทั้งนี้ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาโดยการสนับสนุนของภาคีเครือข่ายเพื่อการศึกษาไทย (TEP) ยังได้จัดทำร่างพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเสนอต่อคณะรัฐมนตรีและสภานิติ บัญญัติแห่งชาติ เพื่อขอความเห็นชอบให้ออกเป็นกฎหมาย และในระยะเวลาต่อมา คณะรัฐมนตรี คณะกรรมการกฤษฎีกา และสภานิติบัญญัติแห่งชาติ เห็นชอบให้ออกประกาศพระราชบัญญัติพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 ขึ้น โดยมีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลา 7 ปี และสามารถขยายเวลาได้อีก 1 ครั้ง ไม่เกิน 7 ปี (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562) และทุก 3 ปี จะต้องมีการประเมินผล การดำเนินงานและการบริหารจัดการของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจากคณะผู้ประเมินอิสระ เพื่อนำ ข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนานโยบายและการปฏิบัติ รวมถึงศึกษาแนวโน้มผลลัพธ์ ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น นำไปสู่การหาแนวทางปรับปรุงแก้ไข สนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานให้มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปในอนาคต

พื้นที่ที่ประกาศเป็นพื้นที่ทดลองนวัตกรรมการศึกษา โดยให้อำนาจแก่โรงเรียนในการ บริหารงานและจัดการศึกษาได้อย่างอิสระ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน เพื่อพัฒนา ผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ โดยรัฐให้การสนับสนุนทรัพยากรและกลไก หนุนเสริมแก่โรงเรียนในพื้นที่อย่างเหมาะสม ซึ่งชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมจัด การศึกษาในพื้นที่ (สมพงษ์ จิตระดับ และคนอื่น ๆ, 2563, น.7-9) ทั้งนี้ พื้นที่ 8 จังหวัดที่กล่าวข้างต้น ต่างมีการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามบริบทพื้นที่และความต้องการของชุมชนของตนเอง ดังนี้ (1) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาโดยใช้ทฤษฎี

สามเหลี่ยมเข็มนาฬิกา ผ่านความร่วมมือของภาคประชาสังคม (2) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ ขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาด้วยการตั้งเป้าหมายในการพัฒนาคนภายใต้รูปแบบการบริหารจัดการแบบ Core Team เพื่อสร้างภาคีเครือข่ายการศึกษา (3) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดระยอง ขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาด้วยการตั้งกรอบหลักสูตรท้องถิ่น Rayong MARCO เพื่อเป้าหมายพัฒนาจังหวัดให้หน้าอยู่ (4) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาด้วยการเป้าหมายการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้านความรู้ สมรรถนะ ทักษะและเจตคติร่วมกับการสร้างภาคีเครือข่ายด้านการศึกษา (5) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ (ปัตตานี ยะลา นราธิวาส) ขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาด้วยการบูรณาการหลักสูตรสามัญกับหลักสูตรอิสลามศึกษา และยกระดับภาษาไทยเป็นภาษาหลักในการสื่อสาร และ (6) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาด้วยการดึงความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น เข้ามาช่วยจัดการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียน และมีภาคเอกชน และมูลนิธิต่างๆ ในพื้นที่เข้ามาช่วยวางแผน กลยุทธ์ และแนวทางการแก้ปัญหาด้านการศึกษา ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การทดลองปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน 10 แห่ง โดยใช้โครงงานฐานวิจัยเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ ตั้งแต่ปี 2547 เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่นวัตกรรมการศึกษา รูปแบบอื่น อาทิ รูปแบบการสอนแบบครูสามเฒ่า เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

จากข้อมูลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้ง 8 จังหวัด จะสังเกตได้ว่า การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลมีทิศทางการดำเนินงานพัฒนาการศึกษาที่มีรูปแบบชัดเจน มีความน่าสนใจ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และมาตรฐานการศึกษาชาติ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะศึกษาการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลว่ามีลักษณะเป็นอย่างไร โดยจะทำการประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลในมิติต่างๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมถึงนำไปสู่การหาแนวทางในการแก้ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ซึ่งข้อมูลที่ได้จะมีประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในระยะต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

การดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูลเป็นอย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินผลการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูล

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา

การประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ผู้วิจัยจะใช้รูปแบบการประเมินผล CIPP Model มากำหนดกรอบแนวคิดในการประเมินผลโครงการ ซึ่งจะกำหนดกรอบการประเมินโครงการ 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) ได้แก่ วัตถุประสงค์ เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ความพร้อมของภาคการศึกษาในจังหวัดสตูล ต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และการสนับสนุนของทุกภาคส่วนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ งบประมาณ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สภาวะผู้นำของผู้บริหาร แหล่งข้อมูล สื่อการเรียนรู้ เครื่องมือ เทคโนโลยี ระยะเวลา และความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

3) ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาแก่ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจ.สตูล กลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนนำร่องฯ และการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

4) ด้านผลผลิต (Product) ได้แก่ การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ (1) นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล (2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน (3) ความคล่องตัวและควมมีอิสระในการบริหารงานของโรงเรียนนำร่อง และ (4) ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ประชาชนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

2. ขอบเขตพื้นที่และขอบเขตประชากร

2.1 การวิจัยในครั้งนี้ จะศึกษาการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ซึ่งใช้แนวคิดโครงงานฐานวิจัยเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูล ซึ่งนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมการศึกษาในรูปแบบอื่น เช่น รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบครูสามเส้าที่ประกอบด้วยครูโรงเรียน ครูพ่อ-แม่ และครูชุมชนเข้ามาร่วมจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

2.2 การวิจัยครั้งนี้ จะศึกษาจากประชากร ดังนี้

2.2.1 ผู้แทนจากหน่วยงานระดับนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ได้แก่ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสตูล และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

2.2.2 ผู้แทนจากหน่วยปฏิบัติในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ได้แก่

2.2.2.1 ผู้แทนจากโรงเรียนนำร่องที่เข้าร่วมโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา

2.2.2.2 ภาคีเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา

2.2.2.3 กลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียน นำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

3.ขอบเขตระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาข้อมูลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ.2562 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เริ่มบังคับใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 จนถึงปัจจุบัน โดยผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูลงานวิจัย ระหว่างเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม พ.ศ.2566

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำผลการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลไปใช้เป็นข้อมูล ในการพัฒนา และปรับปรุงการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล รวมถึงพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาพื้นที่อื่นๆ

2. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปสู่การหาแนวทาง วิธีป้องกันและแก้ไขปัญหาจากการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะ

นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง แนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนการสอน การบริหารงานและการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ ที่ผ่านการทดลอง พัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือ สามารถสนับสนุน ส่งเสริมให้การเรียนรู้และระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพได้

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา หมายถึง พื้นที่ที่ได้รับการประกาศให้ทดลองใช้นวัตกรรมการศึกษา โดยโรงเรียนสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างอิสระ สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของชุมชน โดยรัฐสนับสนุนทรัพยากรและการดำเนินงานให้พื้นที่อย่างเหมาะสม ซึ่งชุมชนและผู้ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงาน

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล หมายถึง พื้นที่นำร่องด้านการศึกษาของจังหวัดสตูล ที่โรงเรียนได้รับอำนาจให้สามารถบริหารงานได้อย่างอิสระตามพระราชบัญญัติพื้นที่

นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 และจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และชุมชน โดยใช้แนวคิด
โครงการฐานวิจัยเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษา นำไปสู่ นวัตกรรมการ
การศึกษารูปแบบอื่น อาทิ นวัตกรรมการเรียนรู้ผ่านครูสามเฒ่าที่ประกอบด้วยครูโรงเรียน ครูพ่อ-แม่ และ
ครูชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน

การจัดการเรียนการสอนโครงการฐานวิจัย หมายถึง วิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้
กระบวนการวิจัยกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ชี้แนะเกี่ยวกับขั้นตอนการเรียนรู้แบบ
งานวิจัย

การดำเนินนโยบาย หมายถึง การดำเนินงานตามการตัดสินใจของรัฐในเชิงนโยบาย
โดยรัฐเป็นผู้ดำเนินงานหลักและดึงความร่วมมือจากภาคเอกชน และภาคส่วนต่างๆ ในสังคมเข้ามามี
ส่วนร่วมในการดำเนินนโยบาย เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

การประเมินการดำเนินนโยบาย หมายถึง การติดตาม ตรวจสอบ ทบทวนผลการ
ปฏิบัติตามนโยบาย เพื่อรวบรวมข้อมูลการดำเนินนโยบายว่า สามารถดำเนินการได้ตามแผนที่วางไว้
หรือไม่ เกิดผลลัพธ์หรือผลที่คาดหวังไว้มากน้อยเพียงใด ปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายได้
หรือไม่อย่างไร รวมไปถึงการตรวจสอบปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น และนำข้อมูลไปวิเคราะห์เพื่อหาแนว
ทางแก้ไข ปรับปรุง พัฒนานโยบายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยข้อมูลที่ได้จะเป็นข้อมูลสารสนเทศแก่
ผู้บริหารและผู้มีอำนาจตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินนโยบายในระยะต่อไป

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation)
- 2.2 พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562
- 2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นโยบายสาธารณะเป็นแนวทางที่รัฐตัดสินใจเลือกและกำหนดเป็นแนวทาง โครงการ แผนงาน หรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อกำหนดเป็นทิศทางในการดำเนินการแก้ไขปัญหาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ด้วยวิธีการที่สอดคล้องกับสภาพจริงและเป็นไปตามความต้องการของประชาชนที่มีส่วนได้เสียในเรื่องนั้นๆ ทั้งนี้แนวทางหรือกิจกรรมที่จะเกิดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาอาจออกมาในรูปแบบของกฎหมายหรือระเบียบหลักเกณฑ์ รวมถึงรูปแบบแผนงาน หรือกิจกรรมลักษณะอื่นๆ ตามลักษณะขององค์การที่กำหนด ซึ่งการบริหารนโยบายสาธารณะจะประกอบด้วย 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ 1) การก่อรูปนโยบาย (Policy Formation) เป็นกระบวนการพิจารณารายละเอียดของปัญหาและความต้องการสาธารณะต่อปัญหานั้นๆ เพื่อประเมินว่าปัญหาและความต้องการใดควรเป็นประเด็นที่นำไปสู่การพิจารณาเพื่อตอบสนองเป็นนโยบายสาธารณะ 2) การกำหนดนโยบาย (Policy Formulation) เป็นการค้นหาทางเลือกนโยบายและพิจารณาความเหมาะสมของแต่ละทางเลือก เพื่อตัดสินใจเลือกนโยบายที่เหมาะสมสำหรับตอบสนองปัญหาและความต้องการ 3) การนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy Implementation) เป็นการกำหนดหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และ 4) การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation) เป็นขั้นตอนการติดตามผลการดำเนินงานตามนโยบาย เพื่อตัดสินใจหรือประเมินความเหมาะสมของนโยบายที่นำไปปฏิบัติว่ามีความเหมาะสมเพียงใด โดยอาศัยเทคนิคและวิธีการวิเคราะห์ต่างๆ ซึ่งผลการประเมินจะถูกนำมาเป็นมาตรฐานสำหรับการกำหนดนโยบายในอนาคต (ปรีชญาณ์ นักพ็อน, 2563) ดังนั้น นโยบายสาธารณะที่เกิดขึ้นเมื่อนำไปปฏิบัติ รัฐหรือองค์การที่เกี่ยวข้องจะต้องมีการติดตาม ตรวจสอบ รวมถึงประเมินผลนโยบาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้พัฒนา ปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น รวมถึงนำไปสู่การตัดสินใจของผู้บริหารในการยุติ หรือดำเนินการของนโยบายต่อไป

2.1 การประเมินผลนโยบาย (Policy Evaluation)

การประเมินผล (Evaluation) นักวิชาการให้ความหมายของการประเมินผลไว้หลากหลาย อาทิ

Daniel L. Stufflebeam (1973 อ้างถึงใน ธรรมปพน จันทรแก้ว, 2564a, น.13) ระบุว่า เป็นกระบวนการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาจัดทำเป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอต่อผู้มีอำนาจในการตัดสินใจต่อไป

Dye (1978 อ้างถึงใน อติพร เกิดเรือง, 2561, น.21) ระบุว่า เป็นการประเมินโครงการของรัฐที่ดำเนินอยู่ว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ การประเมินผลนโยบายควรเน้นเรื่องการประเมินผลของเป้าประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย (Goal) ของโครงการหรือนโยบาย ตลอดจนประเมินผลกระทบของนโยบาย (Policy Impact)

Owens (1973 อ้างถึงใน อติพร เกิดเรือง, 2561, น.21) ให้ความหมายว่า เป็นการหาข้อมูลเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกประเมิน ซึ่งให้เห็นถึงลักษณะสำคัญคือ เป็นกระบวนการ (Process) ที่ต้องใช้ข้อมูล (Data) ที่เป็นระบบ และใช้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อประโยชน์ของผู้ตัดสินใจนโยบาย และการประเมินผลจะเกี่ยวข้องกับการวางแผน แผนงาน นโยบาย ผลผลิตและปัจเจกบุคคล

Rossi & Freeman (1993 อ้างถึงใน อติพร เกิดเรือง, 2561, น.21) ให้ความหมายการประเมินผลคือ การใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์อย่างเป็นระบบ เพื่อประเมินกรอบความคิดเชิงทฤษฎี การออกแบบ และการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งให้เห็นว่า การประเมินผลต้องมีการประเมินอย่างเป็นระบบ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคม ต้องประเมินโดยกรอบความคิดเชิงทฤษฎีรองรับ และต้องสามารถจำแนกผลการประเมินได้ชัดเจนว่านโยบายใดมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว

Patton (1991 อ้างถึงใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555, น.5) กล่าวว่า เป็นการรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับกิจกรรม คุณลักษณะ และผลลัพธ์ของโครงการ เพื่อการใช้ประโยชน์ในการลดความไม่แน่นอน การปรับปรุงประสิทธิผลของโครงการ และการตัดสินใจ และควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้การประเมินผลมีความเที่ยงตรงและเชื่อถือได้

Royse, Thyer, Padgett and Logan (2001 อ้างถึงใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555, น.5) นิยามว่า การประเมินผลโครงการเป็นการวิจัยประยุกต์ที่ใช้ในส่วนของกระบวนการจัดการ ซึ่งกระทำเพื่อช่วยคนตัดสินใจทางการบริหารเกี่ยวกับแผนการให้บริการ ผู้ตัดสินใจอาจต้องการรู้ว่าโครงการบรรลุ

วัตถุประสงค์หรือไม่ มีคุณค่าพอที่จะได้รับงบประมาณในปีต่อไปหรือไม่ หรือจะใช้เงินงบประมาณน้อยลงเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์อย่างเดียวกันได้อีกหรือไม่

อดิพร เกิดเรือง (2561) ให้ความหมายว่า เป็นการประเมินผลสัมฤทธิ์ในการกำหนดแผน เป้าหมายนโยบายของโครงการ และความเสี่ยงต่อผลกระทบของปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาจากการดำเนินนโยบายสาธารณะ เพื่อเตรียมกำหนดแผนรองรับสถานการณ์ผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินงานหรือเสร็จสิ้นโครงการ

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.บัณฑิตศึกษาศาสาวิชาศึกษาศาสตร์ (2553) ให้ความหมาย การประเมินนโยบายว่า กระบวนการการเก็บรวบรวมข้อมูลและตัดสินคุณค่าของนโยบาย โดยเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยสามารถประเมินได้ตั้งแต่ก่อนนำนโยบายไปปฏิบัติ ระหว่างดำเนินงาน และภายหลังนโยบายสิ้นสุด เพื่อดูผลที่เกิดขึ้นหรือเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างไร

ศุภชัย ยาวะประภาษ (2552 อ้างถึงใน ปรีชญาณ์ นักพ็อน, 2563, น.107) ให้ความหมายว่า เป็นกระบวนการวัดคุณค่าของผลการดำเนินงานตามนโยบาย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

จากความหมายของนักวิชาการข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินนโยบาย เป็นกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับกิจกรรม คุณลักษณะ และผลลัพธ์ของโครงการ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและทฤษฎีรองรับ ซึ่งผลการประเมินสามารถบอกได้ว่านโยบายมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการมากน้อยเพียงใด โครงการในภาพรวมประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว รวมทั้งสามารถนำไปใช้ลดความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ/นโยบาย และปรับปรุงประสิทธิภาพในการดำเนินโครงการ/นโยบายให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะสามารถนำไปจัดทำเป็นสารสนเทศเพื่อนำเสนอแก่ผู้ตัดสินใจนโยบายเกี่ยวกับแผนงานและโครงการที่จะดำเนินการต่อไป โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ให้ความหมายและลักษณะของการประเมินผลจะเป็นกรอบทิศทางหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลในมิติต่างๆ ซึ่งจะใช้ระเบียบวิธีวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล

2.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินผลนโยบาย

Rossi & Freeman (1993 อ้างถึงใน เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555, น.9-12) ระบุวัตถุประสงค์หลักของการประเมินผลนโยบายสาธารณะว่าเป็น การแยกนโยบายที่มีประโยชน์และนโยบายที่ไม่มีประโยชน์ออกจากกันเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้กำหนดนโยบาย ผู้สนับสนุนงบประมาณ นักวางแผน และผู้บริหารโครงการได้วางแผน ออกแบบ และนำโครงการใหม่ๆ ไป

ปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสังคมตามที่ต้องการ โดยอธิบายวัตถุประสงค์ของการประเมินผลนโยบายสาธารณะไว้ 4 ข้อ ดังนี้

1. การสร้างความพร้อมรับผิด (accountability) เป็นการประเมินผลเพื่อให้เกิดความพร้อมรับผิดของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เพื่อตัดสินใจว่าควรดำเนินนโยบายต่อ ขยาย ลด ยุติหรือทบทวนพิจารณานโยบายใหม่ รวมถึงเป็นการเชื่อมโยงระบบราชการกับประชาธิปไตยเข้าด้วยกันในการนำนโยบายไปปฏิบัติ แบ่งความพร้อมรับผิดเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการเมือง (political perspective) เป็นการตรวจสอบว่าฝ่ายบริหารทำตามที่ได้รับมอบหมายหรือไม่ หรือระหว่างที่บริหารนั้นมีการเปลี่ยนแปลงงบประมาณ หรือแนวทางที่ฝ่ายการเมืองกำหนดหรือไม่อย่างไร 2) ด้านหน่วยงานและการจัดการ (agency-management perspective) ผู้บริหารมีอำนาจติดตามการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา และสามารถมอบอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติระดับล่างได้ การประเมินจึงเป็นเครื่องมือที่จะได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับการทำงานของผู้ปฏิบัติงานระดับล่าง 3) ด้านประชาชน (citizen's perspective) ความพร้อมรับผิดด้านการเมืองและด้านประชาชนเป็นความพร้อมรับผิดทางอ้อม โดยประเมินผลว่าฝ่ายการเมืองทำงานเป็นอย่างไร เพื่อนำไปตัดสินใจในการเลือกตั้งครั้งต่อไป และ 4) ด้านผู้รับบริการ (client perspective) เป็นกลุ่มผลประโยชน์ที่นโยบายต้องสนใจ เพราะต้องให้บริการอย่างเท่าเทียมกัน เป็นธรรม ทำให้เกิดความพึงพอใจ รวมทั้งทำตามกฎเกณฑ์ที่ชอบธรรม การประเมินผลจึงเป็นสิ่งที่ผู้รับบริการมองว่าเป็นสิ่งที่มีประโยชน์ต่อตนเอง

2. การปรับปรุงนโยบาย (Improvement) เป็นการประเมินผลเพื่อหาแนวทางปรับปรุงและขัดเกลานโยบาย เช่น การปรับทิศทางนโยบาย การปรับปรุงการปฏิบัติให้ดีขึ้น เพื่อให้นโยบายดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งปรับปรุงความพร้อมรับผิดของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปฏิบัติระดับล่าง หัวหน้างาน ผู้บริหาร หรือผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และแก้ไขการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายของนโยบาย การประเมินผลจึงเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นซ้ำๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้กลับไปวางแผนบริหาร ให้บริการ หรือปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติ ทำด้วยความรวดเร็ว ยืดหยุ่นมากกว่ามุ่งหาความรู้ โดยอาศัยวิธีการตามหลักระเบียบวิธีวิจัย

3. การสร้างความรู้พื้นฐาน (basic knowledge) เป็นเสมือนการวิจัยพื้นฐานที่มุ่งทำความเข้าใจความจริง โดยนำทฤษฎีไปศึกษาการทำงานของเจ้าหน้าที่หรือนโยบาย เพื่อรวบรวมองค์ความรู้ สร้างหรือทดสอบทฤษฎี เพื่อให้มองการประเมินผลกว้างขึ้น และกระตุ้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้คิดวิเคราะห์หาเหตุผลและทำความเข้าใจความจริงได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

4. เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic purposes) เป็นวัตถุประสงค์ซ่อนเร้นเรียกว่า “การประเมินผลเทียม” (pseudo-evaluations) อติพร เกิดเรือง (2561) อธิบายว่า เป็นการประเมินผลซึ่งใช้วิธีการสร้างสรรค์สารสนเทศที่ถูกต้องและเชื่อถือได้เกี่ยวกับผลของนโยบาย โดยยังไม่พิจารณาว่าผลที่เกิดขึ้นมีคุณค่าหรือประโยชน์มากน้อยเพียงใดต่อประชาชนกลุ่มต่างๆ ในสังคมและประเทศชาติ การประเมินในลักษณะนี้มีความเชื่อว่า ตัววัดต่างๆ ที่ใช้ในการวัดคุณค่าหรือประโยชน์ของนโยบายมีความถูกต้องเชื่อถือได้และเป็นที่ยอมรับทั่วไปในหมู่ประชาชนกลุ่มต่างๆ ซึ่งการนำเสนอผลของนโยบายจะแสดงด้วยกราฟ ตารางแสดงผล การใช้เลขดัชนี การวิเคราะห์อนุกรมเวลา และการวิเคราะห์ความถดถอย โดยรูปแบบที่ใช้ในการประเมินผลนโยบายตามแนวทางนี้มี 4 รูปแบบ ได้แก่ 1) การสร้างข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องและเชื่อถือได้เกี่ยวกับผลของนโยบาย 2) การพิจารณาวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายเป็นหลัก เนื่องจากเชื่อว่าผลของนโยบายนั้นสะท้อนวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบาย 3) การประเมินการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในผลของนโยบายหนึ่งในช่วงเวลาหนึ่ง หรือการเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงในผลของนโยบายหลายๆ นโยบาย และ 4) อนุญาตให้มีการจัดกลุ่มผลของนโยบายโดยตัวแปรอื่นที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย

ขณะเดียวกัน อติพร เกิดเรือง (2561) จำแนกวัตถุประสงค์ของการประเมินผลนโยบายไว้ 10 ประการ ได้แก่

1. เพื่อทราบสถานภาพที่เป็นจริงของนโยบาย รวมทั้งแผนและโครงการที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในด้านปัจจัยนำเข้าในกระบวนการของนโยบายและการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อนำผลที่ได้จากการประเมินมาปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นจนสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ต้องการ
2. เพื่อทราบผลการปฏิบัติงานตามนโยบายมีความเพียงพอ เสมอภาค เป็นธรรมหรือไม่
3. เพื่อทราบความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่อย่างไร
4. เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องและสิ่งที่เบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์ของนโยบาย
5. เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการงาน
6. เพื่อปรับปรุงแผนงานและโครงการให้เกิดความเหมาะสม
7. เพื่อตัดสินใจในการขยายผลหรือยุตินโยบาย

8. เพื่อทดสอบแนวความคิดริเริ่มใหม่ๆ หรือนวัตกรรมที่ใช้แก้ปัญหาขององค์กร

9. เพื่อขยายองค์ความรู้ที่ได้ให้กว้างขึ้น เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปทั้งภาครัฐ เอกชน รัฐวิสาหกิจ

10. เพื่อทดสอบสมมติฐานทางสังคมบางประการว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติเป็นไปตามทฤษฎีหรือสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร

สรุป วัตถุประสงค์ของการประเมินผลนโยบายสาธารณะ จำแนกได้ 4 ข้อหลัก คือ

1. การสร้างความพร้อมรับผิด (accountability) เป็นการประเมินผลเพื่อให้เกิดความพร้อมรับผิดของผู้ดำเนินนโยบายทั้งในส่วนของรัฐ หน่วยงานราชการ ตัวแทนภาคประชาชน ฝ่ายการเมือง กลุ่มคน และ ซึ่งแต่ละองค์กรหรือบุคคลเหล่านี้มีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่รับผิดชอบมากน้อยเพียงใด สามารถนำนโยบายไปปฏิบัติให้สำเร็จได้ในระดับใด ดำเนินการได้ตามแผนที่กำหนดหรือไม่ ระหว่างการปฏิบัติตามนโยบายมีปัญหา อุปสรรคอย่างไร นำไปสู่การให้ข้อมูลแก่ผู้มีบริหารที่มีอำนาจตัดสินใจว่าควรดำเนินนโยบายต่อไปอย่างไร จะขยายเพิ่มหรือลดลง

2. การปรับปรุงนโยบาย (Improvement) เป็นการประเมินผลเพื่อหาแนวทางปรับปรุง พัฒนานโยบายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ดำเนินการได้ต่อเนื่อง เน้นประเมินความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติ เพื่อให้รู้ว่าสิ่งที่กำลังทำมีจุดเด่น จุดด้อย ข้อเสียอย่างไร นำไปสู่ การแก้ไขและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของนโยบาย โดยจะทำการประเมินซ้ำๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้วางแผนบริหารจัดการ หรือปรับปรุงแก้ไข โดยอาศัยวิธีการค้นคว้าตามหลักระเบียบวิธีวิจัย

3. การสร้างความรู้พื้นฐาน (basic knowledge) เป็นการประเมินเพื่อค้นหาข้อมูลความจริง ความรู้ นวัตกรรมใหม่ๆ ในการแก้ไข พัฒนาที่เกิดจากการดำเนินงานตามนโยบาย ซึ่งนำทฤษฎีมาใช้ในการประเมินผล เพื่อเก็บรวบรวมองค์ความรู้ สร้างการทดลอง ทดสอบทฤษฎี ซึ่งองค์ความรู้ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถนำไปวิเคราะห์ให้ลึกซึ้งมากขึ้น

4. เป้าประสงค์เชิงกลยุทธ์ (Strategic purposes) เป็นการประเมินผลเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่มีความน่าเชื่อถือ โดยไม่ได้พิจารณาถึงคุณค่าหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งอาจจะแสดงผลด้วยกราฟ ตารางแสดงผล การใช้เลขดัชนี การวิเคราะห์ความถดถอย เป็นต้น

ทั้งนี้ วัตถุประสงค์ของการประเมินนโยบายจะใช้เป็นกรอบประเด็นในการเก็บข้อมูล การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลในมิติต่างๆ ตลอดช่วงระยะเวลาของการดำเนิน นโยบาย ซึ่งจะทำให้ทราบว่าการปฏิบัติในแต่ละขั้นมีจุดเด่น จุดแข็ง จุดด้อย ปัญหา อุปสรรคอย่างไร ผลที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงานเป็นอย่างไร ส่งผลกระทบต่อผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างไร นำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุงนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2.1.2 ประเภทของการประเมินผลนโยบาย

จุมพล นิมพานิช (2552) กล่าวว่า นักวิชาการทางด้าน การประเมินผลนโยบาย ใช้เกณฑ์ต่างๆ ในการแบ่งประเภทของการประเมินผลนโยบายออกเป็นหลายประเภท ดังนี้

(1) การประเมินผลนโยบายที่จำแนกตามระยะเวลาที่ประเมินผล

สามารถจำแนกได้ 3 รูปแบบ ได้แก่

1) การประเมินก่อนเริ่มปฏิบัติตามนโยบาย (Preliminary Evaluation) เป็น การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) ก่อนที่จะนำ นโยบาย/โครงการไปปฏิบัติ ถ้าผู้ประเมินผลสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นได้ชัดเจน นโยบาย แผนงานจะประเมินความเหมาะสม ความสมเหตุสมผล ความเป็นไปได้ ความจำเป็น โอกาสที่จะ ทำให้ดำเนินงานให้สำเร็จจะเป็นไปได้อย่างมาก ลดความเสี่ยงต่อการสูญเปล่า รวมทั้งสามารถเตรียม รับมือกับสิ่งที่อาจเกิดขึ้นได้

2) การประเมินในระหว่างการดำเนินงาน (Implementation Evaluation or Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะนำนโยบายที่วางแผนไว้ไปปฏิบัติ เพื่อดูว่าดำเนินงานเป็นไป ตามแผนที่กำหนดหรือไม่ จุดไหนที่สามารถทำได้และทำไม่ได้มีสาเหตุจากอะไร ข้อดี ข้อเสีย ข้อจำกัด ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร เน้นศึกษาความมีประสิทธิภาพของกิจกรรมหรือระบบงานที่นำมาทดลอง เพื่อแก้ไขได้อย่างทันที่ (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.บัณฑิตศึกษาศาสาวิชาศึกษาศาสตร์, 2553) การประเมินระหว่างการดำเนินการนโยบายอาจใช้ประเมิน 1) เพื่อทบทวนแผนของนโยบาย 2) เพื่อสร้างแผนของนโยบายสร้าง 3) เพื่อพัฒนาแบบสอบถาม (Questionnaire) หรือรายการ (Check list) สำหรับรวบรวมข้อมูลตามเรื่องที่ต้องการ 4) เพื่อคัดเลือกวิธีการวัดผลที่เหมาะสม 5) เพื่อกำหนด ตารางเวลาการประเมินผลให้สอดคล้องกับการดำเนินนโยบาย 6) เพื่อเตรียมข้อมูลที่เป็นข่าวสารสำหรับการ รายงานและข้อเสนอแนะสำหรับการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินนโยบาย 7) เพื่อแนะนำแนวทาง ปรับปรุง การแก้ปัญหา และการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติของนโยบาย (อติพร เกิดเรือง, 2561)

3) การประเมินหลังการดำเนินงาน (Post Evaluation) เป็นการตรวจสอบ การดำเนินงานตามนโยบายว่าสำเร็จตามที่วางแผนหรือไม่ ควรจะเพิ่มการทำงานให้กว้างขึ้นหรือไม่ หรือ

ควรจะยุติการดำเนินงาน ผลที่เกิดขึ้นมีความคุ้มค่าหรือไม่ เมื่อเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนด แบ่งการประเมินเป็น 2 ขั้นตอนคือ 1) ประเมินทันทีหลังสิ้นสุดโครงการ และ 2) ประเมินผลกระทบของนโยบาย ที่จะต้องเว้นระยะเวลา 1-2 ปี ในการเก็บข้อมูลต่างๆ ที่ประเมินไว้ตั้งแต่เริ่มจนสิ้นสุดโครงการ อาจเรียกว่า การประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) ซึ่งมุ่งพิจารณาใน 3 มิติ (ปรัชญานันท์นักพ็อน, 2563, น.110) ได้แก่ มิติที่ 1 การวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลผลิต (Output) มิติที่ 2 การวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลลัพธ์ (Outcome) และมิติที่ 3 การวัดความสำเร็จและความล้มเหลวของนโยบายจากผลกระทบ (Impact)

(2) การประเมินผลนโยบายที่จำแนกตามจุดมุ่งหมายของการประเมิน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.บัณฑิตศึกษาศาสาวิชาศึกษาศาสตร์ (2553) จำแนกเป็น 2 รูปแบบ ดังนี้

1) การประเมินความก้าวหน้าของนโยบาย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินงาน เพื่อมุ่งตรวจสอบว่า การดำเนินงานตามนโยบายเป็นไปตามแผนงานหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไรบ้าง ผลงานเริ่มเกิดขึ้นหรือไม่ มีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของงาน ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ในการตัดสินใจปรับปรุงนโยบาย แผนงาน โครงการในช่วงระยะเวลาที่เหลือหรือในช่วงต่อไป ช่วยลดโอกาสการสูญเสียเปล่าในการปฏิบัติงาน รวมทั้งช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติทราบทิศทางการดำเนินงานที่ควรจะเป็นในช่วงระยะเวลาที่เหลือ เพิ่มโอกาสความสำเร็จของการพัฒนานโยบายมากขึ้น

2) การประเมินสรุปผลการดำเนินงานตามนโยบาย (Summative Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลผลิตหรือตรวจสอบความสำเร็จของการบรรลุวัตถุประสงค์ตามนโยบายที่คาดหวังไว้ ผู้ประเมินจะต้องวิเคราะห์ให้ชัดเจนว่า นโยบายนั้นคาดหวังผลผลิตในเรื่องใดบ้าง ผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลการดำเนินงานคุ้มค่าหรือไม่ เน้นการตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นในระยะเสร็จสิ้น หรือศึกษาผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เกิดขึ้นในระยะยาว ซึ่งจะช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบผลการดำเนินงานว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่คาดหวังไว้หรือไม่ ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจในการปรับปรุง ยกเลิกหรือขยายผลของนโยบายในวงกว้างมากขึ้นในอนาคต

(3) การประเมินนโยบายที่จำแนกตามเนื้อหาสาระของการประเมิน

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.บัณฑิตศึกษาศาสาวิชาศึกษาศาสตร์ (2553) จำแนกไว้ 7 รูปแบบ ดังนี้

1) การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นการประเมินก่อนที่จะดำเนินงานตามนโยบาย ผลที่ได้จะทำให้ทราบปัญหาที่จะต้องแก้ไข ซึ่งนำไปสู่

การกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจเลือกแนวทางแก้ไขปัญหานั้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย โดยทั่วไปผู้ประเมินจะประมวลความต้องการจำเป็นจาก 2 ระดับคือ ความต้องการจำเป็นระดับผู้รับบริการและระดับผู้ให้บริการ ซึ่งนักประเมินจะต้องประมวลความต้องการทั้ง 2 ระดับ แล้วตัดสินใจว่ารายการความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่ได้รับการแก้ไขเรียงตามลำดับมีอะไรบ้าง

2) การประเมินความเป็นไปได้ของนโยบาย (Feasibility Evaluation) เป็นการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเหมาะสมของนโยบาย แผนงาน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ประกอบการตัดสินใจ มุ่งเน้นประเมินสถานะแวดล้อม ความเหมาะสมชัดเจนของวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบาย ความสอดคล้องกับสภาพสังคม ปัญหาหรือความต้องการของประชาชน ความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของนโยบายกับกิจกรรมที่กำหนดไว้ ตรวจสอบความเหมาะสม พอเพียงด้านปัจจัยพื้นฐานด้านทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงาน

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะดำเนินงานตามนโยบาย ใช้ตัดสินใจเพื่อปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงาน ขั้นตอนการปฏิบัติงานหรือแนวทางการดำเนินงานตามนโยบายในช่วงระยะเวลาที่เหลืออยู่ เน้นตรวจสอบการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด รวมถึงปัญหาอุปสรรคและผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

4) การประเมินผลการดำเนินงาน (Output Evaluation) เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นเมื่อเสร็จสิ้นตามนโยบาย มีบทบาทในการตัดสินใจดำเนินโครงการต่อไปหรือจะยกเลิกโครงการ มุ่งเน้นการตรวจสอบการบรรลุวัตถุประสงค์หรือผลสำเร็จของการดำเนินงานตามนโยบาย

5) การประเมินผลกระทบของนโยบาย (Impact Evaluation) เป็นการประเมินที่เกิดขึ้นหลังจากที่โครงการดำเนินการแล้วเสร็จไปเป็นระยะเวลาพอสมควร เพื่อค้นหาว่าโครงการดำเนินไปด้วยดีหรือไม่เพียงใด (เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555) และศึกษาผลกระทบทั้งเชิงบวกและผลกระทบเชิงลบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน เช่น ผลกระทบด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ระบบนิเวศ เทคโนโลยี ประชากร และด้านนโยบาย (อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์)

6) การประเมินการติดตามผลของนโยบายและปัญหา (Monitoring policy and problems) เป็นการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบถึงลักษณะปัญหาหรือเพื่อติดตามความก้าวหน้าของนโยบายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

7) การประเมินอภิมานหรือการสังเคราะห์การประเมินผล (Meta Evaluation or Evaluation synthesis) เป็นการนำข้อค้นพบจากการประเมินผลขึ้นใดขึ้นหนึ่งหรือ

หลายชิ้นมาวิเคราะห์ซ้ำ เพื่อหาข้อสรุปของนโยบายหรือโครงการ โดยมีเป้าหมาย 2 ประการคือ 1) การทบทวนการวิจัยประเมินผลที่ได้ทำมาแล้วว่าถูกต้องตามหลักเกณฑ์ด้านระเบียบวิธีวิจัยและได้มาตรฐานมากน้อยเพียงใด 2) มุ่งสะสมข้อค้นพบจากการวิจัยประเมินผลที่ทำมาแล้วโดยนำมาสังเคราะห์เพื่อสร้างข้อสรุป การประเมินผลประเภทนี้มีประโยชน์ใช้ได้ครอบคลุมทุกด้านทั้งด้านการตรวจสอบความรับผิดชอบ การกำหนดนโยบาย และการบริหารนโยบาย (เรื่องวิทย์ เกษ สุวรรณ, 2555)

ในขณะที่ Rossi, Lipsey and Freeman (1998 อ้างถึงใน ปรีชญาณ์ นักพ็อน, 2563) กำหนดหลักในการประเมินที่สำคัญด้วย 5 ขั้นตอนลำดับ คือ

1) การประเมินความจำเป็นของนโยบายหรือโครงการ (Needs Assessment) เป็นการประเมินขั้นตอนแรกเพื่อพิจารณาถึงความจำเป็นที่นำไปสู่การกำหนดนโยบายหรือโครงการ โดยพิจารณาเกี่ยวกับสภาพสังคมที่เป็นเงื่อนไขที่โปรแกรมตั้งใจจัดปัญหา ทำให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องเกิดโครงการ โดยมุ่งเน้นประเมิน 2 ส่วน ได้แก่ 1) การประเมินกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบทั้งในระดับบุคคล กลุ่ม ชุมชน องค์กร พื้นที่ ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางตรงและทางอ้อม ขนาดของกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบตามประเมินที่ต้องการประเมิน และ 2) การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือบริบท เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อมที่ส่งผลต่อนโยบาย เช่น นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด การเมือง เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ

2) การประเมินทฤษฎีโครงการ (Assessment of Program Theory) เป็นการประเมินเกี่ยวกับกรอบแนวคิด ทฤษฎี และการออกแบบโปรแกรมที่อาศัยฐานจากทฤษฎีหรือข้อสมมติฐานเกี่ยวกับธรรมชาติของปัญหาและแสดงให้เห็นแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ปัญหา นั้น โดยพิจารณากรอบแนวคิด (Conceptualization) ที่เชื่อมโยงจากสาเหตุและความจำเป็นของนโยบายไปสู่โครงการและกิจกรรมของโครงการอันจะก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวัง ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ 1) การประเมินทฤษฎีผลลัพธ์ (Outcome Theory) เป็นการพิจารณาผลลัพธ์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ในนโยบายว่า ถูกกำหนดไว้ตามแนวคิดหรือทฤษฎีพื้นฐาน หรือความเป็นเหตุและผลเชิงตรรกะ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีหลักคิดพื้นฐานสนับสนุนว่า นโยบายนี้เป็นตัวแทรกแซง (Intervention) ที่ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังดังกล่าวบนพื้นฐานของความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและผล (Causal theory) ทั้งผลลัพธ์ระยะใกล้ (Immediate Outcome) ผลลัพธ์ระยะกลาง (Intermediate Outcome) และผลลัพธ์ระยะไกลหรือผลลัพธ์ขั้นปลาย (Distal หรือ Ultimate Outcome) ตลอดจนการนำไปสู่การเกิดผลกระทบ (Impact) ในระยะยาว และ 2) การประเมินทฤษฎีกระบวนการ (Process Theory) เป็นการตรวจสอบความสมเหตุสมผลของกิจกรรมและ

ขั้นตอนการดำเนินงานตามกระบวนการ ว่า มีความเป็นไปได้ในการดำเนินการหรือไม่ และ หากทำได้ตามที่กำหนดอย่างเหมาะสม จะส่งผลให้เกิดผลผลิตที่คาดหวัง นำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการได้มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากความเหมาะสมสอดคล้องของแผนปฏิบัติงานต่อกลุ่มเป้าหมาย ที่ได้รับผลกระทบ (Service Utilization Plan) ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานไปจนถึงขั้นตอนสุดท้ายของกระบวนการ ซึ่งพิจารณาจากการบริหารงานด้านบุคลากร การเงิน ข้อมูลข่าวสาร เทคโนโลยี หรือด้านทรัพยากรอื่น ๆ ว่ามีความเหมาะสมสอดคล้อง สามารถสนับสนุนให้การดำเนินงานตามแผนทำได้จริง และเพียงพอต่อการผลักดันให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวังไว้ได้หรือไม่เพียงใด

3) การประเมินกระบวนการ (Assessment of program process) เป็นขั้นตอนการประเมินระหว่างดำเนินนโยบาย เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินนโยบาย เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ปรับปรุง พัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยจะประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติการการนำนโยบายไปปฏิบัติและการให้บริการทางสังคม นักวิชาการบางท่านอาจมองว่า การประเมินกระบวนการนี้จะคล้ายกับการติดตามการดำเนินงานของนโยบายหรือโครงการ (Program Monitoring) ทั้งนี้ การประเมินกระบวนการหรือการประเมินการนำนโยบายไปปฏิบัติจะพิจารณาความสอดคล้องของวัตถุประสงค์เชิงบริหารและวัตถุประสงค์ของการให้บริการ การปฏิบัติหน้าที่ในแต่ละส่วนของนโยบายหรือโครงการ การตอบสนองของกลุ่มเป้าหมายต่อนโยบายหรือโครงการ การเข้าถึงบริการของนโยบายหรือโครงการ การใช้ทรัพยากรในการดำเนินนโยบายหรือโครงการ และความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินนโยบายหรือโครงการ อาจใช้เกณฑ์การประเมินใน 2 ลักษณะคือ 1) การประเมินตามแผนงานของนโยบายหรือโครงการที่ออกแบบไว้ ทั้งในส่วนของโครงสร้างและหน้าที่ต่างๆ ในการดำเนินนโยบาย 2) การประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ทั้งในส่วนของจำนวนผู้เข้าร่วมนโยบายหรือโครงการ ความก้าวหน้าของนโยบายในช่วงเวลาที่กำหนด เป็นต้น ซึ่งจะมีประโยชน์ต่อการค้นหาจุดเด่น จุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย ซึ่งไม่สามารถศึกษาได้เมื่อนโยบายสิ้นสุด โดยจะได้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะๆ เพื่อตรวจสอบการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังเป็นส่วนช่วยในการประเมินผลกระทบของนโยบาย เพราะช่วยให้เข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นว่า เกิดได้อย่างไร หากนโยบายล้มเหลวหรือประสบปัญหาจะสามารถแยกได้ว่าเป็นเพราะความล้มเหลวในการปฏิบัติ (implementation Failure) หรือความผิดพลาดของทฤษฎีนโยบาย (Theory Failure)

4) การประเมินผลลัพธ์ของโครงการ (Assessment of Program Outcome) เป็นการประเมินเพื่อค้นหาว่า ผลการดำเนินการของโครงการได้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป

ในทางที่ก่อให้เกิดเป็นการฟื้นฟู บำรุง แก้ไขสถานการณ์หรือเงื่อนไขทางสังคมมากน้อยเพียงใด และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไม่คาดหวังไว้ด้วยหรือไม่ (Unexpected Outcome) ในส่วนของผลลัพธ์โครงการ (Outcome) อาศัยแนวทางจาก logic Model ที่กำหนดผลลัพธ์ที่ต้องการออกเป็นสามระยะโดยอาศัยแนวคิดจากทฤษฎีนโยบาย (Program Theory) มาเปรียบเทียบกับผลที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งจะนำระบบสารสนเทศ (Management Information System – MIS) มาเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการดำเนินงานหรือกิจกรรมในแต่ละขั้นตอนและผลการดำเนินงานด้านต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการติดตามและประเมินกระบวนการดำเนินงาน นอกจากนี้ ยังพบว่าการติดตามและประเมินผลนโยบายโดยทั่วไปมักใช้วิธีการไปตรวจเยี่ยม ณ จุดที่ตั้ง (Side Visit) โดยผู้บริหารหรือผู้รับผิดชอบนโยบาย เพื่อให้เห็นสภาพความเป็นจริงและเข้าใจถึงปัญหาอุปสรรคจริงในการดำเนินงาน (วรเดช จันทรศร 2558 อ้างถึงใน ปรีชญาณ์ นักพ็อน, 2563, น.115) แล้วนำข้อมูลประกอบการพิจารณาปรับเปลี่ยนข้อสั่งการหรือนโยบายให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทแวดล้อมการดำเนินงานจริง โดยสามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติ (วรเดช จันทรศร 2552, Pressman&Widaysky 1973, Berman et al..1973 อ้างถึงใน ปรีชญาณ์ นักพ็อน , 2563, น.115-116) ดังนี้

(1) ผลผลิต (Output) เป็นการวัดผลโดยการใช้เกณฑ์ด้านปริมาณ อาทิ ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการตามนโยบายหรือแผนจนสิ้นสุด งบประมาณหรือทรัพยากรที่ใช้ จำนวนงานหรือกิจกรรมที่ได้ลงมือปฏิบัติไปแล้วกับที่เหลืออยู่ และความพึงพอใจของผู้รับบริการ หรือผู้เข้าร่วมโครงการ

(2) ผลลัพธ์ (Outcome) เป็นการวัดผลที่เกิดต่อจากผลผลิต โดยพิจารณาถึงการได้รับประโยชน์จากนโยบายของกลุ่มเป้าหมายเมื่อเทียบกับที่กำหนดไว้ อาทิ การเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายและแผน โดยมักเป็นการพิจารณาตามผลลัพธ์ที่คาดไว้ ในแต่ละประเด็นซึ่งกำหนดไว้ในนโยบายอย่างชัดเจนตั้งแต่ก่อนเริ่มดำเนินนโยบาย

(3) ผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) เป็นการวัดผลในระยะยาว หลังจากการเกิดผลผลิตและผลลัพธ์ว่า นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงใด ซึ่งไม่สามารถทำได้โดยตรง และต้องใช้ระยะเวลาในการติดตามผลเพื่อเห็นการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องว่า เป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายและแผนงานที่กำหนด

5) การประเมินประสิทธิภาพของโครงการ (Efficiency Assessment) เป็นการประเมินเกี่ยวกับต้นทุนของโครงการ และความคุ้มค่า โดยจะมองในแง่ประโยชน์ที่พึงปรารถนา

เป็นการพิจารณาประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ความคุ้มค่าของต้นทุนหรือความเสียหายกับประโยชน์ที่จะได้รับจากโครงการ วิธีการ หรือทางเลือกอื่นๆ หรือไม่ที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ที่เท่าเทียมกันโดยมีค่าใช้จ่ายหรือต้นทุนที่ต่ำกว่า ซึ่งสามารถแบ่งการประเมินประสิทธิภาพเป็น 2 ส่วนคือ การประเมินผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Cost-benefit Effectiveness) และการประเมินประสิทธิภาพต่อค่าใช้จ่าย (Cost-Efficiency)

สรุป การประเมินผลนโยบาย จำแนกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่

1. การประเมินก่อนน่านโยบายไปปฏิบัติ เป็นการประเมินเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของโครงการเพื่อกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจเลือกแนวทางไปแก้ปัญหา เมื่อกำหนดเป้าหมาย แผนการดำเนินงานแล้วจะเป็นการประเมินความเป็นไปได้ของโครงการว่า มีการกำหนดแผนงานได้เหมาะสม สอดคล้องกับสถานการณ์ บริบทของปัญหาหรือไม่ ซึ่งจะมุ่งประเมินกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับผลกระทบทุกฝ่ายทั้งในระดับบุคคล ชุมชน องค์กร และมุ่งประเมินสภาวะแวดล้อมที่จะส่งผลกระทบต่ออนนโยบายก่อนน่านโยบายสู่การปฏิบัติ ทั้งนี้ การประเมินในขั้นนี้จะนำแนวคิดทฤษฎี มาใช้ในการตรวจสอบหลักคิดในการออกแบบโครงการว่าเป็นไปตามกรอบทฤษฎีใด สามารถให้ผลลัพธ์หรือเป้าหมาย ความเป็นเหตุเป็นผลในการดำเนินงาน ขั้นตอนการดำเนินงาน และผลผลิตที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่คาดหวังไว้มากน้อยเพียงใด โดยพิจารณาจากการบริหารจัดการทรัพยากรต่างๆ ที่ใช้ดำเนินงานมีความเหมาะสมกับแผนที่วางไว้ ทำได้จริง และเพียงพอต่อการทำให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวังหรือไม่อย่างไร

2. การประเมินในระหว่างการน่านโยบายไปปฏิบัติ เป็นการประเมินการดำเนินงานในขณะที่น่านโยบายไปปฏิบัติตามแผนที่วางไว้ หรืออาจเรียกว่าเป็นการประเมินความก้าวหน้าของนโยบาย เพื่อมุ่งตรวจสอบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผน ขั้นตอนหรือกระบวนการที่วางไว้หรือ เกิดข้อบกพร่อง ปัญหาอุปสรรคเกิดขึ้นบ้าง มีจุดเด่น จุดแข็ง จุดด้อยตรงส่วนใดในการน่านโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติ นำไปสู่การพัฒนา ปรับปรุง แก้ไขให้การดำเนินการในช่วงระยะเวลาต่อไปให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งอาจจะนับเป็นการติดตามการดำเนินงานของนโยบายหรือโครงการเป็นระยะๆ

3. การประเมินหลังการดำเนินงาน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นว่า สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการในระยะต่อไป ซึ่งจะประเมิน (1) ผลผลิต (Output) ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน (2) ผลลัพธ์ (Outcome) หรือประโยชน์ที่กลุ่มเป้าหมายได้รับจากการน่านโยบายไปปฏิบัติ (3) ผลกระทบ (Impact) การดำเนินนโยบายส่งผลกระทบต่อกลุ่มเป้าหมายและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างไร ทั้งผลกระทบ

ทางตรงและทางอ้อม โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากระบบสารสนเทศมาช่วยในการติดตามและประเมินผลแต่ละกิจกรรม รวมถึงใช้การลงพื้นที่ที่ตรวจเยี่ยม ณ ที่ตั้งของการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้เห็นการดำเนินงานจริง ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมถึงการประเมินประสิทธิผลการใช้ทรัพยากรต่างๆ และความคุ้มค่า ซึ่งจะประเมินวิเคราะห์ซ้ำๆ จะทำให้ได้ข้อมูลของนโยบายหรือโครงการที่จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ครอบคลุมทั้งด้านการตรวจสอบความรับผิดชอบ การกำหนดนโยบาย และการบริหารนโยบาย

โดยการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นการประเมินผลทั้งก่อนดำเนินนโยบาย ระหว่างการดำเนินนโยบาย และหลังการนำนโยบายไปปฏิบัติ เพื่อให้เห็นภาพรวมของการขับเคลื่อนและการดำเนินนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลในมิติต่างๆ ซึ่งการประเมินก่อนนำนโยบายไปปฏิบัติจะเป็นการประเมินสถานะแวดล้อม บริบท ความจำเป็นในการนำนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไปปฏิบัติ ขณะที่การประเมินผลระหว่างการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเป็นการประเมินถึงกระบวนการดำเนินงาน ปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินงาน และการติดตาม ตรวจสอบการดำเนินนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล และการประเมินผลหลังการนำนโยบายไปปฏิบัติจะเป็นการประเมินถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน รวมไปถึงผลกระทบหรือความพึงพอใจ ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

2.1.3 รูปแบบการประเมินผล

สมพร พรหมจ้อย (2550 อ้างถึงใน ธรรมปพน จันทร์แก้ว, 2564a, น.15) ระบุว่า การประเมินผลมีวิธีการประเมินหลากหลายรูปแบบ ซึ่งจะเป็นกรอบหรือแนวคิดสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการประเมินโครงการ โดยขึ้นอยู่กับเป้าหมายหรือข้อตกลงเบื้องต้นของโครงการ ซึ่งนักวิชาการด้านการประเมินได้เสนอกรอบแนวคิดหรือประเภทของรูปแบบการประเมินออกเป็น 3 รูปแบบ ดังนี้

2.1.3.1 รูปแบบการประเมินที่เน้นจุดมุ่งหมาย (Objective Based Mode) เป็นการประเมินที่เน้นการตรวจสอบผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นหรือไม่ ผลที่เกิดขึ้นบรรลุเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ เช่น การประเมินของ Tyler (1943 อ้างถึงใน สุชาติ จินดาแจ้ง, 2562, น.76) เน้นการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้อยู่ในรูปของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมเพื่อประเมินความสำเร็จของวัตถุประสงค์ โดยมุ่งประเมินปรัชญา จุดมุ่งหมาย กระบวนการ และผลผลิต ขณะที่ Cronbach (1973 อ้างถึงใน เยาวดี ราชัยกุล วิบูลย์ศรี, 2546) นำเสนอแนวคิดว่าการประเมินเป็นการเก็บข้อมูลการใช้ข้อมูลที่ได้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมการจัด

การศึกษา 3 ประเภท คือ 1) เพื่อการปรับปรุงรายวิชา 2) การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียน เป็นรายบุคคล 3) การจัดการบริหารโรงเรียน โดยเสนอแนวทางการประเมิน 4 แนวทาง คือ 1) การศึกษากระบวนการ (Process Studies) ที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน 2) การวัดศักยภาพของผู้เรียน (Proficiency Measurement) โดยพิจารณาคะแนนรายข้อมากกว่าคะแนนจากแบบทดสอบทั้งฉบับ รวมถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน 3) การวัดทัศนคติ (Attitude Measurement) ในการปฏิบัติหน้าที่ 4) การติดตาม (Follow Up Studies) ผลการทำงานหรือภาวะการเลือกศึกษาต่อในสาขาต่างๆ ให้บุคคลที่เรียนผู้เรียนระดับชั้นพื้นฐานที่เรียนมาแล้วทำการประเมินข้อดี ข้อจำกัด ของวิชาต่างๆ ว่าควรมีการปรับปรุง พัฒนาอย่างไร เพื่อช่วยในการพัฒนา ปรับปรุงรายวิชา เหล่านั้นต่อไป

2.1.3.2 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินคุณค่า (Judgmental Evaluation Model) เพื่อเก็บข้อมูลไปกำหนดและวินิจฉัยคุณค่าของโครงการ เช่น การประเมินของ Stake (2001 อ้างถึงใน ศุภามณ จันทร์สกุล, 2557) เสนอการประเมินแบบ Countenance Model ซึ่งจำแนกข้อมูลการประเมินเป็น 2 ส่วนคือ เมตริกบรรยาย และเมตริกตัดสินคุณค่า โดยเสนอให้ ก่อนตัดสินคุณค่าใดๆ ของโครงการ ควรวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้นๆ โดยรวบรวมข้อมูลแท้จริง และเก็บข้อมูลที่ต้องการมาอธิบายและตัดสินใจ พิจารณาจาก 3 ส่วน คือ (Stake, 1967 อ้างถึงใน สุชาติ จินดาแจ้ง, 2562, น.28) ปัจจัยเบื้องต้น (Antecedents) ในการดำเนินงาน, การปฏิบัติ (Transaction) และผลลัพธ์จากการดำเนิน (Outcomes) ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้ จำแนกเป็น 4 ประเภท คือ สิ่งที่เกิดขึ้นหรือแผนงาน (Intents) สิ่งที่เกิดขึ้นจริง (Observations) มาตรฐาน (Standards) ปัจจัยเบื้องต้นที่มี การปฏิบัติและผลการดำเนินงาน และการตัดสินใจ (Judgments) ขณะที่ Provus (1969 อ้างถึงใน สุชาติ จินดาแจ้ง, 2562, น.79) เสนอ แนวคิดการประเมินหลักสูตร “การประเมินผลความแตกต่างหรือการประเมินผลความไม่ สอดคล้อง” (Discrepancy Evaluation) โดยผู้ประเมินได้กำหนดมาตรฐานตามสิ่งคาดหวังของ โครงการ ซึ่งประเมินต้องหาข้อมูลใหม่และตัดสินใจตามมาตรฐานที่กำหนด จะช่วยให้ได้ข้อมูล ย้อนกลับ (Feedback) ทุกขั้นตอนการประเมินและตลอดโครงการอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบปัญหา สามารถแก้ไขปรับปรุงได้ทันที จะประเมิน 5 ส่วน คือ การกำหนดโครงการ (Program Definition), การประเมินการนำโครงการลงในพื้นที่ (Program Installation), การประเมินกระบวนการ (Program Process), การประเมินผลผลิต (Program Product) และการวิเคราะห์ค่าใช้จ่าย (Cost-Benefit Analysis) ส่วนแนวคิดการประเมินของ Scriven (1967 อ้างถึงใน สุชาติ จินดาแจ้ง, 2562, น.80) มุ่งในเรื่อง Consumer-Oriented Evaluation เน้นความต้องการจำเป็นของ

Consumer หรือการประเมินแบบ Need-Based Evaluation เป็นการตัดสินคุณค่า (merit, worth, value) ความสำคัญ (significance) ของสิ่งที่มีประเมินเมื่อเทียบกับเกณฑ์ (criteria) ซึ่งเป็นการประเมินที่เกิดขึ้นจริงทั้งหมดของโครงการ ทั้งผลที่คาดหวังและไม่คาดหวัง ผลทางบวกและทางลบ และยังประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินผลลัพธ์ (Product Evaluation) ตัดสินคุณค่าเมื่อโครงการสิ้นสุดลงแล้ว นอกจากนี้ Scriven เสนอว่าควรประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) ระหว่างการดำเนินโครงการซึ่งเป็นการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เพื่อการพัฒนาปรับปรุงให้โครงการสามารถดำเนินไปได้ดีและตอบสนองความต้องการจำเป็นของ Consumer (ศุภามณ จันทรสกุล, 2557) โดยแบ่งลักษณะการประเมินเป็น 4 ลักษณะ คือ 1) การประเมินย่อย (Formative Evaluation) เป็นการประเมินระหว่างการดำเนินโครงการเพื่อปรับปรุงโดยใช้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) 2) การประเมินผลรวม (Summative Evaluation) ประเมินสรุปผลโครงการเมื่อโครงการสิ้นสุด เพื่อตัดสินคุณค่า หากจุดเด่นข้อบกพร่องของโครงการ นำไปใช้กับโครงการอื่น 3) การประเมินภายใน (Intrinsic Evaluation) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) การประเมินผลสำเร็จ (Pay-off Evaluation) เป็นการประเมินที่มีผลต่อผู้รับบริการจากการดำเนินโครงการ

2.1.3.3 รูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision – Oriented Evaluation Model) มีจุดมุ่งหมายเพื่อหาข้อมูลข่าวสารต่างที่จะช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเพื่อเลือกทางเลือกได้ถูกต้อง เช่น การประเมินของ Alkin (1969 อ้างถึงใน สุชาติ จินดาแจ้ง, 2562, น.77) เป็นการกำหนดขอบเขตของสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ เลือกข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมและวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสรุปรายงานผลให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับโครงการ โดยนำเสนอการประเมินแบบ Center for the Study of Evaluation Approach (CSE) ซึ่งจะประเมิน 5 ด้าน คือ 1) การประเมินระบบ (System Assessment) เพื่อเปรียบเทียบสภาพที่แท้จริงและสภาพที่คาดหวัง 2) การประเมินการวางแผนโครงการ (Program Planning) ทำก่อนเริ่มโครงการเพื่อหาข้อมูลสำหรับตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม 3) การประเมินการนำไปใช้ (Program Implementation) ประเมินระหว่างดำเนินโครงการ เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามแผนหรือไม่อย่างไร 4) การประเมินเพื่อการปรับปรุงโครงการ (Program Improvement) เพื่อหาข้อมูลที่ใช้ในการดำเนินโครงการ และผลที่อาจเกิดขึ้น และ 5) การประเมินเพื่อการยอมรับและศักยภาพของโครงการ (Program Certification) นักประเมินต้องหาข้อมูลรายงานผู้มีอำนาจตัดสินใจ เพื่อนำไปใช้พิจารณาตัดสินคุณค่าของนโยบายในระยะต่อไป ขณะที่ Stufflebeam (1968 อ้างถึงใน สุชาติ จินดาแจ้ง, 2562, น.96) เสนอการประเมินแบบ

CIPP Model โดยเก็บข้อมูลข่าวสารมาวิเคราะห์อย่างต่อเนื่อง เพื่อใช้ประโยชน์ในการบริหารโครงการ รวมถึงการตัดสินใจของผู้มีอำนาจในการเลือกทางที่เหมาะสม ทั้งนี้ การประเมินแบบ CIPP Model สามารถใช้ประเมินโครงการ แผนงานต่างๆ ได้ ซึ่งสามารถประเมินได้ตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการ ระหว่างดำเนินโครงการ และสิ้นสุดโครงการ โดยประเมิน 4 ด้านคือ 1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาวะแวดล้อม วิสัยทัศน์ ปัญหา แหล่งทุน สภาพสังคม เศรษฐกิจและการเมือง รวมถึงแนวโน้มที่จะเป็นปัญหาในอนาคต 2) การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของทรัพยากรในการดำเนินงาน อาทิ บุคลากร เครื่องมือ เทคโนโลยี งบประมาณ เป็นต้น 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินขณะที่มีดำเนินโครงการว่าเป็นไปตามแผนที่กำหนดหรือไม่ เพื่อหาปัญหาอุปสรรค ข้อดี ข้อเสียที่เกิดขึ้น 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการตรวจสอบผลผลิตที่เกิดขึ้นว่า สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่อย่างไร ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จะเป็นสารสนเทศที่ครอบคลุมทุกด้าน ที่จะใช้ในการตัดสินใจของผู้บริหาร หรือผู้ที่มีอำนาจ (เยาวดี วิบูลศรี 2556 อ้างถึงใน ธรรมปพน จันทร์แก้ว, 2564b)

จากรูปแบบการประเมินที่กล่าวมาข้างต้นจะสังเกตได้ว่า การประเมินแต่ละแบบมีการประเมินแตกต่างกันขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของการประเมินว่าต้องการนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินไปใช้ประโยชน์อย่างไร ขณะที่ผู้ประเมินหรือผู้รับผิดชอบโครงการก็เป็นส่วนสำคัญที่จะเลือกรูปแบบการประเมินว่าต้องการประเมินผลโครงการในประเด็นใด ต้องการทราบผลการประเมินด้านใดบ้าง ซึ่งงานวิจัยเรื่อง การประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่สามารถใช้เป็นข้อมูลให้ผู้บริหารตัดสินใจเลือกทางเลือกในการดำเนินโครงการได้อย่างเหมาะสม จึงเลือกรูปแบบการประเมินที่เน้นการตัดสินใจ (Decision – Oriented Evaluation Model) โดยเลือกการประเมินของ Stufflebeam ที่มี CIPP Model เป็นเครื่องมือในการประเมินมาใช้ในการวิจัย

2.1.4 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model

Daniel L.Stufflebeam, et.al., (1983 อ้างถึงใน สุชาติ จินดาแจ้ง, 2562, น.95) เสนอแนวคิดการประเมินแบบ CIPP Model ว่าเป็นการประเมินกระบวนการอย่างต่อเนื่องโดยการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสม สามารถใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ซึ่งจะเก็บข้อมูล 4 ด้าน ดังนี้

1) การประเมินสภาพแวดล้อม (Context Evaluation)

ศุภามณ จันทรสกุล (2557) ระบุว่า การประเมินสภาพแวดล้อมเกี่ยวข้องกับความต้องการจำเป็นของผู้ได้รับผลประโยชน์ (beneficiaries' needs) สินทรัพย์ (assets) ที่มี และปัญหา (problems) ภายใต้บริบทสิ่งแวดล้อมการเมือง (political dynamics) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปกำหนดวัตถุประสงค์, ตรวจสอบความเป็นไปได้ของโครงการ ช่วยวินิจฉัยปัญหาต่างๆ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการตัดสินใจของผู้บริหาร

Stufflebeam and Shinkfield (2007 อ้างถึงใน เรื่องวิทยุ เกษสุวรรณ, 2555) ระบุว่า การประเมินสภาพแวดล้อม มีวัตถุประสงค์สำคัญ 7 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อกำหนดขอบเขตการบริการ และการบรรยายสภาพการบริการที่ตั้งใจจะดำเนินการ 2) เพื่อระบุกลุ่มผู้รับประโยชน์และประเมินความต้องการของกลุ่มผู้รับประโยชน์ 3) เพื่อระบุปัญหาหรืออุปสรรคในการบรรลุความต้องการ 4) เพื่อระบุทรัพย์สินและเงินทุนที่จะใช้ในการบรรลุความต้องการ 5) เพื่อเป็นพื้นฐานในการปรับปรุงจุดมุ่งหมาย 6) เพื่อประเมินความชัดเจนของเป้าหมายโครงการ และ 7) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการตัดสินใจผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2558 อ้างถึงใน ธรรมปพน จันทรแก้ว, 2564a) ระบุว่า เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการตัดสินใจปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการว่ามีความเหมาะสมหรือไม่ โดยดูว่าข้อมูลนั้นมีส่วนในการสนับสนุนให้โครงการบรรลุตามเป้าหมายโครงการหรือไม่ เช่น ปัจจัยด้านเวลา เงินทุน สถานที่ อุปกรณ์เครื่องมือ เป็นต้น เป็นการประเมินที่ช่วยให้ผู้ตัดสินใจเลือกแนวทางไปใช้ในการดำเนินการ พัฒนาแผน งบประมาณ และความรับผิดชอบ รวมทั้งศึกษาสภาพแวดล้อมของการบริการเพื่อดูปัญหาและข้อจำกัดทางการเงิน การเมือง และกฎหมายเพื่อไม่ให้สูญเสียเวลาและทรัพยากรจากการดำเนินการที่ผิดพลาด (เรื่อง วิทยุ เกษสุวรรณ, 2555) โดยตรวจสอบปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัจจัยที่กำหนดไว้เหมาะสมเพียงพอหรือไม่, กิจกรรมที่กำหนดสามารถทำให้เกิดขึ้นได้มากน้อยเพียงใด

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation)

ศุภามณ จันทรสกุล (2557) กล่าวว่า การประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวข้องกับการติดตาม (Monitor) งานเอกสารและกิจกรรมต่างๆ เพื่อหาข้อดี จุดบกพร่องที่พบระหว่างดำเนินโครงการในขั้นตอนต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารโครงการทราบหรือคาดการณ์ถึงปัญหา อุปสรรคในการดำเนินโครงการที่จะเกิดขึ้น เพื่อเป็นข้อมูลในการตัดสินใจวางแผนงาน โดยตรวจสอบจากคำถาม เช่น การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้หรือไม่ , เกิดปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัด เงื่อนไขอย่างไร , มีการแก้ปัญหาอย่างไร

เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ (2555) ระบุว่า การประเมินกระบวนการมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ

1) ต้องการให้เจ้าหน้าที่และผู้บริการโครงการให้ข้อมูลย้อนกลับว่าสามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนและงบประมาณที่วางไว้หรือไม่ และเกิดประสิทธิภาพอย่างไร

2) ต้องการเป็นแนวทางให้เจ้าหน้าที่ปรับปรุงขั้นตอนและงบประมาณของแผนให้เหมาะสม

3) ต้องการประเมินผู้ปฏิบัติงานตามบทบาทภาระหน้าที่

ดังนั้นการประเมินในลักษณะนี้จะใช้วิธีการติดตามผล รวบรวมเอกสารกิจกรรม ค่าใช้จ่ายของโครงการ รวมไปถึงการสังเกต การจดบันทึกประจำวัน การสัมภาษณ์หรือทำแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูล

4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation)

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2558 อ้างถึงใน ธรรมปพน จันทร์แก้ว, 2564a) ระบุว่า เป็นการประเมินผลลัพธ์และผลที่เกิดจากการดำเนินโครงการว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดหรือไม่ โดยใช้ผลที่ได้จากการประเมินทั้งระบบร่วมกัน ซึ่งรวมไปถึงการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) ประสิทธิภาพ คุณภาพ และผลลัพธ์ที่ได้ (Effectiveness Evaluation) รวมถึงการประเมินความสำเร็จและความต่อเนื่อง (Sustainability Evaluation) เพื่อขยายความสำเร็จของโครงการที่จะนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการอื่น (Transportability Evaluation) (ศุภามณ จันทร์สกุล , 2557) ผ่านการตอบคำถาม เช่น ผลลัพธ์ที่ได้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ผลกระทบที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

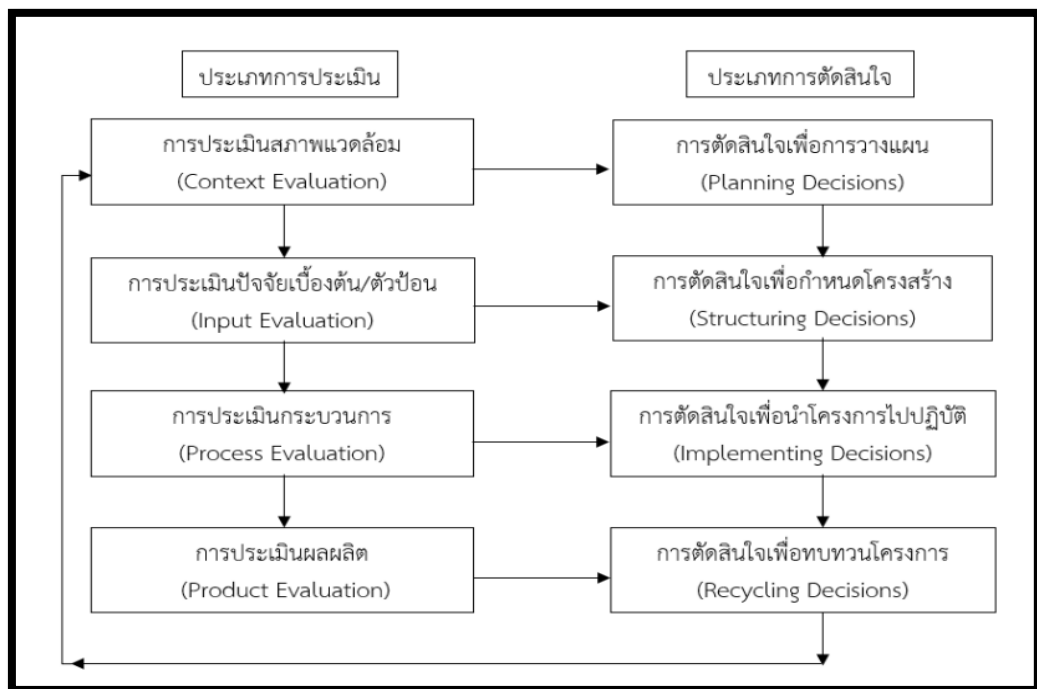
นอกจากนี้ เขาวดี วิบูลย์ศรี (2556 อ้างถึงใน ธรรมปพน จันทร์แก้ว, 2564a) ระบุว่า การประเมินผลแบบ CIPP Model นอกจากจะเป็นการประเมินภาพรวมของโครงการว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลที่ได้สามารถนำไปใช้ตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการได้คือ

1. ใช้ตัดสินใจเพื่อวางแผน โดยอาศัยผลการประเมินด้านสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation) ซึ่งสามารถนำไปกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงาน

2. ใช้ตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างแผนงานและขั้นตอนการดำเนินงาน โดยอาศัยการประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation)

3. ใช้ตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ โดยอาศัยการประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) ซึ่งควบคุมการทำงานให้เป็นไปตามแผนที่กำหนด และปรับปรุงแก้ไขแนวทางการทำงานให้มีประสิทธิภาพ

4. ใช้ตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ โดยอาศัยผลการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ซึ่งสามารถตัดสินใจการำเนินโครงการในระยะต่อไป

ภาพประกอบ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินรูปแบบ CIPP กับการตัดสินใจ

ที่มา : เยาวดี วิบูลย์ศรี (2556 อ้างถึงใน ธรรมปพน จันทร์แก้ว, 2564a)

Stufflebeam and Shinkfield (2007 อ้างถึงใน เรื่องวิทย์ เกษสุวรรณ, 2555) กล่าวถึงประโยชน์ของการประเมินแบบ CIPP ไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) ต้องการให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดค่านิยม คำถามการประเมินผล เกณฑ์การประเมินผล ให้ข้อมูล ช่วยแปลความข้อค้นพบ และประเมินรายงานผลการประเมิน เน้นความเป็นกลางและเข้าถึงคนส่วนน้อยที่ไม่มีอิทธิพลต่อการบริการ ขณะเดียวกันมุ่งควบคุมการประเมินผลเพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ผลการประเมินที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง 2) มุ่งให้เกิดการปรับปรุงโครงการให้สามารถนำทรัพยากรและเวลาไปใช้ให้เกิดประโยชน์

อย่างคุ้มค่ามากที่สุด และกำหนดให้นักประเมินผลมีหน้าที่บ่งชี้และรายงานบทเรียนที่มีคุณค่าจากความพยายามทั้งที่ล้มเหลวและประสบความสำเร็จ 3) การประเมินผลที่อาศัยทฤษฎีและศีลธรรมเป็นเป้าหมายโดยไม่เกี่ยวกับเรื่องส่วนตัวหรือมีเพียงความคิดเห็น ค้นหาข้อมูล ข้อค้นพบจากแหล่งข้อมูลหลายๆ แหล่ง พยายามแสวงหาคำตอบที่ดีที่สุด ซึ่งจะนำไปสู่ข้อสรุปและการแก้ไขโดยไม่มีอคติ และ 4) สร้างมาตรฐานและการประเมินผลทั้งการประเมินความก้าวหน้า (Formative Evaluation) และผลสรุป (Summative Evaluation) ที่มีมาตรฐานสำคัญ คือ 1) การเป็นประโยชน์ (utility) 2) ความเป็นไปได้ (feasibility) 3) ความถูกต้อง (propriety) และ 4) ความแม่นยำ (accuracy)

ในขณะที่ Guba (1981 อ้างถึงใน สุชาติ จินดาแจ้ง, 2562) ได้กล่าวถึงจุดเด่นของการประเมินรูปแบบ CIPP Model ไว้ดังนี้ 1) เป็นการประเมินที่ขยายการประเมินให้กว้างขึ้นมากกว่าการใช้วัตถุประสงค์ 2) ตอบสนองความต้องการใหม่ๆ สำหรับผู้ประเมินที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการที่มีขอบเขตกว้างและซับซ้อน 3) เหมาะกับความตื่นตัวในทฤษฎีเชิงระบบ (Systems theory) 4) รูปแบบการประเมินมีความสมเหตุสมผลและเป็นระบบ และ 5) สามารถนำไปใช้ได้ดี ขณะที่จุดด้อย คือ เป็นการประเมินที่สร้างจากข้อตกลงของผู้ตัดสินใจ ซึ่งไม่ได้เกิดจากการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และการประเมินรูปแบบนี้ล้มเหลวที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับ “คุณค่า และ มาตรฐาน

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การประเมินผลรูปแบบ CIPP Model เป็นการประเมินผลโครงการทั้งระบบอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ครอบคลุมทุกกระบวนการในการดำเนินงานตั้งแต่ก่อนเริ่มต้นโครงการเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ ความต้องการจำเป็น วิเคราะห์สภาพปัญหาซึ่งจะทำให้ได้วัตถุประสงค์นโยบายหรือแผนงานที่ชัดเจน รวมถึงการเตรียมการรับมือกับสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นไว้ล่วงหน้า ขณะที่ระหว่างดำเนินงาน และหลังดำเนินงาน สามารถประเมินปัจจัยต่างๆ ที่ส่งผลต่อการดำเนินการให้เกิดผลลัพธ์ตามที่คาดหวัง เพื่อให้ทราบถึงความก้าวหน้า จุดบกพร่องที่เกิดขึ้นและนำผลที่ได้ไปพัฒนาปรับปรุงการดำเนินงานได้ทันทั่วทั้งนี้ การประเมินผลรูปแบบ CIPP Model ยังสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการบริหารโครงการได้

2.2 พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 (2562) ให้ความหมายของนวัตกรรมการศึกษาว่า เป็นแนวคิด วิธีการ กระบวนการ สื่อการเรียนรู้ และการบริหารจัดการแบบใหม่ โดยผ่านการทดลองและพัฒนาจนเป็นที่น่าเชื่อถือ ส่งเสริมการเรียนรู้และการจัดการศึกษา รวมถึงสามารถนำไปขยายผลได้ในพื้นที่อื่นๆ มีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้ง ได้แก่ (1) คิดค้นและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน (2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (3) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนนำร่อง ให้

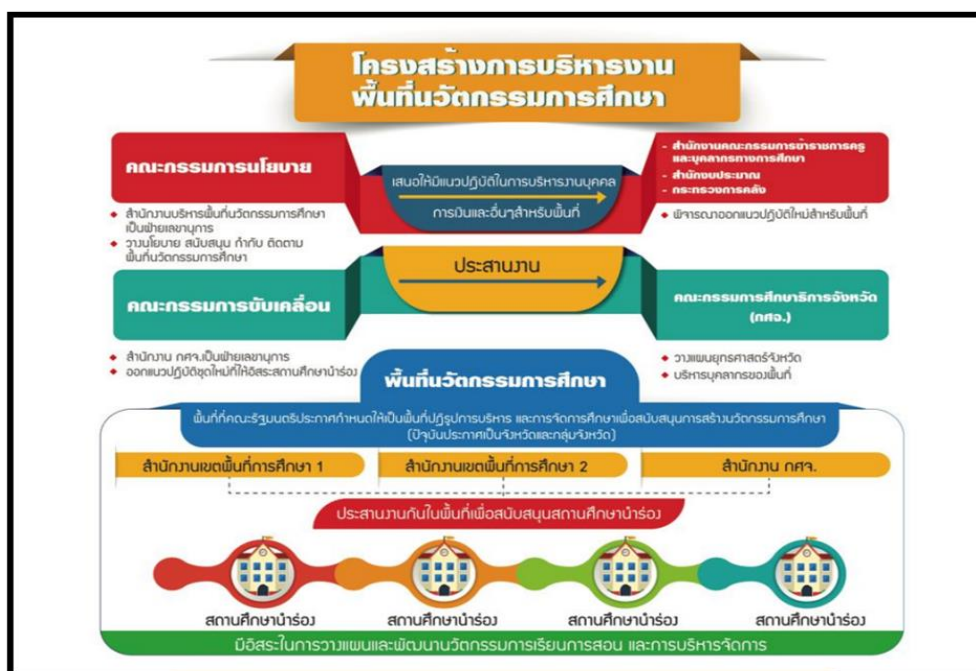

สามารถทำงานได้สะดวกยิ่งขึ้น และ(4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่ ซึ่งประกอบด้วยผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน กรรมการโดยตำแหน่งจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนจากสถานศึกษา สถาบันอุดมศึกษาที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตและพัฒนาครู ผู้แทนจากภาคเอกชนและกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่ ซึ่งคณะกรรมการชุดดังกล่าวมีหน้าที่และอำนาจ ดังนี้ 1) กำหนดยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงานของพื้นที่ 2) ประสานงานกับหน่วยงานทางการศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชนให้ร่วมกันขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามยุทธศาสตร์และแผนการดำเนินงาน 3) จัดหาหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญ ในการจัดทำสื่อ การจัดการเรียนรู้แบบใหม่ การพัฒนาบุคลากร การวัดประเมินผล และอื่นๆ สำหรับการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา 4) ปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะต้องครอบคลุมสมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน และมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 โดยปรับสาระการเรียนรู้ให้หลากหลาย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และบริบทสังคม แต่หากโรงเรียนนำร่องต้องการปรับหลักสูตรเพิ่มเติมต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและคณะกรรมการขับเคลื่อนระดับพื้นที่ 5) ส่งเสริม พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนนำร่อง 6) ออกแบบการทดสอบผู้เรียน เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่ 7) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนนำร่องเพื่อให้สามารถดำเนินการได้ตามแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา 8) ส่งเสริม ช่วยเหลือให้โรงเรียนในพื้นที่สามารถเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้ หรือต่อยอดนวัตกรรมการศึกษา 9) ให้หน่วยงานทางการศึกษาสามารถบริหารงานได้อย่างอิสระ 10) ประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง 11) รายงานสรุปผลต่อคณะกรรมการนโยบาย และ 12) งานอื่นๆ ที่ได้รับมอบหมาย ทั้งนี้ การดำเนินการตามหน้าที่ข้างต้น คณะกรรมการระดับพื้นที่ โรงเรียนนำร่องต้องรับฟังความคิดเห็นจากผู้เรียน ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา และภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่

2.2.1 รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 (2562) กำหนดโครงสร้างการบริหารงานไว้ 3 ระดับ ดังนี้ (1) ระดับนโยบาย (Macro System) ได้แก่ คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีมอบหมายเป็นประธาน มีหน้าที่ส่งเสริมให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา วางนโยบาย กำกับดูแล วางหลักเกณฑ์ ประเมินผลจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (2) ระดับพื้นที่ (Meso System) ได้แก่ คณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีหน้าที่หน้ากำหนดนโยบายขับเคลื่อนระดับจังหวัด ปรับใช้หลักสูตร

แกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างการมีส่วนร่วม และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงออกแบบการทดสอบ ประเมินผลผู้เรียน (3) ระดับปฏิบัติการ (Micro System) ได้แก่ โรงเรียนนำร่องจากทุกสังกัดที่เข้าร่วมต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

ภาพประกอบ 2 แผนภาพโครงสร้างการบริหารงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ที่มา : สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (2562)

2.2.2 การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (2562) ระบุว่า การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะบรรลุผลสำเร็จได้ สถานศึกษาต้องขับเคลื่อนใน 6 ด้าน คือ (1) พัฒนาวิธีการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาตามหลักสูตรใหม่ (2) พัฒนาการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาแบบใหม่ (3) วางแผนพัฒนาสถานศึกษากรณีที่ไม่ผ่านการประเมินคุณภาพการศึกษา (4) ออกแบบการบริหารบุคคลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถและเป็นการสนับสนุนส่งเสริมครู (5) หาแนวทางระดมทรัพยากร (6) ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแผนงานอยู่

เสมอ และเพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสำเร็จ กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ปลดล็อกและให้อิสระในการบริหารจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 6 ด้าน ดังนี้

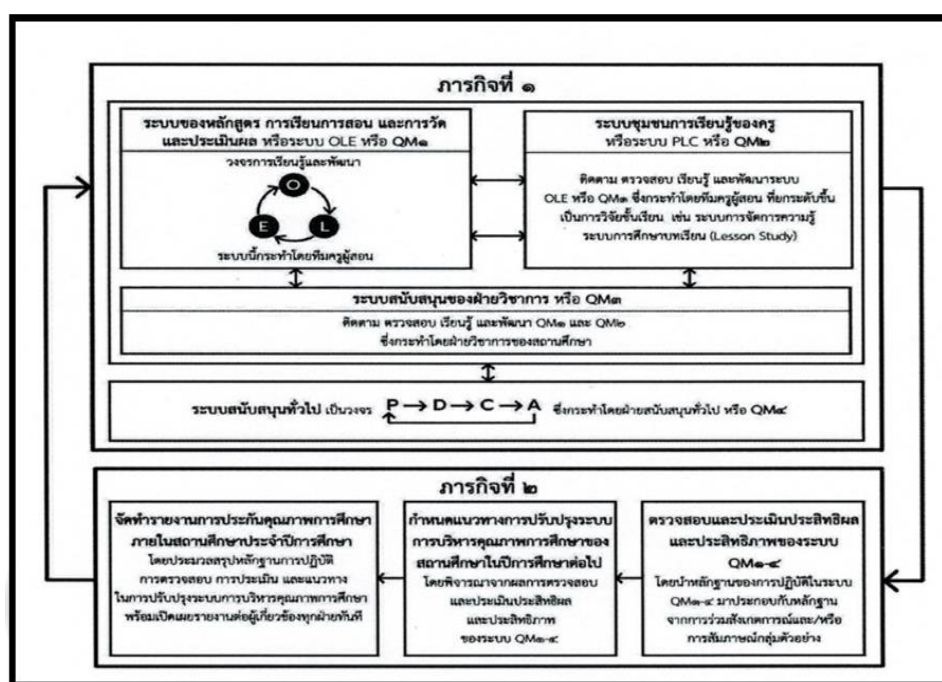
1. ด้านหลักสูตร ให้อิสระแก่โรงเรียนนำร่องมีอิสระที่จะเลือกใช้หลักสูตรได้จากหลักสูตร 4 ประเภท คือ 1) ปรับมาจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เหมาะสมกับพื้นที่ซึ่งต้องประกอบด้วยสมรรถนะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และมาตรฐานการเรียนรู้ 2) ปรับเพิ่มเติมจากหลักสูตรประเภทที่ 1 ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 3) หลักสูตรอื่นๆ ที่สถานศึกษานำร่องต้องการจะจัดการเรียนการสอน และ 4) หลักสูตรต่างประเทศ ที่สถานศึกษานำร่องต้องการจะจัดการเรียนการสอน โดยต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการนโยบายระดับพื้นที่

2. ด้านสื่อการเรียนรู้ ให้อิสระแก่โรงเรียนนำร่องในการใช้เงินงบประมาณที่ได้รับจัดสรรในการจัดทำ จัดหา หนังสือ สื่อการเรียนการสอนได้โดยอิสระ และมีเงื่อนไขว่าจะต้องสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาตามมาตรา 25 ซึ่งสถานศึกษานำร่องดำเนินการ

3. ด้านการวัดและประเมินผล ให้อิสระแก่โรงเรียนนำร่องในการวัดและประเมินผลผู้เรียนได้ โดยมีหลักเกณฑ์ คือ (คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2564a) 1) ผู้เรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในกลุ่มสมรรถนะพื้นฐาน (ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์) อย่างน้อย 2 ด้านไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 และอีก 2 ด้านที่เหลือไม่ต่ำกว่าร้อยละ 40 ยกเว้นกรณีที่เป็นเด็กพิเศษ และ 2) ผู้เรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในกลุ่มสมรรถนะหลัก (เป็นสมรรถนะที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ การปฏิบัติ การทำงาน การแก้ปัญหา และการใช้ชีวิต) อย่างน้อย 2 ด้าน ในระดับ “สามารถ” ของแต่ละช่วงชั้น ยกเว้น กรณีผู้เรียนเป็นเด็กพิเศษ ทั้งนี้ ทุกๆ 3 ปี สถานศึกษานำร่องต้องได้รับการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียนในระดับชั้นสูงสุดของทุกช่วงชั้นจากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

4. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา สถานศึกษาต้องกำหนดกลไกการตรวจสอบ ประเมิน ปรับปรุงระบบการบริหารคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมั่นใจว่าโรงเรียนสามารถบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ทำให้ผู้เรียนทุกคนบรรลุคุณภาพตามหลักสูตรที่มุ่งหวัง โดยต้องดำเนินการ 2 ภารกิจ คือ (คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2564b) ภารกิจที่ 1 จัดระบบการบริหารที่ก่อให้เกิดคุณภาพที่ต้องการตามหลักสูตรได้จริง โดยจัดทำ 2 ส่วนคือ (1) ระบบหลักในการบริหารคุณภาพการจัดการศึกษา และ (2) ระบบสนับสนุนทั่วไป ซึ่งเป็นระบบการบริหารงานอย่างมีคุณภาพ (PDCA) ภารกิจที่ 2 ตรวจสอบ ประเมิน และกำหนดแนวทางในการปรับปรุง

ระบบการบริหารคุณภาพประจำปีในระดับสถานศึกษา โดยเปิดเผยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้รับรู้จนเกิดความมั่นใจในระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา และนำผลการตรวจสอบมาพิจารณาหาแนวทางการปรับปรุงในปีการศึกษาต่อไป

ภาพประกอบ 3 กรอบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

ที่มา : คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา (2564b)

5. **ด้านบุคลากร** อยู่ในขั้นตอนการพิจารณา (ร่าง) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาต่อสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) โดยมี 4 ประเด็น (อิสรา ไสทธิสงค์ และ ภัชธิญา บุญญารมย์, 2565) ดังนี้ 1) อัตรากำลัง โรงเรียนสามารถบริหารจัดการร่วมกันระหว่างโรงเรียนหลักกับโรงเรียนเครือข่ายได้ หากโรงเรียนเครือข่ายมีจำนวนนักเรียนน้อยกว่า 120 คน ส่วนบุคลากรสายสนับสนุนอาจจะใช้ในลักษณะการจ้างลูกจ้างชั่วคราว 2) การสรรหา บรรจุและแต่งตั้ง ตำแหน่งผู้บริหาร สามารถใช้เกณฑ์การย้ายได้กรณีที่ย้ายเพื่อพัฒนาคุณภาพโรงเรียน ซึ่งผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสามารถคัดเลือกผู้บริหารที่มีความเหมาะสมเข้าไปบริหารสถานศึกษาได้, ตำแหน่งข้าราชการครู อยู่ในขั้นพิจารณาปรับหลักเกณฑ์ให้สถานศึกษามีสิทธิเลือกครูและครูมีสิทธิเลือกสถานศึกษาได้ 3) การเลื่อน

เงินเดือน เป็นอำนาจของคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดที่จะดำเนินการได้ และ 4) การเสริมสร้าง สวัสดิการ สิทธิประโยชน์และแรงจูงใจ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยเงินเพิ่มสำหรับตำแหน่งที่มีความต้องการพิเศษของข้าราชการที่ สมรรถนะสูง สามารถที่จะดำเนินการได้ นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ นำเสนอ (ร่าง) ข้อเสนอด้านการบริหารบุคคล 5 ประเด็น ดังนี้ 1) การคัดเลือก-กำหนดอัตรา ยึดตามเกณฑ์ ว23/2563 เป็นหลัก 2) การบรรจุแต่งตั้งตำแหน่งครูผู้ช่วย ให้คัดเลือกตามหลักเกณฑ์ ว16/17 ทุกกรณี โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นผู้ดำเนินการ และกำหนดเงื่อนไขเพิ่มเติมเฉพาะ, ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา คัดเลือกโดยให้สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาและคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาดำเนินการ 3) การโยกย้ายข้าราชการครู ตำแหน่งสายงานการสอน เพื่อความเหมาะสมและประโยชน์ของทางราชการ, ตำแหน่งผู้บริหาร สถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และให้สรรหาแทนตำแหน่งว่างภายใน 30 วัน 4) การเลื่อน เงินเดือน เป็นขวัญกำลังใจ ทั้งในกรณีพิเศษ ตามผลการปฏิบัติงาน และเพิ่มโควตาการเลื่อนค่าจ้าง ประจำและค่าตอบแทนพนักงานราชการ และ 5) การประเมินวิทยฐานะ การลดระยะเวลาในการดำรง ตำแหน่ง และการปรับรูปแบบการประเมิน

6. ด้านงบประมาณ ให้อิสระแก่สถานศึกษานำร่อง มีแนวทางการใช้ งบประมาณ 3 งบรายจ่าย ดังนี้ (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2565b) 1) งบบุคลากร ค่าจ้างชั่วคราว เช่น จ้างครูอัตราจ้างรายเดือนเพื่อทำการสอนให้กับผู้เรียนในสถานศึกษานำร่องที่ใช้และ พัฒนานวัตกรรมการศึกษา 2) งบดำเนินงานอาทิ ค่าตอบแทน เช่น ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าตอบแทน วิทยากรวิชาชีพท้องถิ่นของสถานศึกษา, ค่าใช้สอย เช่น ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าเช่าที่พัก ค่าพาหนะ ค่าซ่อมแซม บำรุงรักษาทรัพย์สิน ค่าจ้างเหมาบริการ, ค่าวัสดุ เช่น ค่าวัสดุการศึกษา ค่าเครื่องเขียน ค่าวัสดุสำหรับใช้ หรือพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (Differentiated Learning) และ 3) งบลงทุน เช่น ค่าครุภัณฑ์ในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาตามความ สนใจของผู้เรียนรายบุคคล ค่าครุภัณฑ์ในการต่อยอดนวัตกรรมเป็นผลิตภัณฑ์สู่อาชีพเพื่อจดสิทธิบัตร นวัตกรรมสิ่งประดิษฐ์ของนักเรียน/บุคลากรของโรงเรียน เป็นต้น

2.2.3 พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

จังหวัดสตูลพบปัญหาทางการศึกษา คือ คนสตูลที่สำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่จะศึกษาต่อนอกพื้นที่และไม่กลับคืนสู่จังหวัดสตูลเมื่อสำเร็จ การศึกษา ประชาชนในพื้นที่จึงเริ่มกังวลและตั้งคำถามว่าจะรับมือกับปัญหาเหล่านี้ได้อย่างไร โดย

มุ่งหวังให้คนรุ่นใหม่ของสตูลกลับคืนถิ่นเพื่อรักษาและต่อยอดสิ่งที่บรรพชนได้ดำเนินการไว้ต่อไป ในขณะที่การจัดการศึกษาของจังหวัดสตูลมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนไม่ต่างจากพื้นที่อื่นๆ ผู้เรียนเข้าสู่วงจรการแข่งขันทางการศึกษาตามค่านิยมของผู้ปกครองที่มุ่งส่งบุตรหลานเข้าศึกษาต่อโรงเรียนที่มีความพร้อม จนเกิดเป็นปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในพื้นที่ และนำไปสู่การดึงคนออกจากพื้นที่ด้วย คนสตูลเล็งเห็นความสำคัญของปัญหานี้ และต้องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นให้เด็ก “รู้ได้ ทำได้ ใช้การปฏิบัติ และรักถิ่น” จึงมีการทดลองการปรับเปลี่ยนรูปแบบการศึกษาใหม่โดยใช้นวัตกรรมการศึกษาเข้าสู่พื้นที่ ซึ่งมีศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจังหวัดสตูลเป็นผู้ดำเนินการปรับใช้กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น (CBR) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ปี 2547 เป็นต้นมา (สมพงษ์ จิตระดับ และคนอื่น ๆ, 2563) โดยมีโรงเรียนเข้าร่วมการจัดการเรียนการสอนรูปแบบดังกล่าว จำนวน 10 โรงเรียน นับเป็นโรงเรียนนำร่องที่ทดลองจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานฐานวิจัย ดำเนินการภายใต้ปรัชญาของกลุ่มคนทำงานที่ว่า “การเปลี่ยนแปลงต้องเริ่มจากคนใน โดยคนใน เพื่อคนใน” (ณิชากร ศรีเพชรดี, 2562) ซึ่งผลการดำเนินงานที่เห็นผลอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากที่สุดคือ โรงเรียนอนุบาลสตูล ที่มีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ “ครูสามเส้า” ที่ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนร่วมกับครูในโรงเรียน ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครอง ภาคีเครือข่ายด้านการศึกษาในพื้นที่จนเป็นที่ยอมรับ และเมื่อกระทรวงศึกษาธิการประกาศจัดตั้งจังหวัดสตูลเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในปี 2562 โรงเรียนนำร่องทั้ง 10 แห่งข้างต้น เข้าเป็นโรงเรียนนำร่องรุ่นที่ 1 ในปีถัดมามีโรงเรียนเข้าร่วมเพิ่มอีก 4 แห่ง จนในปี 2565 การขยายผลนวัตกรรมการศึกษาที่เกิดขึ้นในพื้นที่สามารถดำเนินการและขยายผลในโรงเรียนได้ทั้งหมด 17 แห่ง จำแนกเป็นสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 แห่ง แบ่งเป็นระดับประถมศึกษา จำนวน 12 แห่ง และระดับมัธยมศึกษา 1 แห่ง สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จำนวน 3 แห่ง และสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 แห่ง (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2565a) ขณะเดียวกัน การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับแต่ละพื้นที่ของจังหวัดสตูลยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งคณะผู้บริหารของจังหวัด ครู ผู้ปกครองหน่วยงานภาครัฐ มหาวิทยาลัย ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ผ่านการประชุมสมัชชาของคนในพื้นที่ ร่วมวางแผนกลยุทธ์พัฒนาการศึกษาของจังหวัดที่ดำเนินงานผ่านนวัตกรรมทางการศึกษา 4 ปัจจัย คือ 1) Active Learning ที่ปรับรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานฐานวิจัย 2) สร้างพื้นที่การเรียนรู้จากทุนที่มีในท้องถิ่น ลดอำนาจในโรงเรียน สร้างการมีส่วนร่วมจากโรงเรียน เด็ก

ผู้ปกครอง และชุมชน 3) ครูสามเฒ่า ที่ประกอบด้วย ครูโรงเรียน ครูผู้ปกครอง ครูชุมชน เพื่อให้เด็ก มีทัศนคติ (attitude) เกิดทักษะ (skill) และพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge) และ 4) กลไกการจัดการของพื้นที่ในการสร้างระบบการศึกษา (ณิชากร ศรีเพชรดี, 2562)

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3.1 การประเมินผลด้านการศึกษา

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลด้านการศึกษา ส่วนใหญ่จะเป็นการประเมินผลภาพรวมของการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติว่ามีผลลัพธ์เกิดขึ้นอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร มีจุดเด่น จุดแข็ง จุดด้อยอย่างไร รวมไปถึงการประเมินผลความพึงพอใจจากการนำนโยบายหรือโครงการไปปฏิบัติ อาทิ

ฐิตาภรณ์ เพ็ญหนู (2559) ศึกษาการประเมินผลกระทบทงทางการศึกษาของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ผลกระทบทงจากการถ่ายโอนการศึกษาการบริหารงานทั้ง 4 ด้านของโรงเรียนมีทั้งเชิงบวกและเชิงลบ เช่น มีการพัฒนาด้านวิชาการดีขึ้น มีสื่อ วัสดุ อุปกรณ์การศึกษาใช้อย่างเพียงพอ มีการใช้แหล่งเรียนรู้ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย มีอัตรากำลังครูที่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษามากขึ้น รวมถึงการได้รับงบประมาณจากแหล่งงบประมาณที่หลากหลาย เป็นต้น ส่วนผลกระทบทงเชิงลบ เช่น ขาดองค์กกรกลางในการประสานความร่วมมือ มีการเมืองท้องถิ่นแทรกแซงทำให้การบริหารจัดการในโรงเรียนไม่ราบรื่น รวมถึงความไม่เข้าใจในเรื่องการจัดการศึกษาของผู้บริหารท้องถิ่น ระเบียบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน เป็นต้น

ตรีวันนัท เนืองอุไท (2557) ศึกษาการประเมินผลนโยบายเรียนฟรี 15 ปีอย่างมีคุณภาพ กรณีศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า การประเมินผลความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีความพึงพอใจต่อนโยบายฯ โดยภาพรวม เรื่องความเพียงพอของงบประมาณ บุคลากร ทรัพยากรในการดำเนินนโยบายฯ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและนักเรียนในแต่ละกระบวนการ การลดภาระค่าใช้จ่าย มีผลต่อแนวทางการศึกษาต่อ และมีผลต่อคุณภาพการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่อุปสรรคในการดำเนินนโยบายฯ พบว่า มีปัญหาในการสื่อสารรายละเอียดของนโยบายฯ ให้ผู้ปกครองและนักเรียนเข้าใจในช่วงแรก นอกจากนี้ยังมีข้อจำกัดในการดำเนินนโยบายฯ ทำให้การใช้จ่ายงบประมาณไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ส่วนการเสนอข้อเสนอแนะพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้เปลี่ยนระบบหนังสือพิมพ์เรียนเป็นการซื้อหนังสือเรียนแบบ 100% ทุกภาคเรียน ต้องการให้มีงบประมาณค่าอาหารกลางวัน ค่าครองชีพ และค่าเดินทางให้กับนักเรียนที่มีฐานะ

ยากจน และผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องการให้เพิ่มงบประมาณให้เพียงพอกับการใช้จ่ายจริง และต้องการให้ มีงบประมาณในการเดินทางไปโรงเรียน ส่วนผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้ มีงบประมาณสำหรับการแก้ไขปัญหาตามบริบทที่สอดคล้องกับโรงเรียนของตัวเองมากกว่าที่จะเป็นการกำหนดเกณฑ์ที่ เหมือนกันทั้งหมด

นอกจากการประเมินผลภาพรวมของนโยบายด้านการศึกษาแล้วพบว่า การนำรูปแบบ การประเมินผลแบบ CIPP Model มาใช้ในการประเมินโครงการ หลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียน การสอน และการประกันคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา ปรับปรุงโครงการหรือกิจกรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในขั้นตอนหรือกิจกรรมต่างๆ ของโครงการ อาทิ

นางนภัส บุญเหลือ (2559) ศึกษาการประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่ม สาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ ผลการวิจัยพบว่า หลักสูตรสถานศึกษาของ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โรงเรียนประทุมอนุสรณ์มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณารายด้านพบว่า ด้านบริบทหลักสูตร มีปรัชญา วิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ จุดมุ่งหมาย ของหลักสูตร โครงสร้างของหลักสูตร สาระการเรียนรู้ และผลการเรียนรู้ที่คาดหวังมีความ เหมาะสมในระดับมาก ด้านปัจจัยนำเข้าพบว่า คุณสมบัติของผู้เรียน ครูผู้สอน และผู้บริหาร สื่อ วัสดุ /อุปกรณ์ งบประมาณ อาคารสถานที่ และเวลาเรียน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่ ควรปรับปรุงจำนวนเวลาเรียน ด้านกระบวนการพบว่า การบริหารหลักสูตร การประกันคุณภาพ การศึกษาและการนิเทศติดตามผล มีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ควรปรับปรุงการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล และด้านผลผลิตพบว่า ผลการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ และความพึงพอใจต่อผลงานวิทยาศาสตร์ มีความ เหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่ควรปรับปรุงความสามารถในการนำทักษะกระบวนการทาง วิทยาศาสตร์มาใช้ในชีวิตประจำวัน ขณะที่ด้านผลกระทบพบว่า พฤติกรรมของผู้เรียนและความ ต้องการของชุมชน มีความเหมาะสมในระดับปานกลาง แต่ควรปรับปรุงนำความรู้ทาง วิทยาศาสตร์ไปประยุกต์ใช้ในชุมชน และการพัฒนาสื่อนงานวิทยาศาสตร์ และด้านประสิทธิผล พบว่า ความคงทนต่อพฤติกรรมของผู้เรียน มีความเหมาะสมในระดับมาก แต่ควรปรับปรุง พฤติกรรมนักเรียนให้มีจิตวิทยาศาสตร์มากขึ้น

วรัชยา ประจำ (2563) ศึกษาการประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน ผลการวิจัยพบว่า 1) การ ประเมินบริบทของโครงการอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ อยู่ในระดับเห็นด้วย 3) การประเมินกระบวนการของโครงการพบว่า ผลการปฏิบัติกิจกรรมที่

ดำเนินการในโครงการ โดยรวมทุกกิจกรรมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด กิจกรรมที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ กิจกรรมเข้าค่ายคุณธรรม และ 4) ผลการประเมินผลผลิตของโครงการพบว่า พฤติกรรมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนได้แก่ คุณธรรมเพื่อการพัฒนาคน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก และคุณธรรมเพื่อพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ส่วนความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

Al-Shanawani1 (2019) ศึกษาการประเมินหลักสูตรการเรียนรู้อยู่ด้วยตนเองของโรงเรียนอนุบาลในประเทศซาอุดีอาระเบีย ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางกับบริบท ปัจจัยการนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต อย่างไรก็ตาม หลักสูตรล้มเหลวในการตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนปฐมวัยและชุมชนในการจัดทำแหล่งเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนและโอกาสในการฝึกต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาหลักสูตรอนุบาลตามความต้องการของเด็กและชุมชน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการจัดการศึกษาปฐมวัย รวมถึงการประเมินอย่างต่อเนื่อง

Aziz Shamsa, Mahmood Munazza, และ Rehman Zahra (2018) ศึกษาการนำรูปแบบการประเมิน CIPP Model ไปใช้สำหรับประเมินคุณภาพระดับโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนมุ่งเน้นการศึกษาที่มีคุณภาพโดยใช้วิธีการ เช่น การใช้เทคโนโลยี การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ มีหลักสูตรและกลยุทธ์การจัดการเรียนการสอน แต่พบว่าครูมุ่งเน้นการปฏิบัติงานตามทฤษฎีและการเรียนรู้แบบท่องจำ ซึ่งสร้างแรงกดดันต่อนักเรียนและส่งผลกระทบต่อความสามารถทางการคิดของผู้เรียน นอกจากนี้ โรงเรียนมีพื้นที่และสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมและขาดประสิทธิภาพ

Basaran และคนอื่น ๆ (2021) ศึกษาการประเมินผลโปรแกรมการศึกษา ก่อนวัยเรียนตามรูปแบบ CIPP Model ผลการวิจัยพบว่า ครูระบุความคิดเห็นเชิงลบมากที่สุด ในมิติบริบท โดยระบุว่า อุปกรณ์ไม่เพียงพอ และลักษณะกายภาพของโรงเรียนไม่เหมาะสมสำหรับการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ระดับก่อนวัยเรียน ส่วนความคิดเห็นเชิงบวกจะแสดงในมิติปัจจัยการนำเข้าข้อมูล ซึ่งพบว่า ความแตกต่างส่วนบุคคลของเด็กและปัจจัยครอบครัวไม่ได้นำมาพิจารณาในโปรแกรม ส่วนมิติด้านผลผลิต ระบุว่า การศึกษาก่อนวัยเรียนอำนวยความสะดวกในการเตรียมความพร้อมให้เด็กก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

จากงานวิจัยข้างต้นจะสังเกตได้ว่า รูปแบบการประเมินผลแบบ CIPP Model สามารถทำให้ผู้ประเมินมีข้อมูลผลการดำเนินงานในมิติต่างๆ ที่ครอบคลุมทุกการดำเนินงานตั้งแต่ก่อน

ดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการโครงการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาจากผู้ปฏิบัติงาน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ทำให้สามารถเห็นถึงปัญหาอุปสรรค จุดเด่น จุดด้อยในแต่ละขั้นตอนของการ ดำเนินงานโครงการ นำไปสู่การหาแนวทางแก้ปัญหา เพื่อให้การดำเนินงานในระยะต่อไปมี ประสิทธิภาพและคุณภาพมากยิ่งขึ้น งานวิจัยฉบับนี้จึงนำรูปแบบการประเมินผลแบบ CIPP Model มา ใช้ประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลผลการดำเนินงานที่ครอบคลุม รอบด้าน ของการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูล

2.3.2 การศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยส่วนใหญ่จะเป็น การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาองค์ประกอบพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การจัดทำหลักสูตร การ พัฒนางานบริหารบุคคล และการประกันคุณภาพการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา อาทิ

กัมพล เจริญรักษ์ (2565) ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของ สถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัด สพพ.ระยอง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครู ผู้บริหาร สถานศึกษา ศิกษานิเทศก์ต้องการให้มีการปรับเปลี่ยนหลักสูตรเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ ซึ่ง สพพ. ระยอง เขต 2 ได้พัฒนาจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะในโรงเรียนนำร่อง 7 แห่ง ผ่านการวิพากษ์ของ ผู้ทรงคุณวุฒิ นำมาปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาชั้น พื้นฐาน และผ่านการอนุมัติให้ใช้หลักสูตรได้จากคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดระยอง โดยผลที่เกิดจากการนำหลักสูตรฐานสมรรถนะไปใช้พบว่า นักเรียนมีความสุข สนุกในการเรียน มีความ สนใจเรียนมากขึ้น สามารถลงมือปฏิบัติและจัดกิจกรรมได้ด้วยตนเอง

เกียรติสุดา ศรีสุข (2565) ศึกษาการขยายผลข้อเสนอเพื่อการปฏิรูประบบการ ผลิตและพัฒนาครูปฐมวัย ผู้ดูแลเด็กและครูผู้ช่วย พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า 1) กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีประสบการณ์สอนต่ำกว่า 5 ปีและเกินครึ่งมีใบประกอบวิชาชีพครู 2) ผลการสร้างหลักสูตรการพัฒนาสมรรถนะสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนานวัตกรรมทางความคิดของเด็ก ปฐมวัย สำหรับครูและผู้ดูแลเด็กในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์ประกอบหลัก ของหลักสูตรมี 6 โมดูล โดยเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ มีผลการประเมินคุณภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ที่สุด 3) ผลการใช้หลักสูตรพบว่าหลักสูตรที่สร้างขึ้นมีดัชนีประสิทธิผลโดยรวมสูงกว่า .50 4) ผลการสร้าง รูปแบบการบริหารจัดการทางวิชาการในการสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะครูมีหลักการดำเนินการ 4 ระยะคือ ระยะที่ 1 เติมเต็มผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ระยะที่ 2 ปฏิบัติจริงและสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ ระยะที่ 3 แนะนำชี้แนะอย่างเป็นพิเศษ และระยะที่ 4 สะท้อนความคิด เพื่อนำไปสู่ผลผลิตและข้อมูล

ปีก่อนกลับ 5) ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการทางวิชาการพบว่า ภาพรวมสามารถทำให้ครูมีผลการพัฒนาสมรรถนะดีขึ้นและเป็นไปตามเกณฑ์

วาทีนี้ พูลทรัพย์ (2563) ศึกษาองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ประกอบด้วย (1) การบริหารฐานนวัตกรรม (2) การบริหารสมรรถนะองค์กร (3) การบริหารหุ้นส่วนองค์กร (4) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม (5) การพัฒนาองค์กร (6) นวัตกรรมเชิงระบบ (7) การบริหารแผนนวัตกรรม 2 องค์ประกอบข้างต้นถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้ และนำไปใช้ประโยชน์ได้

สุบัน พรเวียง (2564) ศึกษากลไกการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่องสำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ โดยรวมอยู่ในระดับน้อย แต่ความต้องการขับเคลื่อนโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีแนวทางการขับเคลื่อน ได้แก่ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การตรวจสอบคุณภาพการศึกษา และการประเมินคุณภาพการศึกษา โดยขับเคลื่อนจากองค์ประกอบ 4 อย่างคือ 1) ด้านคณะกรรมการ 2) ด้านบทบาทหน้าที่ 3) ด้านกระบวนการ และ 4) ด้านการรายงานผล

สุบัน พรเวียง และ มนต์นภัส มโนการณ (2564) ศึกษาการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษานำร่องที่มีเป้าหมายเฉพาะ สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) โรงเรียนนำร่องยังไม่สามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาและเป้าหมายของตนให้สอดคล้องกับพื้นที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต้องการให้เกิดการพัฒนาสภาพจริง แนวทางการพัฒนาควรมีการพัฒนาชุดความคิดเกี่ยวกับการประเมินคุณภาพภายในแนวใหม่และมีการตรวจสอบคุณภาพการศึกษาที่เป็นระบบ 2) ผลการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในฯ มี 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) ขั้นตอนการดำเนินงาน 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย กำหนดมาตรฐานการศึกษา, จัดทำแผนพัฒนาการศึกษา, ดำเนินการ, ประเมินและตรวจสอบผลที่เกิดขึ้น, ติดตามการดำเนินงาน, รายงานผลการประเมินตนเอง, และสร้างวัฒนธรรมคุณภาพ (2) มาตรฐานการศึกษาที่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา จำนวน 3 กลุ่ม และ (3) แนวทางการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบของคณะกรรมการขับเคลื่อนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ผลการตรวจสอบระบบฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความถูกต้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการประเมินระบบประกันคุณภาพภายในฯ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรับฟังความคิดเห็น ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์

อรพนิต ลิ้มสุวรรณโรจน์ (2565) ศึกษาปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อการบริหารองค์การนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของ

ประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการเป็นแบบอย่างมีความสัมพันธ์กับการบริหารองค์การนวัตกรรมการศึกษาในทิศทางเดียวกัน ณ ระดับความเชื่อมั่นที่ 99% อย่างไรก็ตาม ไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม ด้านการสร้างกระบวนการที่ทำทนาย ด้านการเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลอื่นและด้านการเสริมสร้างกำลังใจที่ส่งผลต่อการบริหารองค์การนวัตกรรมการศึกษา

Patrick McGuinn (2016) ศึกษาการจัดการศึกษาในพื้นที่หนึ่งคู่ขนานกับการจัดการศึกษาแกนกลางของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งรัฐบาลกลางของประเทศสหรัฐอเมริกาพยายามจะกำหนดมาตรฐานการศึกษาชาติและให้ทุกรัฐจัดการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษากลาง แต่นักปฏิรูปด้านการศึกษาเชื่อว่าทั้ง 50 รัฐของอเมริกา จัดการศึกษาที่ไม่เหมือนกัน จึงนำเสนอแนวทางปฏิรูปการศึกษาด้วยวิธี CCSS เพื่อใช้ปฏิรูประบบของโรงเรียน โดยให้แต่ละรัฐสามารถจัดการศึกษาได้ตามบริบทสภาพแวดล้อมของตน สามารถกำหนดมาตรฐานการศึกษาได้เอง ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมูลนิธิเกตส์ รัฐบาลท้องถิ่นและกลุ่มสนับสนุนทางการเมืองที่นำเสนอแนวทางปฏิรูป ตัวอย่างที่เห็นอย่างเป็นรูปธรรม ได้แก่ กรณีศึกษาในพื้นที่ Indiana ที่ใช้แนวทางอนุรักษนิยมฟื้นฟูท้องถิ่น ควบคุมมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพ ให้สิทธิกับครูในพื้นที่ ลดการสอบให้ได้มาตรฐาน ผู้ปกครอง ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ประสานงานกันผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ นอกจากนี้ องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันก็ยังคงรับการสนับสนุนจากรัฐบาลกลางในเรื่องของงบประมาณสนับสนุนการศึกษาแก่ผู้เรียนด้วย ขณะที่กรณีศึกษาของพื้นที่ Oklahoma กลุ่มฝ่ายค้านทางการเมืองมีการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับด้านการศึกษาสาธารณะสำหรับผู้จ่ายภาษีและผู้ปกครอง พวกเขาติดต่อประสานงาน ช่วยเหลือกัน และกำลังดำเนินการไปในทิศทางเดียวกับ Indiana มีการกำหนดมาตรฐานขึ้นใหม่ ยกเลิกการใช้หลักสูตรแกนกลาง จัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับพื้นที่ตนเอง ฝึกอบรมและพัฒนาครูให้เข้าใจบริบทแวดล้อมและหลักสูตรของพื้นที่ ซึ่งนับเป็นงานที่ทำทนายเป็นอย่างมาก การได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน ครู นักเรียนเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้แนวทางนี้ประสบความสำเร็จ

จากงานวิจัยข้างต้นจะสังเกตได้ว่า งานวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาองค์ประกอบย่อยที่มีการดำเนินการในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นภาพรวมในมิติของการขับเคลื่อนและการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้น เพื่อให้เห็นถึงผลลัพธ์และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การประเมินผลนโยบายจึงเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้เห็นถึงความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติ สามารถบอกได้ว่านโยบายสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายอย่างน้อยเพียงใด จะต้องพัฒนา ปรับปรุงนโยบายอย่างไรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จึงศึกษาการ

ประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล เพื่อศึกษาการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ว่าสามารถดำเนินการได้บรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในมิติต่างๆ อย่างไร

2.4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลนโยบายตามรูปแบบการประเมิน CIPP Model และพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สามารถกำหนดรายละเอียดที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยได้ ดังนี้

การประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล หมายถึง การประเมินผลการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลว่าสามารถบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ได้แก่ 1) การคิดค้นและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา รวมถึงสามารถขยายผลในนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในโรงเรียนอื่นๆ 2) ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา 3) กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนนาร่องในพื้นที่ที่สามารถดำเนินงานได้อย่างสะดวกในการบริหารงานของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพมากขึ้น และ 4) สร้างและพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ โดยจะประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล จากองค์ประกอบ 4 ด้าน ดังนี้

ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) เป็นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ

- วัตถุประสงค์ของนโยบาย : มีความชัดเจน เหมาะสม
ครอบคลุมทุกมิติของปัญหาทางการศึกษา และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐในการพัฒนาประเทศ

- เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
จังหวัดสตูล : สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสามารถพัฒนาระดับคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

- ความพร้อมของภาคการศึกษาในจังหวัดสตูลต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา : สถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับรู้เกี่ยวกับนโยบาย แนวทางการขับเคลื่อนนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมถึงความพร้อมรับมือของผู้ปฏิบัติงานที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

- การสนับสนุนของทุกภาคส่วนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
จังหวัดสตูล : การสนับสนุน ส่งเสริมกลไกการขับเคลื่อนและการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่จังหวัดสตูล

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ

- งบประมาณ : มีความเหมาะสม เพียงพอต่อการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- ครูและบุคลากรทางการศึกษา : มีความพร้อม ทักษะติดต่อการปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- ระยะเวลาในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา : มีความเหมาะสม เพียงพอที่จะทำให้เกิดผลลัพธ์ที่คาดหวัง
- ภาวะผู้นำของผู้บริหาร : ผู้บริหารมีความสามารถในการขับเคลื่อนการบริหารและจัดการศึกษาภายใต้การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- แหล่งข้อมูล/สื่อการเรียนรู้/เครื่องมือ/รูปแบบการจัดการศึกษา : พื้นที่นวัตกรรมศึกษามีความพร้อมในเรื่องของแหล่งข้อมูล องค์ความรู้ สื่อการเรียนรู้ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการบริหารงานและการจัดการศึกษา รวมถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
- ความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น ผู้จัดการศึกษาภายใต้การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล : ชุมชน สังคม ประชาชนในพื้นที่ให้ความร่วมมือและร่วมจัดการศึกษากับสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านกระบวนการ (Process) เป็นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ

- การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาแก่ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล : มีแนวทางหรือวิธีการสร้างการรับรู้และให้ความเข้าใจแก่ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ รับรู้การดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
- กลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดสตูล : การขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัด มีแผน แนวทางในการดำเนินงานที่ชัดเจน
- การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง : โรงเรียนนำร่องได้รับอิสระในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารทั่วไป และการวัดและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม
- การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล : มีการติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ด้านผลผลิต (Product) เป็นการศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้อง คือ

- การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา :
การบรรลุวัตถุประสงค์ของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

(1) นวัตกรรมการศึกษาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล : นวัตกรรมการศึกษาที่เกิดขึ้นในโรงเรียนนำร่องและโรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดสตูล

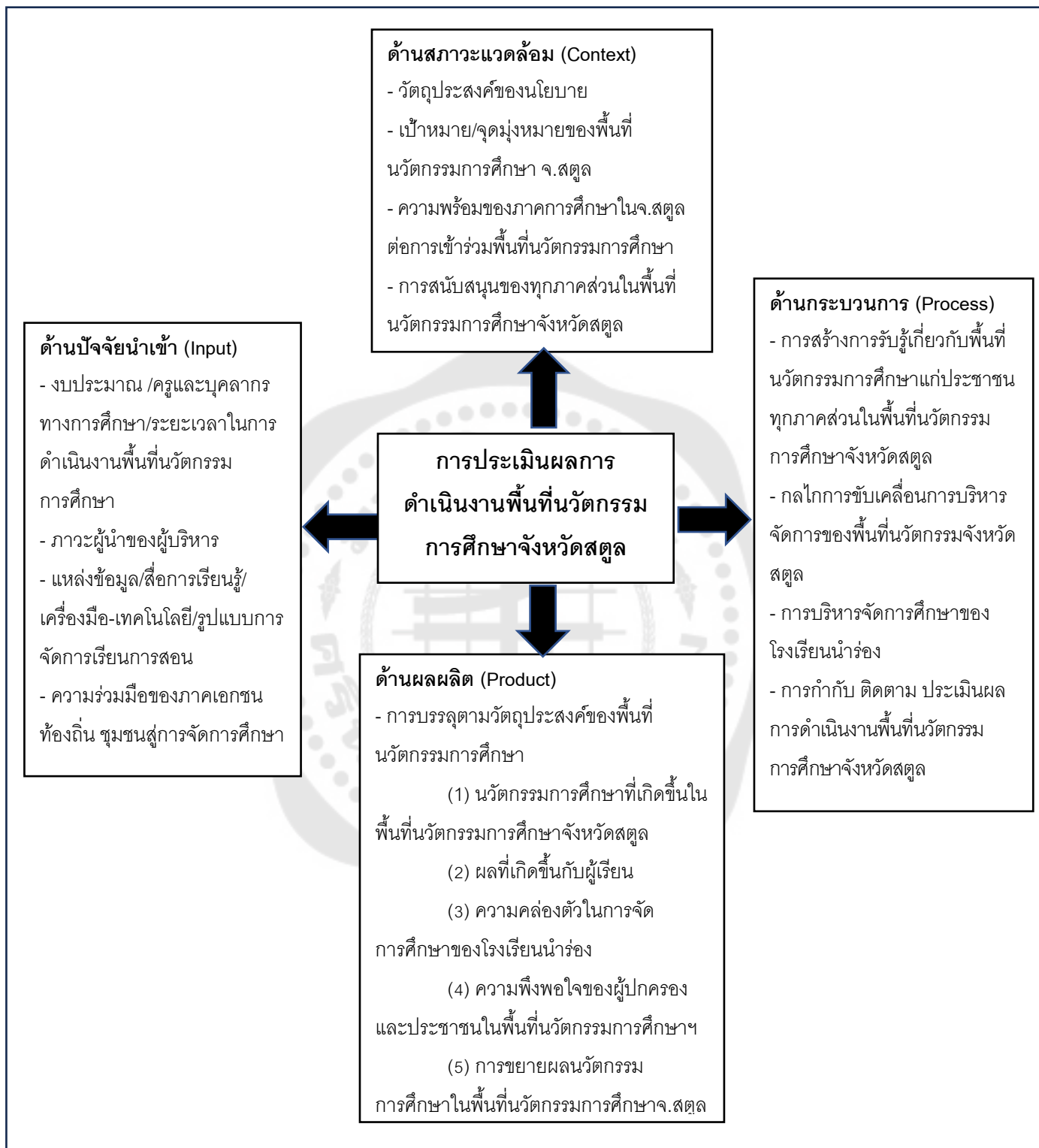
(2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน : นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูลส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและคุณภาพผู้เรียน

(3) ความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง : โรงเรียนมีอิสระและได้รับความคล่องตัวในการบริหารงานของโรงเรียน

(4) ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ประชาชนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล : การตอบรับของผู้ปกครองและประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

(5) การขยายผลนวัตกรรมการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล : การขยายผลนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนอื่นๆ ในจังหวัดสตูล รวมถึงแนวโน้มการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดสตูล

ทั้งนี้ รายละเอียดข้างต้นสามารถนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อตอบคำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการวิจัย ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) การเก็บข้อมูลจะใช้การเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ซึ่งผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ข้อมูลเฉพาะจากบุคคลที่มีข้อมูลเฉพาะเรื่องที่จะศึกษาได้อย่างชัดเจน ครบถ้วนมากที่สุด ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ ประชากรที่จะศึกษาจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

1. ผู้แทนจากหน่วยงานระดับนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ประกอบด้วย ศึกษาธิการจังหวัดสตูล และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยจะเป็นผู้ที่รับผิดชอบโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

2. ผู้แทนจากหน่วยปฏิบัติในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ได้แก่

- 2.1 ผู้แทนจากโรงเรียนนำร่องที่เข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านควนเก, โรงเรียนบ้านทางงอ, โรงเรียนบ้านทุ่งสภากาชาดอุปลัมภ, โรงเรียนบ้านป่อเจ็ดลูก, โรงเรียนบ้านห้วยน้ำดำ, โรงเรียนวัดหน้าเมือง, โรงเรียนอนุบาลมะนัง, โรงเรียนอนุบาลสตูล, โรงเรียนบ้านเขาจีน และโรงเรียนบ้านโกตา ทั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกโรงเรียนนำร่องข้างต้นออกเป็น 2 กลุ่ม เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 2.1.1 โรงเรียนต้นแบบนำร่องนวัตกรรมการศึกษาแบบโครงงานฐานวิจัย ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลสตูล

- 2.1.2 โรงเรียนที่นำนวัตกรรมการศึกษาแบบโครงงานฐานวิจัยไปประยุกต์ใช้ต่อยอด ประกอบด้วย 9 โรงเรียน ซึ่งจำแนกเป็น 3 กลุ่ม (สมพงษ์ จิตระดับ และคนอื่น ๆ, 2563) ได้แก่

(1) กลุ่มโรงเรียนที่มีทักษะผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านเขาคี้น, โรงเรียนวัดหน้าเมือง, โรงเรียนบ้านห้วยน้ำดำ และโรงเรียนบ้านป่อเจ็ดลูก

(2) กลุ่มโรงเรียนที่ผู้บริหารผ่านการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ประกอบด้วย โรงเรียนบ้านโกตา, โรงเรียนอนุบาลมะนัง, โรงเรียนบ้านควนเก และโรงเรียนบ้านทุ่งสภาคาชาตอุปถัมภ์ 2550

(3) กลุ่มโรงเรียนที่สนใจจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนบ้านทางอ

ทั้งนี้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนทั้ง 3 กลุ่ม ผู้วิจัยจะเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) กลุ่มละ 1 โรงเรียน ซึ่งมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูลเป็นผู้แนะนำ

2.2 ภาคีเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดสตูล ประกอบด้วย ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาของจังหวัดสตูล โดยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่/บอลหิมะ (Snowball Sampling) ร่วมด้วยเพื่อให้ได้ข้อมูลเพิ่มเติมมากขึ้น

2.3 กลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่/บอลหิมะ (Snowball Sampling)

3.2 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาในครั้งนี้จะใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลในมิติต่างๆ เพื่อนำมาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา

3.2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ใช้แนวคำถามปลายเปิด โดยอาจมีการเปลี่ยนแปลงหรือเพิ่มเติมแบบสัมภาษณ์ตามความเหมาะสมของกลุ่มเป้าหมาย สถานการณ์และบริบทอื่นๆ ระหว่างการเก็บข้อมูล

3.2.2 การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารงานวิจัย บทความทางวิชาการ ประกาศ กฎหมาย ระเบียบ แผนการปฏิบัติงาน รายงานผลการดำเนินงาน หรือข่าวสื่อสิ่งพิมพ์ รวมถึงข่าวจากสื่อออนไลน์ที่เกี่ยวข้อง

กับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์เป็นข้อมูลประกอบและสนับสนุนข้อมูลในส่วนการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ผลการศึกษานั้นมีความสมบูรณ์มากขึ้น ตาราง 1 แสดงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การประเมิน	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
ด้านสภาวะแวดล้อม (Context)		
(1) วัตถุประสงค์ของนโยบาย	(1) เอกสาร	- แผนการขับเคลื่อน / แผนปฏิบัติงานของ ศรจ.สตูล/ สพป.สตูล - ประกาศ / ระเบียบ
(2) เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล	(1) การสัมภาษณ์	- ศึกษาธิการจังหวัดสตูล - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล - ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนนำร่อง - ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษาภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิฯ - ผู้ปกครองในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
	(2) เอกสาร	- แผนการขับเคลื่อน / แผนปฏิบัติงานของ ศรจ.สตูล/ สพป.สตูล
(3) ความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดสตูลต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	(1) การสัมภาษณ์	- ศึกษาธิการจังหวัดสตูล - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล

ตาราง 1 (ต่อ)

การประเมิน	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
(4) การสนับสนุนของภาคส่วน ต่างๆ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล	(1) การสัมภาษณ์	- ศึกษาธิการจังหวัดสตูล - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสตูล - ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ทางการศึกษาโรงเรียนนำร่อง - ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิฯ
	(2) เอกสาร	- รายงานผลการดำเนินงานพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลของ ศธจ.สตูล/ สทป.สตูล - รายงานการประชุม/ ประชาสัมพันธ์
ด้านปัจจัยนำเข้า (Input)		
(1) งบประมาณ	(1) การสัมภาษณ์	- ศึกษาธิการจังหวัดสตูล - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสตูล - ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ทางการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง
	(2) เอกสาร	- ระเบียบการใช้งบประมาณ
(2) ครูและบุคลากรทาง การศึกษา	(1) การสัมภาษณ์	- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสตูล - ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากร ทางการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง

ตาราง 1 (ต่อ)

การประเมิน	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
	(2) เอกสาร	- ระเบียบ / เกณฑ์บริหารงานบุคคล
(3) ระยะเวลาในการดำเนินงาน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	(1) การสัมภาษณ์	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ทางการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง
(4) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	(1) การสัมภาษณ์	- ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนนำร่อง
(5) แหล่งข้อมูล/ สื่อการเรียนรู้/ เครื่องมือ/ รูปแบบการจัดการศึกษา	(1) การสัมภาษณ์	- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร - ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ทางการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง - ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา ภาคเอกชน - ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง
(6) ความร่วมมือของภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น ในการจัดการศึกษา ภายใต้การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดสกลนคร	(1) การสัมภาษณ์	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากร ทางการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง - ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิฯ - ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนำร่อง

ตาราง 1 (ต่อ)

การประเมิน	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
	(2) เอกสาร	- รายงานผลการดำเนินงานพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ของ ศธจ.สตูล/ สพป.สตูล/ โรงเรียนนาร่อง - ข่าว / ประชาสัมพันธ์ / สื่อ
ด้านกระบวนการ (Process)		
(1) การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาแก่ประชาชนทุกภาคส่วน ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล	(1) การสัมภาษณ์ (2) เอกสาร	- ศึกษาธิการจังหวัดสตูล - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาานครนายก - ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ บุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน นาร่อง - แผนปฏิบัติการ / รายงานผลการ ดำเนินงานพื้นที่นวัตกรม การศึกษาจังหวัดสตูล ของ ศธจ. สตูล / สพป.สตูล/ โรงเรียนนาร่อง 2) รายงานการประชุม/ ประกาศ / ข่าว/ ประชาสัมพันธ์
(2) กลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัด การศึกษาของพื้นที่นวัตกรมจังหวัดสตูล	(1) การสัมภาษณ์	- ศึกษาธิการจังหวัดสตูล - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาานครนายก - ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและ บุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียนนาร่อง

ตาราง 1 (ต่อ)

การประเมิน	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
	(2) เอกสาร	- แผนปฏิบัติการการของ ศธจ.สตูล / สพป.สตูล/ โรงเรียนนาร่อง 2) รายงานการประชุม / ข่าว/ประชาสัมพันธ์
(3) การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนนาร่อง	(1) การสัมภาษณ์	- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนนาร่อง - ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษาภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิฯ - ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนาร่อง
	(2) เอกสาร	- แผนปฏิบัติการของสถานศึกษานาร่อง - รายงานผลการดำเนินงานของสถานศึกษานาร่อง - ข่าว / สื่อ/ ประชาสัมพันธ์
(4) การกำกับ ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดสตูล	(1) การสัมภาษณ์	- ศึกษาธิการจังหวัดสตูล - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครนายก - ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนนาร่อง - ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษาภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิฯ - ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนาร่อง
	(2) เอกสาร	- แผนปฏิบัติการ/รายงานผลการดำเนินงานของศึกษาจังหวัดสตูลของ ศธจ.สตูล / สพป.สตูล/โรงเรียนนาร่อง

ตาราง 1 แสดงวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (ต่อ)

การประเมิน	วิธีการเก็บข้อมูล	แหล่งข้อมูล
ด้านผลผลิต (Product)		
(1) การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา	(1) การสัมภาษณ์	- ศึกษาธิการจังหวัดสตูล - สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา - ประถมศึกษานครนายก
- นวัตกรรมการศึกษาที่เกิดขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล		- ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียน
- ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน		นาร่อง
- ความคล่องตัวในการบริหารงานของโรงเรียนนาร่อง		- ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนาร่อง
- ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล	(2) เอกสาร	- รายงานผลการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลของ ศธจ.สตูล /สพป.สตูลโรงเรียนนาร่อง
- การขยายผลนวัตกรรมการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล		2) ข่าว/ สื่อเผยแพร่/ รายงานการประชุมที่เกี่ยวข้องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (Interview Guide) และข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.3.1 แบบสัมภาษณ์ จะแบ่งเป็น 4 ฉบับ ได้แก่

(1) แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 สำหรับผู้แทนจากหน่วยงานระดับนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ได้แก่ ศึกษาธิการจังหวัดสตูล และผู้แทนจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบโครงการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล โดยประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) ได้แก่ เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดสตูลต่อการเข้าร่วม พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และการสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ในจังหวัดสตูล

2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) การสนับสนุนทรัพยากรสำหรับการดำเนินงาน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

3) ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาแก่ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล กลไกการขับเคลื่อน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล และการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดสตูล

4) ด้านผลผลิต (Product) ได้แก่ การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา และความพึงพอใจของภาคเอกชนและประชาชนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด สตูล

5) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดสตูล

(2) แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2 สำหรับผู้แทนจากโรงเรียนนำร่องที่เข้าร่วมพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียนนำร่อง โดยประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) ได้แก่ เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา และความพร้อมของโรงเรียน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และภาคีเครือข่ายต่อการเข้าร่วม พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ งบประมาณ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สภาวะผู้นำของผู้บริหาร แหล่งข้อมูล สื่อการเรียนรู้อุปกรณ์ เทคโนโลยี ระยะเวลา รูปแบบการจัด การศึกษา และความร่วมมือของภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่นในการจัดการศึกษา

3) ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนต่อผู้ปกครอง ชุมชน การบริหารจัดการศึกษาและการบริหารงานของ โรงเรียนนำร่องฯ และการพัฒนานวัตกรรมของโรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น

4) ด้านผลผลิต (Product) ได้แก่ นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในโรงเรียน ผลที่เกิดขึ้นกับ ผู้เรียน ความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาและงานทั่วไปของโรงเรียนนำร่อง และความพึงพอใจของ ผู้ปกครอง ชุมชน

5) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาจังหวัดสตูล

(3) แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 3 สำหรับภาคีเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดสตูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน กรรมการสถานศึกษา ภาคเอกชน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาของจังหวัดสตูล โดยประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) ได้แก่ เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา และการสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

2) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ การสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

3) ด้านกระบวนการ (Process) การร่วมมือในการจัดการศึกษาของภาคส่วน ต่างๆ และการติดตาม ประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล

(4) แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 4 สำหรับกลุ่มเป้าหมายผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล โดยประเด็นการ สัมภาษณ์ ดังนี้

1) ด้านสภาวะแวดล้อม (Context) ได้แก่ เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

2) ด้านกระบวนการ (Process) ได้แก่ การร่วมจัดการเรียนการสอน และการ ติดตาม ประเมินผลการจัดการเรียนการสอนภายใต้การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

3) ด้านผลผลิต (Product) ได้แก่ ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน และความพึงพอใจของ ผู้ปกครองสำหรับการจัดการศึกษาภายใต้การมีส่วนร่วมจัดการศึกษา

4) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อรูปแบบการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

3.3.2 ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง จะศึกษาและเก็บข้อมูลในประเด็น ดังนี้

1) วัตถุประสงค์ของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

2) เป้าหมาย/จุดมุ่งหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

3) การสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

- 4) การบริหารจัดการงบประมาณ ความพร้อมครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษานำร่อง
- 5) ความร่วมมือระหว่างภาคเอกชน ชุมชน ท้องถิ่น ผู้จัดการศึกษาภายใต้การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
- 6) การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาแก่ประชาชนทุกภาคส่วนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
- 7) กลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษาของพื้นที่นวัตกรรมจังหวัดสตูล
- 8) การบริหารจัดการศึกษาและการบริหารงานของโรงเรียนนำร่อง
- 9) การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
- 10) การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งจะใช้กระบวนการวิเคราะห์และตีความข้อมูลแบบการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้วิเคราะห์และสรุปผล รวมถึงปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูล ซึ่งเป็นกรณีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยนำรูปแบบการประเมินผลแบบ CIPP Model มาใช้ในการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมกับการเก็บข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ และเสนอผลการวิเคราะห์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 การประเมินผลด้านสถานะแวดล้อม (Context)

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้แทนจากหน่วยงานระดับนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลเกี่ยวกับบริบทของการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ปรากฏผลการศึกษา และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลได้ ดังนี้

4.1.1 วัตถุประสงค์ของนโยบาย

เจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ คิดค้นและพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของผู้เรียน, ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา, กระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานสถานศึกษาและโรงเรียนนำร่อง ให้สามารถบริหารงานได้สะดวกยิ่งขึ้น และพัฒนาความร่วมมือในการจัดการศึกษาจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ (พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562, 2562) โดยดำเนินงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งมีการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีวิธีการแตกต่างไปจากการเรียนการสอนรูปแบบเดิม ดังการให้ข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“เป็นพื้นที่เปิดที่สามารถปฏิรูปการเรียนรู้ในการที่จะทำในสิ่งที่มันมีประโยชน์ เป็นเหมือนพื้นที่ทดลองแนวทางต่างๆ ที่เราเชื่อมั่นมันดี มันจะทำให้การปฏิรูปเกิดประโยชน์กับผู้เรียน การจัดการเรียนแบบ Active Learning ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดการเรียนการสอน ทุกคนมีความตื่นตัว ตอบโจทย์นวัตกรรมของพื้นที่ เป็นนวัตกรรมที่

ทำให้เกิดการขยับของภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เชื่อว่า 90% มีประโยชน์ที่ช่วยแก้ปัญหาด้านการศึกษา ที่สามารถปรับได้”

จากผลการศึกษาศาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูดิโอดำเนินการตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนนำร่องให้สามารถดำเนินงานได้สะดวกมากขึ้น รวมทั้งได้รับการสนับสนุน และการประสานความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อให้โรงเรียนนำร่องสามารถบริหารจัดการศึกษาได้ตามบริบทความต้องการของชุมชนในพื้นที่และตามศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน

4.1.2 เป้าหมาย/ จุดมุ่งหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลมีเป้าหมายปฏิบัติการศึกษาภายใต้แนวคิดการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะสำคัญและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ (สมพงษ์ จิตระดับ และคนอื่น ๆ, 2563, น.93) เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นผลที่จะเกิดกับผู้เรียน เป็นการเรียนเพื่อใช้ประโยชน์ ไม่ใช่เรียนเพียงเพื่อรู้ ซึ่งครูและผู้เกี่ยวข้องรอบตัวผู้เรียนมีส่วนร่วมออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองจากทุนทรัพยากรในพื้นที่ รวมถึงการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ทำให้ทุกพื้นที่เป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ (ปริสุทธ์, 2021) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนต้องประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่างๆ อย่างเป็นองค์รวม ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เพื่อฝึกประสบการณ์ให้เกิดทักษะ สมรรถนะ สามารถแก้ปัญหาและใช้ชีวิตได้ ดังการอธิบายของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลว่า

“การปรับการเรียนเปลี่ยนการสอนของครู มีเป้าหมายใหม่ที่ไกลกว่าเป้าหมายของหลักสูตร 51 หลักสูตรที่มีเป้าหมายตอบโจทย์มาตรฐานการเรียนรู้ที่มีตัวชี้วัดเต็มไปหมด ส่วนใหญ่เกี่ยวกับเรื่องของความรู้ที่เด็กต้องเรียนรู้ แต่เป้าหมายที่ไกลกว่าหลักสูตร 51 จะพัฒนาผู้เรียนไปสู่ทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีความสอดคล้องกับยุคสมัย”

จากผลการศึกษาศาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูดิโอมีเป้าหมายจัดการศึกษาด้วยแนวคิดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการพัฒนาทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นสอดคล้องกับยุคปัจจุบัน และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ต่างๆ ได้ นำไปสู่การใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข โดยมีผู้ปกครอง ชุมชนในพื้นที่เป็นผู้ร่วมจัดการเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

4.1.3 ความพร้อมของหน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดสตูลต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

โรงเรียนบางส่วนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลเข้าร่วมการวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษากับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) มาเป็นระยะเวลายาวนานมากกว่า 10 ปี โดยทดลองปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ทำให้โรงเรียนกลุ่มนี้มีความพร้อม มีความเข้มแข็งเป็นอย่างมาก และพร้อมที่จะเป็นตัวอย่างให้แก่โรงเรียนอื่นๆ ในพื้นที่ เพราะทั้งผู้บริหาร คุณครู ผู้ปกครอง ชุมชน ได้รับการสร้างความรู้ ความเข้าใจ ร่วมเรียนรู้ ทำให้เข้าใจและพร้อมปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการศึกษาให้เป็นการศึกษาที่มีคุณภาพเกิดผลดีต่อผู้เรียน เช่นการบอกเล่าข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“ก่อนเป็นพื้นที่นวัตกรรม เป็นเครือข่ายโรงเรียนพัฒนาการศึกษามาก่อน ปรับระบบการเรียนการสอนในโรงเรียน ไม่สนใจระบบการทำงานปกติ ไม่สนใจสำนักงาน พึ่งพาตนเอง และกลุ่มเครือข่ายทั้งชุมชน ผู้ปกครอง ชาวบ้านในพื้นที่ ใช้ทุน สกว.ทำวิจัยและผลักดันการดำเนินงาน”

จากผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า โรงเรียนที่เข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีความพร้อมในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพราะทั้งผู้บริหาร ครูในโรงเรียนผ่านการทดลองปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจและตระหนักต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการศึกษาที่กำลังเกิดขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนทัศนคติต่อการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนนอกร่อง และส่งผลดีต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

4.1.4 การสนับสนุนของภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลได้รับการสนับสนุนจากหลากหลายภาคส่วน ทั้งจากชุมชน ผู้ปกครอง ครูและผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา และนักพัฒนาในพื้นที่ ซึ่งการสนับสนุนมีหลากหลายรูปแบบ อาทิ (1) ทุนทรัพยากรในท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) ทุนมนุษย์ ที่เป็นผู้รู้ที่สำคัญของชุมชน กลุ่มองค์กรที่เข้มแข็งและมีศักยภาพในชุมชน 2) ทุนวัฒนธรรม เกี่ยวกับความเชื่อ ประวัติศาสตร์ ประเพณี เชื้อชาติ ชนเผ่าในชุมชน 3) ทุนเงินตรา เป็นอาชีพ เศรษฐกิจ การผลิต 4) ทุนทรัพยากร เป็นแหล่งธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของชุมชน เหตุการณ์สำคัญ สถานการณ์ปัจจุบัน และ 5) ทุนภูมิปัญญา ที่เป็นความรู้ท้องถิ่นหรือความรู้พื้นบ้าน การละเล่น อาหาร เครื่องมือประกอบอาชีพ (สมพงษ์ จิตระดับ และคนอื่น ๆ, 2563, น.84-85) (2) การสนับสนุนองค์ความรู้ในเชิงวิชาการ และ (3) การสนับสนุนแรงกายแรงใจจากชุมชนในพื้นที่ที่เข้ามาช่วยให้การดำเนินงานจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปตามเป้าหมาย ดังการให้ข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล ดังนี้

“ชุมชน ชาวบ้านเข้ามาสนับสนุนองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การประกอบอาชีพในชุมชน ในส่วนของมหาลัยในพื้นที่ก็มีอธิการบดีเข้ามาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายระดับพื้นที่ เป็นอนุกรรมการฝ่ายนโยบายฝ่ายยุทธศาสตร์งานวัด และประเมินผล มีที่มวิจัยของคณะลงไปขับเคลื่อน”

“สตูลไม่ได้มีแต่คนในระบบอย่างเดียวที่มาทำงานนี้ มันมีสมาคม วัฒนพลเมือง มีพี่ๆ เอกชน มีข้าราชการเกษียณ มีคุณครู มีชาวบ้าน ซึ่งอันนี้เป็นจุดสำคัญที่ทำให้ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนมันต่างกับพื้นที่นวัตกรรมการอื่น”

จากผลการศึกษาศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ภาคส่วนต่างๆ ที่เข้ามาสนับสนุนการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตูล มีการสนับสนุนทรัพยากรตามศักยภาพและความสามารถของตนเอง เช่น กลุ่มหน่วยงานภาครัฐเข้ามาสนับสนุนงบประมาณ องค์ความรู้ในการบริหารจัดการศึกษา การสนับสนุนทางเงื่อนไขกฎหมาย ขณะที่ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุน ทุนทรัพยากรที่เป็นทุนวัฒนธรรม ทุนมนุษย์ ทุนสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงการให้ความร่วมมือช่วยเหลือการดำเนินงานของโรงเรียนให้สามารถสำเร็จตามเป้าหมาย

ทั้งนี้ จากการศึกษาการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตูลพบปัญหา อุปสรรคด้านสภาวะแวดล้อม (Context) คือ การเข้ามาภาคส่วนต่างๆ เพื่อช่วยเหลือ สนับสนุนการดำเนินงานของพื้นที่ มักจะไม่สนใจรายละเอียดหรือความต้องการของพื้นที่จริงๆ แต่จะดำเนินการตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ของหน่วยงานตนเอง โดยไม่มองว่าพื้นที่ต้องการอะไร ดังการบอกเล่าของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตูลว่า

“คนนอกหรือคนที่เข้ามาดูงาน หรือมาช่วยเหลือ สนับสนุน เติมอะไรให้โรงเรียน ต้องรู้จักเรา ต้องรู้จักโรงเรียนนาร่องในพื้นที่นวัตกรรมการก่อนว่า โรงเรียนเป็นอย่างไร ทำอย่างไรให้เราเดินหรือขับเคลื่อนไปได้อย่างปกติ ไม่ใช่เข้ามาชี้แนะ และมาวิจารณ์เรา จนทำให้โรงเรียนดูแย่ที่ไม่ทำเหมือนโรงเรียนอื่น ทั้งๆ ที่ความจริงแล้ว เราได้พัฒนาหรือดำเนินการในเรื่องนั้นๆ ไปได้มากกว่าเป้าหมายที่คุณได้ตั้งไว้แล้ว”

โดยสรุปผลการศึกษาด้านสภาวะแวดล้อม (Context) จากวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในประเด็นการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนนาร่องสามารถบริหารจัดการศึกษาได้สะดวกยิ่งขึ้น และพัฒนา สร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนในพื้นที่ มีการเอื้อและเปิดโอกาสให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตูลสามารถดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้ ประกอบกับเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนของพื้นที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด และความพร้อมของโรงเรียนนำ

ร่องโดยเฉพาะทัศนคติของบุคลากรที่พร้อมปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ทำให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า สภาวะแวดล้อมทั้งหมดเอื้อให้เกิดการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ

4.2 การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้แทนระดับปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลเกี่ยวกับปัจจัยนำเข้าของการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ปรากฏผลการศึกษา และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลได้ ดังนี้

4.2.1 ทรัพยากรสำหรับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(1) งบประมาณ

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลได้รับงบประมาณหลักจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้รับการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องในรูปแบบประเภทงบดำเนินงาน แต่จำนวนที่ได้ลดลงทุกปี เนื่องจาก พื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีการขยายผลทั่วประเทศ เปิดโอกาสให้หน่วยงานทางการศึกษาทุกจังหวัดที่มีความพร้อมเข้ามาเป็นพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้ ดังนั้น เมื่อมีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพิ่มขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจะต้องจัดสรรงบประมาณให้แก่ละพื้นที่อย่างทั่วถึง ทำให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลได้รับการจัดสรรงบประมาณลดลง โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสะท้อนว่า

“ปีแรกสามล้านสี่ ปีที่สองสองล้านเจ็ด ปีต่อมาแปดล้านหก ปีนี้สองแสน คือมันสวนทางกัน พอเรามีโรงเรียนเยอะเราก็ต้องช่วยเหลือพัฒนาเขาเยอะ”

นอกจากนี้ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลยังได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานสภานโยบายการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ (บพท.) และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว. หรือ สกว.เดิม) โดยที่มนักวิจัยและโรงเรียนนำร่องในพื้นที่จะเสนอโครงการที่พื้นที่นวัตกรรมสนใจหรือต้องการพัฒนาเพิ่มเติมแก่ บพท. เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงาน พัฒนานวัตกรรมการศึกษา และการพัฒนาอื่นๆ ที่โรงเรียนนำร่องต้องการหรือสนใจ โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ข้อมูลว่า

“โรงเรียนในกลุ่มเสนอโครงการของงบประมาณ เพื่อพัฒนาบุคลากรในพื้นที่นวัตกรรมด้านต่างๆ ปีนี้มีการเสนอขอไป 4 โครงการ”

(2) ครูและบุคลากร

ครูและบุคลากรทางการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลมีความพร้อมต่อการขับเคลื่อน พัฒนานวัตกรรมการศึกษา เนื่องจาก ผ่านการอบรม พัฒนา ให้ความรู้ ความเข้าใจ ปรับเปลี่ยนทัศนคติในการจัดการเรียนการสอนมาอย่างต่อเนื่องหลายปีก่อนจะมีเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนนำร่องมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ข้อมูลที่สะท้อนว่า

“ระยะแรกคุณครูไม่เข้าใจ คิดว่าเป็นภาระในการสอน เป็นสิ่งที่เพิ่มมาใหม่ เปลี่ยนเน้นเน้น เริ่มจากการพัฒนาครู เติมเต็ม หาวิธีการให้คุณครูเข้าใจ สามารถปฏิบัติงานกับรูปแบบใหม่ได้ พอทำไปสักระยะ ได้ทำจริงๆ มีความเข้าใจว่ามันไม่ใช่ภาระ แต่เป็นส่วนหนึ่งของการทำงาน”

(3) แหล่งข้อมูล/องค์ความรู้/เครื่องมือ-เทคโนโลยี

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลได้รับการสนับสนุนข้อมูลและแหล่งเรียนรู้จาก ชุมชนท้องถิ่นที่เป็นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ขณะเดียวกัน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) ได้เข้ามาให้องค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอน การอบรม พัฒนาครู ผู้บริหารให้สามารถปรับเปลี่ยนพัฒนาและคิดค้นนวัตกรรมการบริหารจัดการศึกษาได้ ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมสตูลที่สะท้อนว่า

“องค์ความรู้มีเหลือเฟือ ภาคีเครือข่ายเขามีองค์ความรู้ของเขาอยู่แล้ว ส่วนการพัฒนาครูก็ได้รับการสนับสนุนจาก สกสว. เข้ามาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนโครงการฐานวิจัยได้ โดยจะพัฒนาตามความต้องการของโรงเรียนนำร่อง”

ขณะเดียวกัน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2565 เป็นต้นมา หน่วยงานมหาวิทยาลัย หรือสถาบันที่มีความเชี่ยวชาญด้านการผลิตครูในพื้นที่จังหวัดสตูลและพื้นที่ใกล้เคียงเริ่มเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา สนับสนุนองค์ความรู้ ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือโรงเรียนนำร่อง เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรฐานสมรรถนะ รูปแบบจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผลฐานสมรรถนะ ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“พอโรงเรียนใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ การสร้างความมั่นใจ ความชัดเจนบางอย่าง โรงเรียนไม่สามารถออกแบบได้เอง ยังต้องอาศัยหน่วยงานภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญเข้ามาช่วยกระตุ้นเติมให้กับบุคลากร”

สำหรับ อุปกรณ์ เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้รับการสนับสนุนการจัดหาอุปกรณ์จากภาคีเครือข่าย ซึ่งเป็นอุปกรณ์มือสองที่สภาพ

ไม่สมบูรณ์มากนัก ขณะที่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลช่วยในการจัดการเรียนการสอนโครงการฐานวิจัย (RBL) และรองรับหลักสูตรฐานสมรรถนะของโรงเรียนนำร่อง โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ข้อมูลว่า

“อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ได้รับการบริจาคจาก กสทช. มาให้ ก็ยังใช้อยู่ เป็นคอมพิวเตอร์มือสอง ใช้งานได้ไม่นานก็เสีย ต้องเอาไปหาร้านซ่อมอีก บางทีร้านก็ซ่อมไม่ได้

(4) รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

เมื่อพื้นที่จังหวัดสตูลได้เข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามการประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 โรงเรียนนำร่องในพื้นที่ยังคงจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 เพราะโรงเรียนอื่นๆ ที่ไม่ใช่โรงเรียนนำร่องยังใช้หลักสูตรแกนกลางฯ ในการจัดการศึกษา และตั้งแต่ปีการศึกษา 2565 เป็นต้นมา โรงเรียนนำร่องได้ปรับเปลี่ยนหลักสูตรการเรียนการสอนมาใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะที่แต่ละโรงเรียนจัดทำขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทของตนเอง โดยให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง ชุมชนในพื้นที่เข้ามาเป็นผู้ร่วมออกแบบหลักสูตรตามความต้องการที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ เกิดทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหลักสูตรฐานสมรรถนะจะประกอบด้วยวิชาพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องได้เรียนรู้ ตามมาตรฐานกระทรวงศึกษาธิการ และวิชาบูรณาการที่เป็นการนำผลลัพธ์ที่คาดหวังของแต่ละวิชามาบูรณาการร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ สมรรถนะต่างๆ จนเป็นประสบการณ์และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่คาดหวัง โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ข้อมูลว่า

“วิชาพื้นฐาน ภาษาไทย คณิต อังกฤษเป็นวิชาที่เด็กต้องอ่านออกเขียนได้ด้วยการเรียนการสอนแบบ Active Learning และวิชาบูรณาการ เช่น วิทยาศาสตร์ สังคม สุขศึกษาและพลศึกษา เปลี่ยนจากตัวชี้วัดมาเป็นผลลัพธ์ ถ้าผลลัพธ์ไหน สอนแล้วไปไม่ถึงผลลัพธ์นั้นๆ (ทฤษฎี ความรู้) ก็จะจัดวิชานั้นๆ แยกออกมาเป็นวิชาหลักให้เด็กได้เรียนในสัปดาห์เป็นรายวิชาเพิ่มเติมไป”

(5) ระยะเวลาในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 กำหนดให้มีการบังคับใช้เป็นระยะเวลา 7 ปี และสามารถขยายเพิ่มได้ 1 ครั้งไม่เกิน 7 ปี เพื่อให้มีช่วงระยะเวลาในการปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จและเห็นผลลัพธ์อย่างชัดเจน สามารถพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพได้ แต่ระยะเวลาดังกล่าวไม่มีผลต่อการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล เพราะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาไม่ได้ให้ความสำคัญกับระยะเวลาในการดำเนินการว่าจะต้องใช้เวลากี่ปี แต่ให้ความสำคัญกับการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง และคิดว่าการจัดการศึกษาของประเทศควรจะมี

การปรับเปลี่ยนโดยเร็ว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรตื่นตัวและให้ความสำคัญอย่างจริงจัง ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลได้ให้ข้อมูลไว้ ดังนี้

“มันเป็นเรื่องทั้งหมดที่ต้องทำเลย ไม่ว่าจะ มี พรบ. หรือไม่ก็ตาม เพราะสถานการณ์การเรียนรู้มันเปลี่ยน พรบ. เหมือนปาหิติที่เป็นตัวละครหนึ่งที่สร้างขึ้น จุดร่วมคือ แก่กันทั้งหมด คุณไม่ต้องนำร่อง กระทรวงก็ไปพร้อมทำไปเลย ไม่ต้องมาทำเป็นกระเบาะทรายทดลอง เสียเวลาตั้ง 6-7 ปี”

“ถ้าขยายเวลาไปอีกก็ดี ให้ครูสามารถคิดนอกกรอบได้ ให้สามารถตอบโจทย์ผลลัพธ์ที่ต้องการ ยืดหยุ่นตามบริบทของโรงเรียน ให้ความยืดหยุ่นแก่ครู”

จากผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลได้รับการสนับสนุนปัจจัยนำเข้าที่เป็นทรัพยากรในการดำเนินงานทั้งในส่วนของงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ-เทคโนโลยี ซึ่งยังไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานและขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา แต่ก็ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือ เพิ่มเติมจากหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อให้โรงเรียนนำร่องสามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาได้

4.2.2 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสามารถขับเคลื่อน พัฒนา คิดค้น นวัตกรรมจัดการศึกษาได้ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจของผู้บริหารที่จะพัฒนา ปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนให้เป็นการเรียนรู้ที่เกิดประโยชน์กับผู้เรียนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้บริหารเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินงานทุกมิติที่จะทำให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปพร้อมกันได้ อย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำบอกเล่าของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“ผอ.มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน สนับสนุนให้เราออกแบบทำสิ่งต่างๆ ได้อย่างอิสระ จะเตรียมทุกส่วนให้มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลง เต็มเต็มให้บุคลากรมีความพร้อมรับมือ ถ้า ผอ.ไม่เป็นตัวเย็น ไม่ช่วย ไม่ออกโรงให้ทุกอย่างล้ม ครูไม่มีอำนาจมากพอในการสั่งการ คุณวุฒิและวัยวุฒิยังเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินการสิ่งต่างๆ”

จากผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้บริหารของโรงเรียนนำร่องเป็นตัวอย่างบุคคลที่ดีในการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาแก่บุคลากรในโรงเรียน เพราะส่งผลกระทบต่อปฏิบัติงานของบุคลากรแต่ละคนให้เกิดการทำงานอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถ โดยมีผู้บริหารเป็นผู้คอยสนับสนุน ช่วยเหลือในมิติต่างๆ เพื่อทำให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

4.2.3 ความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล

การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลได้รับความร่วมมือจากหลายภาคส่วนในพื้นที่ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม เข้ามาร่วมดำเนินงาน ร่วมพัฒนา ร่วมคิด ร่วมแก้ปัญหา ตามความสามารถและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล โดยในสำนักงานวิชาการได้รับการสนับสนุนการให้ความรู้ ความเข้าใจ อบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาในเรื่องการจัดทำหลักสูตร รูปแบบการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล ขณะที่องค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ทักษะการใช้ชีวิต ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังการบอกเล่าข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล ดังนี้

“กำลังทำระบบ coaching ให้เกิดการโค้ชซึ่งพอร์มในโรงเรียนของสตูล สร้างโค้ชให้โรงเรียนสามารถพึ่งพาตัวเองได้มากขึ้น คอยยืนยัน สนับสนุน ชวนครูมองให้เห็นการจัดการเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยจัดกระบวนการ หรือกิจกรรมการทำ PLC ของครูในโรงเรียน”

ขณะที่ผู้นำชุมชนให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน ที่เข้ามาสนับสนุน ให้ความร่วมมือกับโรงเรียน ดังข้อมูลที่สะท้อนว่า

“ประสานงานชุมชนให้เข้ามาช่วยโรงเรียนในด้านต่างๆ ให้ความรู้ด้านจริยธรรม ความรู้ด้านศาสนาอิสลาม จัดกิจกรรมงานด้านศาสนา ร่วมเป็นครูสามเฝ้า ปราชญ์ชุมชน สร้างห้องเรียนนอกห้องเรียน เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่ไม่อยู่ในโรงเรียน สร้างนวัตกรรมใหม่ ช่วยให้เด็กถึงข้อมูลความรู้จริง”

จากผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้การสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพตามความสามารถและความถนัดของตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการประสานความร่วมมือของพื้นที่อย่างตั้งใจและทุ่มเท เพื่อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานทำได้ตามเป้าหมายที่กำหนด

ทั้งนี้ จากการศึกษาการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลพบปัญหาอุปสรรคด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ดังนี้

1. งบประมาณไม่เพียงพอ ส่งผลต่อการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เนื่องจาก การดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ที่ลงสู่พื้นที่นวัตกรรมศึกษามีเข้ามาอย่างต่อเนื่อง แต่การสนับสนุนงบประมาณกลับไม่ได้เพิ่มตามภารกิจ ทำให้โรงเรียนนาร่องไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างเต็มศักยภาพ ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“การจัดซื้อจัดหาอุปกรณ์อื่นๆ มีงบประมาณไม่เพียงพอ จำเป็นต้องซื้ออุปกรณ์ที่ราคาไม่มากนัก ภายใต้งบประมาณเท่านี้ก็ดำเนินการเต็มที่เต็มกำลังก็ทำได้เท่านี้ แต่ถ้ามีงบประมาณเพิ่มขึ้น จะทำอะไรหลายๆ อย่าง ทำได้ค่อนข้างตัวมากยิ่งขึ้น”

2. การขาดแคลนครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนนำร่อง รวมถึง การโยกย้าย ปรับเปลี่ยนตำแหน่งของผู้บริหาร และครูและบุคลากรทางการศึกษาส่งผลต่อการดำเนินงานและการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล เนื่องจาก เมื่อบุคลากรมีไม่เพียงพอ การจัดการเรียนการสอนไม่สามารถทำได้มีประสิทธิภาพ ครู 1 คน จะต้องสอนควบระดับชั้นอื่นๆ รวมถึงการต้องทำงานด้านการบริหารจัดการทั่วไปของโรงเรียนร่วมด้วย ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสะท้อนว่า

“การปรับเปลี่ยนบุคลากร ผอ.โรงเรียนที่เกษียณออกไป มีคนใหม่เข้ามา คุณครูคนเก่าเก่าแล้วออกไป มีคนใหม่เข้ามายังไม่รู้เรื่องอะไรเลย ยังคลำทางคลำทิศไม่ถูก ยังไม่รู้ต่อติดหรือไม่ติด งานอบรม งานเอกสารเยอะ ทำให้ครูทำงานอย่างอื่นมากกว่าการสอน”

3. ทักษะ (mindset) ของครูและผู้บริหารที่มีความเชื่อว่า การปรับเปลี่ยนเป็นเรื่องยาก ไม่สามารถทำได้จริง ทำให้หลีกเลี่ยงที่จะไม่ยุ่งเกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพราะไม่ต้องการให้ตนเองต้องเจอความยุ่งยากในการทำงาน คิดว่าสิ่งที่ทำอยู่ดีอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยน ดังคำบอกเล่าของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“การทำงานของครูในโรงเรียนนวัตกรรม ทำงานอย่างหนักเหนื่อย โรงเรียนส่วนใหญ่ก็เลยเดียวกัน ยังไม่ยอมเข้ามาเป็นด้านหน้า”

4. การเข้ามาของภาคีเครือข่ายจำนวนมาก เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา อาจนำไปสู่ปัญหาที่เพิ่มขึ้นของโรงเรียนนำร่อง ดังการให้ข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่ว่า

“พื้นที่นวัตกรรมเป็นเรื่องที่หอมหวานในหลายๆ เรื่อง ดังนั้น พื้นที่ที่ต้องตั้งหลักให้ดี เรื่องไหนที่มีประโยชน์ต่อพื้นที่ เรื่องไหนที่อาจจะทำให้เป็นภาระของพื้นที่ ต้องถ่วงถ่วงให้ดี”

ขณะที่ การบูรณาการความร่วมมือของหน่วยงานภาครัฐในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลยังไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร เป็นเพียงการทำงานตามภารกิจของตนเอง การดำเนินงานที่เกิดขึ้นจึงเป็นเพียงการมีส่วนร่วมในงานไม่ใช่การร่วมกันทำงานอย่างที่ควรจะเป็นตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย ที่ต้องการให้พัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ดังการให้ข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสูงที่สะท้อนว่า

“นโยบายพื้นที่นวัตกรรมไม่ใช่เพียงกระทรวงศึกษากระทรวงเดียว แต่ยังรวมถึงกระทรวงมหาดไทย สำนักงานประมาณ กระทรวงการคลัง กพร. ทุกอย่างทุกกระทรวง เชื่อมโยงกัน ดังนั้น เมื่อให้พื้นที่เป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง กระทรวงใดกระทรวงหนึ่งจะรับผิดชอบ แต่เพียงผู้เดียวไม่ได้ ขณะที่ประธานกรรมการขับเคลื่อนเป็นผู้ว่าราชการจังหวัด งบประมาณอยู่ที่หนึ่ง แต่คนขับ หัวที่ขับเคลื่อนอยู่ที่หนึ่ง มันเหมือนครอสกันอยู่”

“อยากให้ ผอ.เขต เข้าร่วมประชุมพื้นที่นวัตกรรมบ้าง ไม่ใช่ส่งเพียง คน. เข้าร่วมประชุมแทน เพราะถึงแม้ว่า คน.จะเข้าร่วมแทน แต่อำนาจการตัดสินใจในก็ยังคงเป็นของ ผอ.เขต คน.ที่เข้าร่วมไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ”

5. การให้ความสำคัญกับบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนนำร่องที่ไม่ค่อยได้รับความสนใจจากผู้บริหารระดับสูงเท่าที่ควร โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสูงสะท้อนว่า

“อย่าทำให้ครูต้องโดดเดี่ยว ต้องมีการสนับสนุนความดีความชอบ ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นค่าตอบแทน แต่อาจจะเป็นการยกย่องหรือเกียรติบัตรให้กับครู”

6. วัฒนธรรมการทำงานขององค์กรและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำงานด้วยความเคยชิน โดยไม่ให้ความสำคัญกับสาระหลักในการจัดการศึกษา แต่ให้ความสำคัญกับประเด็นอื่นๆ ที่ไม่ใช่สาระหลักของการจัดการศึกษา ซึ่งคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสูงสะท้อนว่า

“วัฒนธรรมการเลี้ยงเชิษณของครู ผู้บริหาร เป็นการใช้เวลาราชการไปอย่างเปล่าประโยชน์ เพราะบุคลากร ข้าราชการทุ่มเวลาไปกับการประชุมจัดกิจกรรม ขณะที่การทำอะไรตามๆ กัน คิดว่าเป็นเรื่องถูกต้อง ถ้าทำต่างจากคนอื่นแล้วจะผิด ใครตั้งคำถามมากกลายเป็นคนกระด้างกระเดื่อง ใครคิดไม่เหมือนผิด”

ขณะเดียวกัน คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสูงสะท้อนว่า ครูส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของวิชาที่สอน แต่มักจะยึดตัวชี้วัดของรายวิชาเป็นสิ่งสำคัญและนำมาเป็นสาระสำคัญกับการจัดเรียนการสอน ดังการสะท้อนว่า

“ครูต้องเข้าใจเป้าหมายของการเรียนรู้ในแต่ละวิชา วิชาวิทยาศาสตร์มีเป้าหมายที่ต้องการให้เด็กได้เข้าใจถึงหลักการของเหตุและผลทางกระบวนการวิทยาศาสตร์ วิชา

คณิตศาสตร์ต้องการให้เด็กได้เกิดกระบวนการการคิด ไม่ใช่คำตอบ วิชาพลศึกษาต้องการให้เด็กได้เข้าใจถึงวิธีการใช้พลังกำลัง กล้ามเนื้อทุกส่วนของร่างกายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เป็นต้น”

โดยสรุปผลการศึกษาด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ทรัพยากรต่างๆ ที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศูนย์ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานต้นสังกัดไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา แต่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ที่เข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือให้พื้นที่สามารถดำเนินงาน ส่งผลให้ปัจจัยนำเข้ามีเพียงพอต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ขณะที่ความพร้อมของครูและบุคลากรในโรงเรียนนำร่องมีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนได้ ขณะเดียวกันภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนำร่องสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่บุคลากรภายใต้บังคับบัญชา สามารถเป็นที่พึ่งช่วยเหลือ แก้ปัญหาต่างๆ ให้บุคลากรสามารถร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ แต่ปัจจัยเรื่องระยะเวลาในการดำเนินงานไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าจะดำเนินการในระยะต่างๆ เมื่อไหร่ ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยนำเข้าในภาพรวมสามารถส่งผลให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศูนย์สามารถดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพได้ แม้จะไม่ได้กำหนดระยะเวลาการดำเนินงานที่ชัดเจน

4.3 การประเมินผลด้านกระบวนการ (Process)

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานระดับนโยบายและผู้แทนระดับปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศูนย์เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ปรากฏผลการศึกษา และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูลได้ ดังนี้

4.3.1 การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศูนย์สร้างการรับรู้แก่ประชาชน ผู้ปกครอง ชุมชนในพื้นที่ด้วยรูปแบบการดำเนินงานแบบวิถีราชการ สั่งการตามลำดับขั้นของการบังคับบัญชา โดยให้แต่ละหน่วยงานสื่อสาร เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องให้ผู้ปกครอง ชุมชน บุคลากร รับรู้รับทราบ ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศูนย์ที่สะท้อนว่า

“ท่าน ผอ.เขต ประกาศโรงเรียนใน สพป.สตูล รุ่นแรก 10 โรงเรียนที่เข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่อง แต่รุ่นต่อไปต้อง 30% การประกาศในครั้งนั้นทำให้โรงเรียนตื่นตัว ขณะที่ต้นสังกัด สพฐ. พยายามสร้าง ความเข้าใจว่าเขตต้องพยายามช่วยนั้น ช่วยนี้”

“ผอ.ประกาศ สื่อสารทำความเข้าใจแก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง เกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมของโรงเรียน ให้เขารู้ว่าโรงเรียนทำถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ไม่ใช่การทำงานแบบไม่มีใครรับรู้ แจ้งแนวทาง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนว่า จะทำอย่างไร”

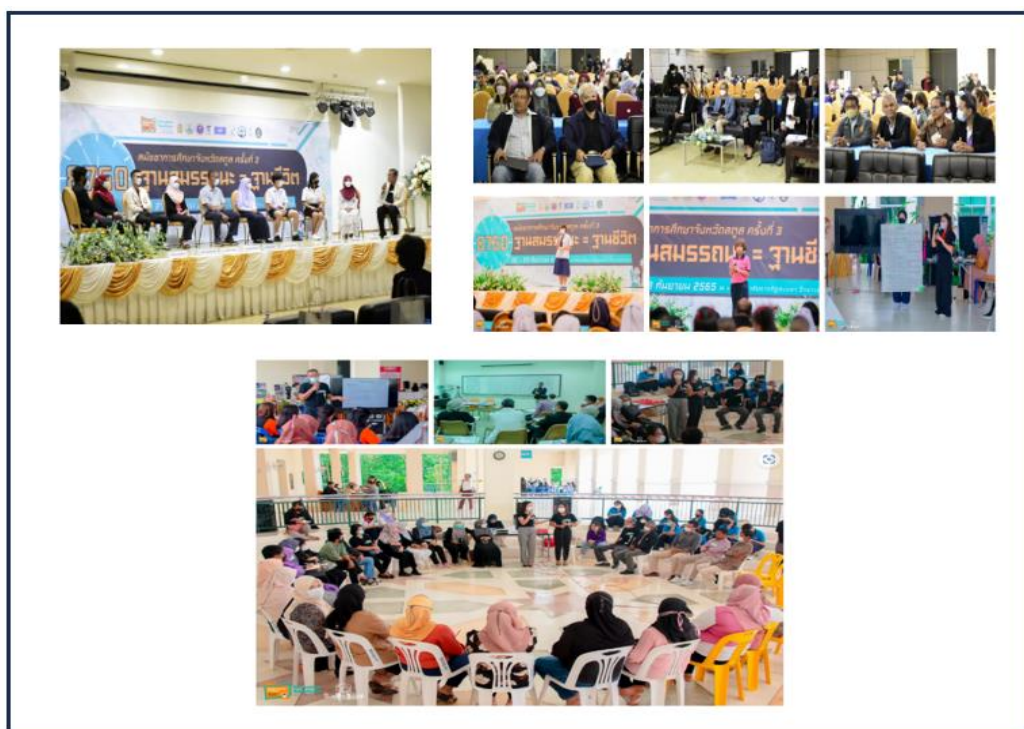
ภาพประกอบ 5 การสร้างการรับรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล

ที่มา : facebook โรงเรียนอนุบาลสตูล และโรงเรียนบ้านโกตา

นอกจากนี้ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลยังสร้างการรับรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาด้วยการเปิดพื้นที่แสดงผลงานนักเรียนและครูที่เกิดจากการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง ซึ่งจะจัดภาคเรียนละ 1 ครั้ง รวมถึงการจัดเวทีสมัชชาการศึกษา เพื่อเปิดโอกาสให้ทุก

ภาคส่วนในพื้นที่เข้ามาร่วมพูดคุย แสดงความคิดเห็นในการจัดการศึกษา ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“พาทำ พาถอดบทเรียน ทำไปสะท้อนผลให้ทุกฝ่ายได้ทราบ จัดเวทีนำเสนอโครงการฐานวิจัย ที่นักเรียนจะนำเสนอโจทย์การเรียนรู้และองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษารวมถึงพาผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษาไปงานสมัชชาการศึกษาให้เขาได้เปิดโลกทัศน์ เห็นกระบวนการ”

ภาพประกอบ 6 การจัดเวทีสมัชชาการศึกษาของจังหวัดสตูล ครั้งที่ 3

ที่มา : <http://edusandbox.satunpeo.go.th/activities/1286/>

จากผลการศึกษสามารถวิเคราะห์ได้ว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสร้างการรับรู้แก่ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมในพื้นที่ผ่านการสื่อสาร เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายรูปแบบทั้งการชี้แจง สร้างความเข้าใจผ่านการประชุมผู้ปกครอง -บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ขณะเดียวกันมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนนำร่องโดยการเปิดเวทีแสดงผลงานของนักเรียนที่เกิดจากการพัฒนา

นวัตกรรมการศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมรับรู้ รับทราบ ขณะที่หน่วยงานระดับนโยบายในพื้นที่ที่มีการเปิดเวทีสมัชชาการศึกษา เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะต่อการจัดการศึกษาของพื้นที่จังหวัดสตูล

4.3.2 กลไกการขับเคลื่อนการบริหารจัดการของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลเริ่มต้นด้วยการรวมตัวของกลุ่มโรงเรียนที่ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นจะพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ได้ จึงเริ่มต้นการทดลองปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐานในการเรียนรู้ ซึ่งมีการพัฒนาครูผู้สอนในพื้นที่ให้มีความเข้าใจต่อรูปแบบการเรียนการสอนดังกล่าว และพัฒนา อบรม ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโครงงานฐานวิจัยมากยิ่งขึ้น จนสามารถเป็นต้นแบบนวัตกรรมการจัดการศึกษาของพื้นที่จังหวัดสตูล และเพื่อให้พื้นที่ได้พัฒนา คิดค้นพัฒนานวัตกรรมการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการอยู่เสมอ เนื่องจาก แต่ละปีจะมีการโยกย้ายปรับเปลี่ยนตำแหน่งผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา บุคคลที่ย้ายมาใหม่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานและแนวทางการจัดการเรียนการสอนโครงงานฐานวิจัย และการจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานขับเคลื่อนได้อย่างต่อเนื่อง ขณะที่บุคลากรกลุ่มเดิมก็จำเป็นต้องได้รับการพัฒนา เพิ่มเติมองค์ความรู้ ความเข้าใจ แนวทางวิธีการจัดการเรียนการสอน ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ข้อมูลที่สะท้อนว่า

“ต้องยอมรับว่าการหมุนเปลี่ยนของบุคลากร ผอ.โรงเรียน คุณครูที่เกษียณ จะมีคนอื่นเข้ามาทดแทน หรือคุณครู ผู้บริหารที่ย้ายไปจะมีคนอื่นเข้ามาทดแทน การที่จะให้เขาดำเนินการเป็นพื้นที่เองที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกันได้ มันจะต้องมีการพัฒนาบุคลากรไปด้วย หรือแม้แต่คนที่ดำเนินการอยู่แล้วต้องมีการทบทวนการดำเนินการในปีที่ผ่านมา”

สำหรับโรงเรียนที่ต้องการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะต้องมีคุณสมบัติตามหลักเกณฑ์การเข้าร่วมเป็นโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และจะมีคณะทำงานลงพื้นที่สำรวจข้อมูลชุมชนในมิติต่างๆ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลให้กับครูในการจัดการเรียนการสอน ดังการให้ข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“ไปเจอโรงเรียนเกาะ เขาทำกะปี ก็คุยกับเขาว่า ยายจะให้เด็กมาเรียนด้วยนะ เขาก็ถามว่าได้หรือ เหมือนเขาคิดว่าตัวเองเป็นชาวบ้านจะสอนเด็กได้อย่างไร แต่จริงๆ นั้นแหละ คือความรู้ที่เด็กจะได้”

ขณะที่ ผู้ปกครอง ชุมชน เป็นส่วนที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา โดยพบว่า การร่วมขับเคลื่อนของผู้ปกครอง จำแนกได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ (สมพงษ์ จิตระดับ และคนอื่น ๆ, 2563, น.112-113)

1) ผู้ปกครองที่มีบทบาทเป็นครูผู้ปกครองและครูชุมชน จะทำหน้าที่ให้ความรู้รอบตัวทั้งความรู้ในบ้านและความรู้ภูมิปัญญาในชุมชน โดยครูผู้ปกครองจะเป็นผู้อำนวยการความสะดวกสนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการฝึกทักษะชีวิตประจำวัน อบรมให้บุตรหลานเกิดความรู้สึกผูกพันกับชุมชน เรียนรู้วิถีอาชีพของพ่อแม่และชุมชนขณะเดียวกันยังเชื่อมโยงบทเรียนหรือกิจกรรมในโรงเรียนมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ที่บ้าน และทำหน้าที่เป็นเครือข่ายผู้ปกครองช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองคนอื่น ๆ ดังการให้ข้อมูลของผู้ปกครองนักเรียนที่สะท้อนว่า

“เรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน เช่น การทำอาหาร การซักเสื้อผ้า จะทำให้ลูกเห็นซ้ำๆ หรือที่บ้านมีอาชีพค้าขาย ก็จะสอนเขาเรียนรู้เรื่องค้าขายเล็กๆ น้อย ทำบัญชีรายรับของร้าน เพื่อให้เขานำเอาความรู้ที่เรียนในห้องเรียนมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้”

สำหรับครูชุมชน จะให้ความรู้ด้านอาชีพในชุมชน ซึ่งจะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเข้ามาสอนอาชีพตามวิชาชีพของตน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ตามความถนัดให้กับนักเรียน รวมถึงใช้สถานที่ของตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ ถ่ายทอดองค์ความรู้ภูมิปัญญา และส่งเสริมทักษะอาชีพของชุมชน ดังการให้ข้อมูลของผู้ปกครองนักเรียนที่สะท้อนว่า

“โรงเรียนจะขอให้มาช่วยสอนทำอะไรให้กับเด็ก เช่น เย็บปักถักร้อย ลูกบิด หรือการเก็บน้ำยาง สอนให้เด็กรู้จักวิธีการเก็บยางที่ถูกต้อง เด็กชอบที่จะเรียนรู้ จะเดินตามเพื่อดูวิธีการเก็บยาง”

2) ผู้ปกครองที่มีบทบาทเป็นแกนนำเข้าร่วมกิจกรรม ประชุมกับทางโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมของโรงเรียน เชื่อมโยงบทเรียนหรือกิจกรรมในโรงเรียนมาประยุกต์ใช้กับการเรียนรู้ที่บ้าน ใส่ใจ ร่วมเรียนรู้กับบุตรหลาน และทำงานร่วมกับครูในการให้ผลสะท้อนกลับที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของบุตรหลาน ดังการให้ข้อมูลของกรรมการสถานศึกษาที่สะท้อนว่า

“ดูแลช่วยเหลือ พัฒนาโรงเรียน ประสานชุมชน ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมงานโรงเรียน ผู้ปกครองที่มีความเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการทำกิจกรรม เขาก็จัดกิจกรรมด้วยตนเอง แต่ถ้าผู้ปกครองคนไหนที่ไม่มีความเชี่ยวชาญ เขาก็จะทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานไปยังหน่วยงานหรือบุคคล ปราชญ์ชาวบ้านที่มีองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การ

ประกอบอาชีพในชุมชน เช่น การทำซุ้มไม้ การดำข้าวแบบโบราณ การทำขนม มาช่วยจัดการเรียน การสอนให้กับนักเรียน”

3) ผู้ปกครองที่ไม่ทำบทบาทเป็นครูพ่อแม่หรือครูชุมชน ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมกับ ทางโรงเรียน ไม่ทราบเรื่องการจัดการเรียนการสอนโครงการฐานวิจัยและครูสามเฒ่า และสะท้อน เพิ่มเติมว่าบุตรหลานของตนเองไม่ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม รวมทั้งไม่คาดหวังจากการเรียนของ บุตรหลาน

นอกจากนี้ การดำเนินงานของคณะทำงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตวรรษแรก ที่มงานและภาคีเครือข่าย มักจะใช้วิธีการประชุมพบปะพูดคุยกันแบบไม่เป็นทางการ เพราะมี คณะทำงาน ที่มงานไม่มากนัก แต่เมื่อการขับเคลื่อนนโยบาย ดำเนินการไประยะหนึ่ง มีคณะทำงานเพิ่ม มากขึ้น การขับเคลื่อนงาน จึงเป็นไปตามระบบวิถีราชการที่เป็นการประชุมอย่างเป็นทางการตามวาระ ดังการให้ข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตวรรษที่สะท้อนว่า

“เมื่อก่อนจะทำงานกันสนุก เพราะว่าไม่ติดพิธีการหรืออะไรอย่างนี้ โทษนัด ประชุมร้านนั้นร้านนี้ก็โหมง สามารถประชุมได้เลย เขาจะคุยกันบ่อย นั่งคุยกันร้านน้ำชา แต่พอมี พบ. ออกมา มีกรรมการเพิ่มทำให้การทำงานยากขึ้น บางคนเป็นนักธุรกิจ เป็นเอกชน ก็จะสงสัย ว่าทำไมเข้าจังเรื่องแค่นี้ ถ้าจะมีการประชุมก็ต้องคุยกัน ต้องนัดล่วงหน้าทุกวัน”

จากผลการศึกษามีการวิเคราะห์ได้ว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศตวรรษให้ ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนนำร่องอย่างต่อเนื่อง เนื่องจาก เป็น บุคคลที่อยู่ในพื้นที่การปฏิบัติงานที่จะต้องรับมือกับสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการปรับเปลี่ยนการจัดการ เรียนการสอน ครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง โดย มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้รับการฝึกฝน พัฒนาให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ รูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยโครงการฐานวิจัย และการบริหารจัดการศึกษาภายใต้พื้นที่นวัตกรรม การศึกษา รวมถึงสามารถจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงไป ขณะเดียวกัน ผู้ปกครอง ชุมชนยังเป็นหนึ่งในกลไกที่ช่วยให้การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สามารถดำเนินการได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพราะผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการเรียนรู้ร่วมกับ โรงเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากการเรียนรู้ในห้องเรียน ที่เป็นเรื่องพื้นฐานของชีวิต ชุมชน ต้องถึน

4.3.3. การบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนนาร่อง

(1) การบริหารจัดการศึกษา 4 ด้านของโรงเรียนนาร่อง

- **ด้านงบประมาณ** โรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากต้นสังกัดและกระทรวงศึกษาธิการ โดยหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไม่มีความแตกต่างกับโรงเรียนทั่วไป ยังคงเป็นการจัดสรรงบประมาณตามจำนวนนักเรียนในโรงเรียน ซึ่งเป็นงบเงินอุดหนุนรายหัว ขณะที่การเบิกจ่ายงบประมาณก็มีความยุ่งยากตามระเบียบหลักเกณฑ์ของระบบราชการ ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่ว่า

“ลือของงบประมาณ กรอบระเบียบค่าใช้จ่าย ยังใช้กรอบเดียวกับโรงเรียนทั่วไป ซึ่งมันไม่เอื้อต่อการพัฒนานวัตกรรม งบประมาณก็ใช้ไม่ได้ชัดเจนโน้นนั่นนี้ ทำให้โรงเรียนไม่กล้าใช้ ปีต่อมาถึงมีการชี้แจงหลักเกณฑ์การใช้จ่ายงบประมาณให้สามารถใช้อะไรได้บ้าง แต่ถ้าเป็นงบที่ได้จาก สกสว. จะใช้จ่ายง่ายกว่างบประมาณจากต้นสังกัดที่ต้องผ่านหลายขั้นตอน”

- **ด้านวิชาการ** กฎหมายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้อำนาจโรงเรียนและครูสามารถออกแบบการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายบนพื้นฐานของต้นทุนที่มี รวมถึงศักยภาพและความสามารถของผู้เรียน ขณะเดียวกันสามารถจัดทำสื่อการเรียนรู้ การประเมินวัดผลทำได้อย่างอิสระ ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“สามารถเอาอะไรก็ได้มาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนให้กับเด็กได้ ต่างกับโรงเรียนทั่วไปจะตั้งรับมากกว่าการคิดเอง รอบเขตพื้นที่ หรือกระทรวงสั่งว่าจะให้ทำอะไร”

ขณะเดียวกัน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล มีการพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะ โดยให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ชุมชนและภาคเครือข่ายเข้ามาร่วมกันออกแบบหลักสูตรตามความต้องการของพื้นที่ พัฒนานวัตกรรมการศึกษาด้วยโครงงานฐานวิจัย และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาอื่นๆ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ข้อมูลที่สะท้อนว่า

“ข้อมูลต้นทุนชุมชนจากชาวบ้าน ปราชญ์ท้องถิ่น นำมาจัดทำข้อมูลสารสนเทศใช้ในการเรียนการสอนโครงงานฐานวิจัย ดึงชุมชนเข้ามาที่โรงเรียน หรือเราออกไปหาเขาข้างนอก ให้เขาช่วยสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น และพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะให้ดียิ่งขึ้น รวมถึงการออกแบบการประเมินวัดผลผู้เรียนให้สามารถตอบโจทย์หลักสูตรฐานสมรรถนะ”

- **ด้านบริหารงานบุคคล** แม้กฎหมายจะให้อำนาจแก่โรงเรียนในการสรรหาบุคคลเข้ามาปฏิบัติงานได้ แต่โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการได้ตามความต้องการ เนื่องจากไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากรัฐ หากโรงเรียนต้องการจ้างบุคลากรเพิ่ม จะต้องหางบประมาณในการจ้างบุคลากรด้วยตนเอง ทำให้โรงเรียนต้องจัดหางบประมาณในการจ้างบุคลากรอยู่เรื่อย ๆ โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศอ.สอ.สะท้อนว่า

“จ้างบุคลากรได้ภายใต้งบประมาณที่ได้รับ ไม่สามารถจ้างได้ตลอด เรามีงบไม่มากพอที่จะจ้างต่อปี งบประมาณโรงเรียนมีน้อย มีพอจ้างแค่ชั่วคราวไม่ใช่ถาวร ครูจึงยังต้องมาทำอาหารกลางวัน ทำงานพัสดุอยู่เหมือนเดิม”

ขณะที่ ในส่วนของการโยกย้าย หรือการเลื่อนตำแหน่งของบุคลากรในโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศอ.สอ.ก็ไม่ได้มีความแตกต่างจากโรงเรียนทั่วไป ยังคงใช้หลักเกณฑ์เดียวกันตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ) โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศอ.สอ.ให้ข้อมูลที่สะท้อนว่า

“งานบุคคลยังไม่สามารถทำได้จริง มันเชื่อมโยงกับหลักเกณฑ์ทั่วไปของการย้าย การให้อัตราตำแหน่งยังเหมือนเดิม ยังใช้หลักเกณฑ์เดียวกับโรงเรียนอื่น”

- **ด้านการบริหารงานทั่วไป** โรงเรียนนำร่องสามารถบริหารจัดการงานทั่วไปของโรงเรียนได้อย่างอิสระตามความพร้อมของโรงเรียน เรื่องใดที่เห็นควรมีประโยชน์ หรือไม่มีประโยชน์ต่อผู้เรียนสามารถดำเนินการได้ตามความเห็นชอบของโรงเรียน โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศอ.สอ.ให้ข้อมูลว่า

“โรงเรียนสามารถปฏิเสธการเข้าร่วมกับหน่วยงาน กับโครงการต่างๆ ที่ต้นสังกัดหรือท้องถิ่นเป็นผู้จัดได้ บางอย่างที่ไม่ใช่ ก็ไม่เข้าร่วม”

จากผลการศึกษาศอ.สอ.วิเคราะห์ได้ว่า โรงเรียนนำร่องสามารถบริหารงานด้านวิชาการได้อย่างอิสระตามบริบทของพื้นที่และศักยภาพของผู้เรียนทั้งในเรื่องของการจัดหา-จัดทำสื่อการเรียนการสอน การออกแบบหลักสูตร รวมถึงการวัดประเมินผล ซึ่งได้รับความเห็นชอบจากผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ขณะที่การบริหารงานด้านงบประมาณ งานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มประสิทธิภาพ ผู้ปฏิบัติงานไม่มีความมั่นใจในการดำเนินงาน เนื่องจากระเบียบ หลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้รับการปรับเปลี่ยนให้รองรับการดำเนินงาน พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

4.3.4 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลมีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานโดยหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งนำรูปแบบการประชุม PLC (Professional Learning Community) มาใช้ในการกำกับติดตามภาพรวมของพื้นที่ โดยคณะทำงานจะลงพื้นที่โรงเรียนนำร่องเดือนละ 1-2 ครั้ง เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงาน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น ให้คำแนะนำและช่วยเหลือหาทางแก้ปัญหา ดังการให้ข้อมูลของคณะกรรมการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“พวกพี่กับทีม สกว.จะไป PLC กับโรงเรียนทุกสัปดาห์ แบ่งทีมกันไปเป็นทีม 10 กว่าคน เขามีจุดอ่อนอะไร เราจะต้องเติมอะไรให้เขา อันนี้ทำหรือยัง อะไรที่ทำแล้ว ก็จะช่วยตามระเบียบหลักเกณฑ์ที่ พรบ. กำหนด ส่วนของผู้บริหารโรงเรียนพื้นที่นวัตกรรมและโรงเรียนเครือข่ายมีชั่วโมง PLC คู่กันเพื่อแลกเปลี่ยนถึงปัญหาต่างๆ”

ขณะเดียวกัน โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ก็มีการนำกระบวนการ PLC มาใช้ในการติดตามการดำเนินงานร่วมกับการนิเทศการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียนนำร่องอยู่เป็นประจำ เพื่อให้บุคลากรแต่ละคนได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเทคนิค วิธีการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“โรงเรียนให้ความสำคัญกับการนิเทศตนเอง เพราะวิถีของคนทุกคนนิเทศตนเองมาโดยตลอด ถ้าครูสามารถนิเทศตนเองได้คือดีมาก เพราะเรารู้ว่าอันไหนใช่หรือไม่ใช่ดีกว่าให้คนอื่นมาชี้”

ภาพประกอบ 7 การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล

ที่มา : facebook สมาคมพัฒนาพลเมือง สวพ. Citizenship Evolution Association CEA

นอกจากนี้ โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล ยังมีการออกแบบให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยใช้วิธีการประเมินผล แบบ 360 องศา อาทิ โรงเรียนบ้านควนเก กำหนดสัดส่วนการประเมินอย่างชัดเจนระหว่างครูและผู้ปกครอง ส่วนโรงเรียนบ้านทางอ ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินผู้เรียนด้านการปฏิบัติศาสนกิจจากที่บ้าน สำหรับโรงเรียนสังกัดงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน /อบจ. มีการกำหนดเกณฑ์การประเมินผลโดยแบ่งความรู้ 15% ทักษะ 15% เจตคติและค่านิยม 20% (สมาคมพัฒนาพลเมือง, 2566, 10 มกราคม) ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสะท้อนว่า

“กรรมการสถานศึกษามีการติดตาม การดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนโครงการฐานวิจัยอย่างสม่ำเสมอ ผ่านการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษา และใช้การประเมินผลจากผู้ปกครอง ชุมชน ครู นักเรียน เข้ามาประเมินร่วมกัน”

ขณะที่ ผู้ปกครอง ชุมชน สามารถติดตามการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลผ่านการนำเสนอผลงานนักเรียน ปีละ 2 ครั้ง ซึ่งเป็นผลงานที่เกิดจากการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยนวัตกรรมโครงการฐานวิจัย โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ ชุมชนร่วมเป็นกรรมการในการประเมินผล ให้

ข้อเสนอแนะแก่ผลงานของผู้เรียน ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศูลที่สะท้อนว่า

“จัดเวทีให้เด็กแสดงผลการเรียนรู้ปลายภาค นักเรียนจะนำเสนอโจทย์การเรียนรู้ในปลายเทอมที่ 1 และนำเสนอองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในปลายเทอมที่ 2 ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปกครองจะให้ข้อเสนอแนะ”

ทั้งนี้ การนำเสนอผลงานนักเรียนยังสามารถประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนได้ว่าการทุ่มเท เอาใจใส่ผู้เรียนมากน้อยเพียงใด เนื่องจาก การนำเสนอผลงาน ผู้เรียนจะต้องนำเสนอข้อมูลด้วยตนเอง การตอบคำถาม การคิดวิเคราะห์ ทักษะต่างๆ ที่เกิดขึ้น ชี้ให้เห็นถึงการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนที่มีครูผู้สอนเป็นผู้ฝึกซ้อม หากผู้เรียนสามารถตอบคำถามอย่างเป็นเหตุเป็นผล มีกระบวนการคิดวิเคราะห์ ดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ก็จะสะท้อนให้เห็นถึงการฝึกฝนเตรียมพร้อมจากครูมาอย่างดี ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศูลที่สะท้อนว่า

“ถ้าเด็กคนไหนไม่ได้พูด ไม่ได้นำเสนอ จะทำให้ผู้ปกครองบางคนที่ถูกตนเองไม่ได้นำเสนอบนเวที เกิดคำถามแก่โรงเรียนว่าทำไมลูกตนเองถึงไม่ได้ทำเช่นเด็กคนอื่นๆ ทำให้โรงเรียนต้องมีคำตอบให้ผู้ปกครองว่าเหตุผลคืออะไร”

ภาพประกอบ 8 การจัดเวทีแสดงผลงานนักเรียนของโรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาศูล

ที่มา : facebook สมาคมวัฒนพลเมือง สวพ. Citizenship Evolution Association CEA

จากผลการศึกษาศาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลมีการกำกับติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้กระบวนการ PLC เป็นเครื่องมือในการกำกับ ติดตามการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ขณะที่โรงเรียนนำร่องก็ใช้กระบวนการ PLC ร่วมกับการนิเทศภายในของครูและบุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น รวมทั้งร่วมหาแนวทางแก้ปัญหา นอกจากนี้ โรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลยังมีการนำรูปแบบการประเมินผลแบบ 360 องศา มาใช้ประเมินผลการดำเนินงานและ การบริหารจัดการศึกษา ซึ่งให้ผู้ปกครอง ชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมถึงการประเมินผลผู้เรียน โดยรูปแบบการประเมินผลอาจจะเป็นการประเมินตามหน่วยการเรียนรู้ของแต่ละวิชา หรือติดตาม ประเมินผลผ่านการจัดกิจกรรมเปิดเวทีแสดงผลงานนักเรียนที่จัดขึ้นภาคเรียนละ 1 ครั้ง ขณะเดียวกัน การเปิดเวทีแสดงผลงานของนักเรียนยังเป็นการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของครูผู้สอนได้ เพราะหากผู้เรียนสามารถนำเสนอผลงานออกมาได้ดีทั้งในส่วนของนำเสนอผลงาน การตอบคำถาม การคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม สิ่งเหล่านี้จะสะท้อนได้ว่าผู้เรียนได้รับการฝึกซ้อมมาเป็นอย่างดีจากทั้งตัวเองและครูผู้สอน ในทางกลับกัน หากผู้เรียนไม่สามารถนำเสนอได้ ก็จะเป็นการสะท้อนได้ว่า ครูไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ไม่มีการกระตุ้น ช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง

ทั้งนี้ จากการศึกษาการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลพบปัญหา อุปสรรค ด้านกระบวนการ (Process) ดังนี้

1. โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาในบางประเด็นได้เต็มประสิทธิภาพ เช่น งบประมาณหรืองานบุคคล เนื่องจาก ความชัดเจนของกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่มีการปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ผู้ปฏิบัติงานจึงไม่มีความมั่นใจในการดำเนินการ โดยผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่สะท้อนว่า

“แม้นโยบายจะปลดล็อกกฎระเบียบต่างๆ ให้โรงเรียนทำได้อย่างอิสระ แต่โรงเรียนเองก็ยังไม่กล้าใช้อำนาจที่รัฐได้เต็มที่ร้อย เพราะบางเรื่องไม่สามารถทำได้ ติดหลักเกณฑ์และระเบียบของกฎหมายฉบับอื่น ซึ่งควรปลดล็อกกฎเกณฑ์ตามที่ พบ. เขียนไว้ให้เป็นจริง ไม่ใช่ขายนินให้ครูดีใจมาหลายปีแล้ว

“เกณฑ์การวัดประเมินผลแบบหลักสูตรฐานสมรรถนะ ยังไม่มีกฎหมาย ออกมารองรับแบบหลักสูตร 51 พอทำหลักสูตรเสร็จ เริ่มมีการเอาไปใช้ในโรงเรียน กระทรวงก็มา สั่งให้หยุดการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะ”

2. การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลทำกันเฉพาะคนกลุ่มหนึ่ง ซึ่งคน ส่วนใหญ่ในจังหวัดยังไม่รับรู้ เพราะ มีการสร้างการรับรู้แก่ประชาชน สังคมในพื้นที่ยังมีไม่มากนัก โดยผู้ทรงคุณวุฒิในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ข้อมูลสะท้อนว่า

“ทุกระดับควรเล่นเรื่องนวัตกรรม ตั้งแต่กระทรวง จังหวัด พื้นที่ โรงเรียน ระดับประถมศึกษาเข้าต่อมัธยมเข้าสู่มหาลัย ประกาศใช้ พรบ. ทุกโรงเรียน ทุกพื้นที่ ระเบียบ กฎเกณฑ์ต้องรองรับกันทั้งหมดทั้งระบบ การสื่อสารนโยบาย วิสัยทัศน์กับผู้นำในระดับต่างๆ ต้อง ให้ความสำคัญ ชี้ให้เห็น ไม่ใช่เป้าหมายเขียนไว้บนกระดานแล้วปลายปี ต้นปีค่อยไปอ่าน ซึ่งมันจะ เป็นพลังให้กับผู้ปฏิบัติงาน”

ขณะเดียวกัน หน่วยงานรัฐยังคงปฏิบัติงานด้วยรูปแบบระบบราชการที่มีการบริหาร แบบ Top down ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ทำให้การดำเนินงานบางอย่าง ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ดังการสะท้อนข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาสตูลที่ว่า

“การทำงานภายใต้ฟังชันก์งานของตนเอง ไม่ใช่การทำงานแบบร่วมมือกัน อย่างที่ควรจะเป็น ทำให้การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ไม่ได้รับการสนับสนุนที่มากพอ”

โดยสรุปผลการศึกษาด้านกระบวนการ (Process) การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาสตูล หากมองโดยภาพรวมของพื้นที่แล้วดูเหมือนจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมี ประสิทธิภาพและมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน แต่กลับพบว่า การดำเนินการของ พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลรับรู้กันเฉพาะคนกลุ่มหนึ่งในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นที่เข้าไป มีส่วนร่วมกับกิจกรรมของโรงเรียนนาร่อง โดยคนส่วนใหญ่ของจังหวัดยังไม่รู้ว่ามีโครงการพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ขณะที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูและบุคลากร ในโรงเรียนนาร่องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนา ฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขณะเดียวกัน ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ สำหรับการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนนาร่อง พบว่า โรงเรียนนาร่องสามารถบริหารจัดการศึกษางานด้านวิชาการได้อย่างอิสระตามที่กฎหมายให้อำนาจ แต่การบริหารจัดการงานอื่นๆ ยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มศักยภาพ เนื่องจากระเบียบหลักเกณฑ์ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องยังไม่ได้รับการออกแบบให้รองรับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

นอกจากนี้ การกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา มีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอทั้งจากคณะกรรมการระดับพื้นที่และกลุ่มโรงเรียนนำร่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้ติดตามการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้น และร่วมช่วยเหลือ หาทางแก้ปัญหาาร่วมกัน ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าแม้ว่ากระบวนการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาหลายส่วนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ แต่การดำเนินการบางส่วนก็ยังไม่สามารถจะยับยั้งขับเคลื่อนได้ การดำเนินงานในภาพรวมของพื้นที่จึงดูเหมือนว่าจะยับแต่เป็นการยับแบบยังย่ำอยู่กับที่จนแทบไม่เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง

4.4 การประเมินผลด้านผลผลิต (Product)

จากการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้แทนหน่วยงานระดับนโยบายและผู้แทนระดับปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาหลายส่วนเกี่ยวกับผลผลิตที่เกิดขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ปรากฏผลการศึกษา และสามารถวิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลได้ ดังนี้

4.4.1 การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(1) นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลมีนวัตกรรมการศึกษาที่ใช้ร่วมกันคือ “โครงการฐานวิจัย” (Research Based Learning : RBL) เป็นการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมหรือประสบการณ์ให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยใช้ “การวิจัย” เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งประกอบด้วยหลักการจัดการเรียนรู้ 3 ประการคือ 1) การปรับเปลี่ยน mindset และวิธีการสอนของครู จากผู้ถ่ายทอดความรู้ มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก และผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการตั้งคำถาม 2) การปรับเปลี่ยนหัวข้อการเรียนรู้เป็นหน่วย (units) จากเดิมที่เน้นการเรียนรู้ให้ครบตามตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นการเรียนเพื่อตอบโจทย์สมรรถนะของผู้เรียน และ 3) การเรียนรู้ผ่านกระบวนการวิจัยท้องถิ่น (สมพงษ์ จิตระดับ และคนอื่น ๆ, 2563, น.4) ดังการสะท้อนข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลว่า

“แทนที่จะให้คุณครูยืนสอนหน้าห้องแบบเดิม ๆ แล้วปล่อยให้เด็กโดนขังในห้องเรียนแคบ ๆ ทั้งวัน เราก็ทลายห้องเรียนออก โดยมองว่ามีความรู้อีกมากมายที่อยู่นอกกรอบห้องเรียน ซึ่งพอทลายห้องเรียน เราก็ได้พาเด็กออกสู่ชุมชน ไปสำรวจชุมชนว่าชุมชนของเขามีอะไรบ้าง เน้นให้เด็กได้รู้จักเรียนรู้ ลงมือทำด้วยตนเองตามขั้นตอนที่สามารถนำไปสู่ผลลัพธ์ตามความสามารถและความสนใจของเด็ก พอไปเชื่อมโยงชุมชนก็เกิดการเชื่อมโยงในลักษณะธรรมชาติ ในที่สุดก็มีการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างเด็กและชุมชน”

โดยโครงงานฐานวิจัยจะกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ออกเป็น 5 หน่วยการเรียนรู้ 14 ขั้นตอน ได้แก่ หน่วยที่ 1 หน่วยได้เรื่อง คือการออกแบบการเรียนรู้ผ่านกระบวนการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจริง เพื่อนำมาถอดเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย 2 ขั้นตอนย่อยคือ การเรียนรู้เรื่องใกล้ตัว และการวิเคราะห์เลือกเรื่อง หน่วยที่ 2 หน่วยโครงการ คือการอบรมการพัฒนาโจทย์วิจัยและโครงงาน มีเป้าหมายเพื่อเลือกประเด็นสนใจและพัฒนาให้เป็นโจทย์วิจัย ประกอบด้วย การพัฒนาโจทย์ การออกแบบงานวิจัย และการนำเสนอโครงงานวิจัย หน่วยที่ 3 หน่วยข้อมูล คือการอบรมการเก็บและบันทึกข้อมูล มีเป้าหมายเพื่อเก็บข้อมูลในการลงพื้นที่ โดยการสร้างเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม ประกอบด้วย การสร้างเครื่องมือ การลงพื้นที่จริงเพื่อเก็บข้อมูล รวมถึงการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล หน่วยที่ 4 หน่วยทางเลือกใหม่ปฏิบัติการ คือการอบรมการวิเคราะห์ข้อมูล มีขั้นตอนย่อยคือ การค้นข้อมูลชุมชน การกำหนดทางเลือกใหม่ การออกแบบแผนปฏิบัติการ และการทดลองการปฏิบัติจริง และ หน่วยที่ 5 หน่วยสรุป คือการอบรมการเขียนรายงาน ประกอบด้วย การเขียนรายงาน และการนำเสนอผลงานวิจัย ซึ่งทุกขั้นตอนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ นำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนในด้านต่างๆ โดยคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตุลสะทอนว่า

“ถ้าเป็นโครงงานทั่วไป สิ่งสุดท้ายที่ได้ออกมาจะเป็นสิ่งประดิษฐ์ แต่ถ้าเป็นโครงงานฐานวิจัย สุดท้ายเด็กได้จะเป็นความรู้ เด็กจะได้เป็น How to เด็กเขาสนใจเรื่องบางเรื่อง เช่น การกรีดยางทำอย่างไรจะให้น้ำยางเยอะๆ หรือเด็กสนใจขยะในคลอง ก็จะมาคอยขยะไปว่าสุดท้ายไปสิ้นสุดตรงไหน แล้วก็จะบอกได้ว่าขยะมันมาจากตรงจุดไหนเยอะ ซึ่งเป็นวิธีการขั้นตอนที่ละเอียดลออที่เด็กจะได้ความรู้ ครูก็ต้องเข้าใจมากๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะฝึกเด็กๆ ได้ดีกว่ากลับมาจะต้องแบ่งงานกันทำอย่างไร ใครจะต้องบันทึกเสียง บันทึกเทป ใครจะสัมภาษณ์ ใครจะถ่ายรูป”

ขณะเดียวกัน ขั้นตอนของโครงงานฐานวิจัยยังนำไปสู่การพัฒนาวัตกรรมการเรียนรู้อย่างน้อยๆ โดยครูผู้สอนจะพัฒนา คิดค้นวิธีการต่างๆ ให้เหมาะกับสถานการณ์การเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ซึ่งผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตุลสะทอนว่า

“เรื่องกระบวนการกลุ่ม การทำงานเป็นทีม คุณครูก็จะคิดค้นนวัตกรรมในการให้นักเรียนทำงานกลุ่มว่าทำอะไรที่จะทำให้เด็กเล็กๆ ทำงานเป็นกลุ่มได้ ก็จะมีนวัตกรรมของเขา หรือนวัตกรรมของการเลือกเรื่อง เวลาเด็กจะเลือกโจทย์วิจัย ใน 1 ห้องเรียน เด็กทุกคนจะสำรวจข้อมูลในชุมชนมาภายใต้ 5 ทุนที่บริบทชุมชนมีอยู่ แล้วเขาก็จะวิเคราะห์ว่าเขาสนใจที่จะเรียนเรื่องไหน ต่างคนต่างเลือกของตนเอง เด็ก 40 คนก็จะได้ 40 เรื่องในห้องนั้น ภายใต้เงื่อนไข

ของโครงการฐานวิจัยจะต้องเลือกให้เหลือ 1 เรื่องเท่านั้น ครูก็จะวิธีการให้เลือกเรื่องให้เหลือเพียง 1 เรื่องอย่างไร นี่คือนวัตกรรม ที่ได้แก่จะได้แลกเปลี่ยน ถกเถียงกัน”

นอกจากนี้ โครงการฐานวิจัยยังเป็นฐานให้เกิดการพัฒนา นวัตกรรมอื่น ๆ เช่น “นวัตกรรมครูสามเส้า” ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียน เรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้จากครอบครัวและชุมชน ซึ่งจะเอื้อให้เกิดกระบวนการพัฒนาทางความคิด การเสริมสร้างและพัฒนาทักษะชีวิต ผ่านองค์ความรู้และภูมิปัญญาที่เป็นทุนในชุมชน (สมาคมวัฒนพลเมือง, 2021) โดยมีครูจาก 3 ส่วนร่วมกันจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนคือ 1) ครูโรงเรียน ที่ต้องปรับบทบาทจากผู้สอนมาเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้เรียนรู้และจัดการความรู้ได้อย่างเป็นระบบ 2) ครูชุมชน เป็นการเรียนรู้จากทุนทางสังคมในชุมชนท้องถิ่น เช่น ระบบเครือญาติ ระบบทรัพยากร ศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อาชีพในท้องถิ่น และ 3) ครูพ่อแม่ จะเป็นครูที่ถ่ายทอดวิชาทักษะชีวิตขั้นพื้นฐาน การใช้ชีวิตประจำวัน (ปรีสุทธิ์, 2021) ดังบทสัมภาษณ์ของคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่สะท้อนว่า

““ครูสามเส้า” เกิดขึ้นจากความเชื่อที่ว่า ครูเพียงคนเดียวไม่สามารถทำให้เกิดพื้นที่การเรียนรู้ได้ ต้องอาศัยความร่วมมือจาก ครูในโรงเรียน ครูพ่อแม่ และครูในชุมชน เพื่อสร้างการเรียนรู้ให้อยู่ในวิถีของเด็ก โรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา เป็นกลไกการจัดการหนึ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างระบบการศึกษาต่อไป”

เช่นเดียวกับ การสะท้อนข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานและผู้ปกครองนักเรียนในพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาสตูล ที่ให้ข้อมูลการจัดการเรียนสอนด้วยนวัตกรรมครูสามเส้าที่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ดังนี้

“เมื่อออกไปสู่แหล่งรู้จะไม่ใช่เจอผู้รู้แค่ครูคนเดียว จะไปเจอผู้รู้ที่แท้จริงที่อยู่ในพื้นที่เหล่านั้น เช่น การปลูกกระท้อนก็จะไปเจอเจ้าของความรู้ที่ปลูกกระท้อน ทำปลาเค็มก็จะมีครูปลาเค็ม ทำขนมจากก็จะมีครูทำขนมจาก ซึ่งผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนในลักษณะนี้เยอะมาก เป็นคนส่วนหนึ่งในการให้ความรู้ เอื้ออำนวยในการจัดการเรียนการสอน”

“เวลาอยู่กับลูกจะสอนลูกเกี่ยวกับการเรียนมากขึ้น เช่น เวลามารับลูกกลับบ้าน ลูกจะถามว่าถึงไหนแล้ว เราก็จะตอบตามความเคยชิน แต่พอเข้าร่วมการเรียนการสอนแบบครูสามเส้า พ่อแม่สามารถสอนลูกได้ เราก็จะบอกให้ลูกอ่านป้ายข้างทางเอง ถ้าลูกอ่านไม่ออกเราก็จะช่วยสอนสะกดคำให้ลูก หรือเรียนรู้สิ่งอื่นๆ ข้างทางระหว่างการกลับบ้าน หรือพ่อแม่มีอาชีพทำสวนก็จะสอนลูกให้รู้จักวิถีชีวิต การประกอบอาชีพชาวสวนว่าต้องดูแลสวนอย่างไร ปลูกผลไม้”

ภาพประกอบ 9 การจัดการเรียนรู้ด้วยนวัตกรรมการศึกษาครูสามเฒ่า

ที่มา : ศูนย์ข้อมูลและข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง (TCIJ)

ขณะที่ โรงเรียนนาร่องแต่ละแห่งได้มีการคิดค้น พัฒนานวัตกรรมอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยคณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้ข้อมูลดังนี้

“ระยะหลังก็เริ่มมีนวัตกรรมอื่นเข้ามา เช่น โรงเรียนจงหัว มีนวัตกรรมการเรียนการสอนภาษาจีน โรงเรียนบ้านหาญพิงเข้าล่าสุดจะเป็นการใช้จักรยานการเรียนรู้ เป็นการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนภายใต้โครงการ มีแหล่งธรณีวิทยาเป็นฐานการเรียนรู้ของโรงเรียน นวัตกรรมเกษตรกรรมปัญญา ผสานเทคโนโลยี Smart Farmer สู่การเพิ่มมูลค่าการเกษตรตามวิถีพอเพียง ของโรงเรียนอนุบาลมะนัง โรงเรียนบ้านโกตามีการพัฒนา KOTA Model ซึ่งประกอบด้วย K:Knowledge (การจัดการความรู้) O:One best (การเลือกแนวทางที่ดีที่สุด) T:Teamwork (การทำงานเป็นทีม) A:Accountability (ความรับผิดชอบ) และโรงเรียนบ้านทุ่งสภากาชาดอุปถัมภ์ 2550 มีการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการและการนิเทศก์ภายในสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยใช้สติ + Step Model เป็นนวัตกรรมการบริหารจัดการ และใช้ POJAI Model (พอใจโมเดล) เป็นนวัตกรรมด้านการนิเทศ” (สมาคมวัฒนธรรมเมือง, 2566, 10 มกราคม)

จากผลการศึกษาศาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า นวัตกรรมการศึกษาที่พื้นที่นวัตกรรม การศึกษาสตูล พัฒนาขึ้นและนำมาใช้ได้แก่ “โครงการฐานวิจัย” (Research Based Learning : RBL) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติด้วยตนเองซ้ำๆ จนเกิดเป็นประสบการณ์ โดยมีครูเป็นผู้กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสะดวกและจัดการเรียนรู้ให้เป็นระบบ ซึ่งโครงการฐานวิจัยจะใช้เรื่องใกล้ตัวของผู้เรียน เป็นจุดเริ่มต้นของการเรียนรู้ด้วยการตั้งคำถามและนำไปสู่วิธีการเรียนรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ต้องการ โดยโครงการฐานวิจัยจะเรียนรู้เป็นหน่วย ประกอบด้วย 5 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละหน่วยจะเป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ และลงมือปฏิบัติจริง ผ่านการทำงานเป็นทีม เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะ สมรรถนะต่างๆ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทั้งนี้ ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะประกอบด้วยขั้นตอนย่อยๆ ทั้งหมด 14 ขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนสามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมย่อยๆ ได้อีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งครูผู้สอนสามารถพัฒนาคิดค้นนวัตกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์การเรียนการสอน ขณะเดียวกันโครงการฐานวิจัยยังเป็นฐานให้พัฒนาต่อยอดไปสู่นวัตกรรม “ครูสามเส้า” ที่เป็นการดึงผู้ประกอบการ ชุมชน เข้ามาเป็นครูร่วมจัดการเรียนรู้ร่วมกับครูในโรงเรียน โดยมีแนวคิดว่า ความรู้มีอยู่ทุกที่ ทุกคนสามารถเป็นครูได้ ไม่เพียงครูผู้สอนในโรงเรียน ครูและโรงเรียนไม่สามารถสอนสิ่งต่างๆ ได้ทั้งหมด โรงเรียนเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบบการศึกษา และชุมชนเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้น การสร้างการเรียนรู้ให้เกิดความเชื่อมโยงกันระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชน ท้องถิ่น เป็นการสร้างการเรียนรู้ให้เกิดอยู่ในวิถีของผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนและพื้นที่ที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ โรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษาสตูลยังสามารถพัฒนานวัตกรรมการศึกษาอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการของโรงเรียนนำร่องได้อีกจำนวนหนึ่งตามบริบทและความต้องการของชุมชน

(2) ผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน

นวัตกรรมการศึกษาโครงการฐานวิจัยที่พื้นที่นวัตกรรม การศึกษาสตูลนำมาใช้ เป็นนวัตกรรมที่ช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนเกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพ โดยดึงศักยภาพ ทักษะและสมรรถนะของผู้เรียนให้ได้รับการส่งเสริม พัฒนาให้ดียิ่งขึ้น และสอดคล้องกับการดำเนินชีวิตในยุคนปัจจุบัน โดยบทสัมภาษณ์ของผู้เข้าร่วมงานสมัชชาการศึกษาจังหวัดสตูล ครั้งที่ 3 สะท้อนข้อมูลว่า

“เป็นคนไม่ชอบเรียนในห้องเรียน การเรียนแบบโครงการฐานวิจัยทำให้ตัวเองอยู่ในลำดับต้นๆ ของห้อง เพราะชอบที่จะเรียนแบบลักษณะนี้ พลิกแพลง จากคนที่อยู่แบบไม่อยากจะพูด กลายเป็นคนกล้าพูดมากขึ้น”

ขณะเดียวกัน ครู ผู้ปกครอง ภาควิชาที่ช่วยพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้ข้อมูล สอดคล้องกันว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยโครงงานฐานสามารถพัฒนาทักษะ สมรรถนะ การเรียนรู้ ของผู้เรียนให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งคณะทำงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสะท้อนว่า

“สิ่งที่เกิดขึ้นกับเด็กเป็นมรรคเป็นผล เห็นด้วยตา เกิดขึ้นจริง จากเด็กหลังห้องที่สีหน้าแววตาที่ไม่ค่อยจะเหี่ยวจะอ้อ แต่พอใช้กิจกรรมต่างๆ เข้าไปช่วย เด็กพวกนี้ มีตัวตน เขาได้ลงมือทำเอง คิดเอง แก้ปัญหาเอง เขาสามารถที่จะรู้ว่าแหล่งข้อมูลอยู่ที่ไหน จะจัดการอย่างไร แต่ละคนมีความสามารถต่างกัน เด็กคิดนอกกรอบ เขามีความสุขในคนละบริบท”

จากผลการศึกษสามารถวิเคราะห์ได้ว่า นวัตกรรมโครงงานฐานวิจัยในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขกับการเรียน ผู้เรียนได้ทำในสิ่งที่ชอบ ถนัดหรือสนใจ ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน การได้ทำในสิ่งที่ชอบหรือสนใจจะทำให้สามารถทำสิ่งนั้นออกมาได้ดี นำไปสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ เกิดการคิด วิเคราะห์ กล้าพูด กล้าแสดงออก สามารถทำงานเป็นทีม เรียนรู้การเป็นผู้นำ ผู้ตามที่ดี เรียนรู้ที่จะแก้ปัญหา

(3) ความคล่องตัวในการบริหารงานของโรงเรียนนำร่อง

แม้กฎหมายจะให้อำนาจแก่โรงเรียนนำร่องสามารถบริหารจัดการ การศึกษาได้อย่างอิสระ แต่โรงเรียนนำร่องยังไม่สามารถขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้เต็ม ประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจาก บางประเด็นไม่ยังติดเงื่อนไข ข้อระเบียบ หลักเกณฑ์ ของกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งยังไม่มีการปรับเปลี่ยนกฎหมายให้รองรับการดำเนินงานพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษา ดังการให้ข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสะท้อนว่า

“การเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมของโรงเรียน เหมือนเรามี ความพิเศษ เพราะเราเป็นโรงเรียนนำร่อง แต่พิเศษแค่ชื่อ เหมือนสิ่งก๊วยเดี่ยวพิเศษ แต่พอมาดูก็ เหมือนกับถ้วยปกติ ไม่ได้มีอะไรพิเศษเลย ความพิเศษที่เติมให้โรงเรียนยังไม่เห็นชัดเจน แม้แต่ต้น สังกัดยังไม่ได้ให้ความพิเศษกับการบริหาร หรือสนับสนุนอะไรให้กับโรงเรียน ยังได้รับการ สนับสนุนต่างๆ ไม่ต่างจากโรงเรียนปกติทั่วไป หรือสิ่งที่จะรองรับหลังจากการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะเรื่องของหลักสูตร ความไม่แน่นอนของการนำไปสู่การปฏิบัติ”

จากผลการศึกษสามารถวิเคราะห์ได้ว่า โรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สอดคล้องยังไม่สามารถบริหารจัดการศึกษาได้อย่างอิสระ โรงเรียนยังต้องปฏิบัติตามระเบียบ หลักเกณฑ์ของ กฎหมายฉบับเดิมที่ทุกโรงเรียนต้องยึดถือปฏิบัติ ความคล่องตัวในการบริหารจัดการยังทำได้น้อยไม่ เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลางยังไม่ มีการออกระเบียบ หลักเกณฑ์กฎหมายที่เอื้อต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

(4) ความพึงพอใจและการตอบรับของผู้ปกครองและประชาชนในพื้นที่

ความพึงพอใจของผู้ปกครอง ชุมชนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สตุล มีทั้งที่พึงพอใจและไม่พึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมโครงการฐานวิจัย ขึ้นอยู่กับลักษณะและความต้องการของผู้ปกครองแต่ละคนว่าต้องการให้ลูกได้รับการศึกษาอย่างไร ผู้ปกครองบางคนต้องการให้ลูกเรียนเน้นวิชาการเป็นหลัก เพื่อให้ลูกสามารถสอบเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้ แต่ผู้ปกครองบางคนมีความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลง รับรู้ และเข้าใจถึงความสามารถหรือความสนใจของลูก จึงต้องการให้ลูกได้เรียนในแบบที่ชอบ ไม่ต้องเน้นวิชาการ แต่ให้สามารถใช้ชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบันได้อย่างมีความสุข ซึ่งความพึงพอใจของผู้ปกครองจะนำไปสู่การตอบรับ การมีส่วนร่วมในการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียน ดังการสะท้อนข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาว่า

“ถ้าเป็นผู้ปกครองของอนุบาลสตุล ถ้าเขาเห็นเด็กขึ้นเวที เห็นเด็กแสดงออก เขาพึงพอใจ เขาชอบที่มีเวทีให้ลูกเขาได้แสดงออก แต่ในทางกลับกันถ้าเป็นผู้ปกครองโรงเรียนนอกๆ เหมือนโรงเรียนเอกชน ครูพาเด็กออกไปเรียนข้างนอก ผู้ปกครองจะบอกว่าเด็กไม่เรียน ครูไม่สอน ครูพาเด็กไปเดินนอกโรงเรียน กลายเป็นประเด็นที่ผู้ปกครองเอาไปพูด โรงเรียนก็เสียหาย ชุมชนผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยน เสนอแนะความคิดเห็นกับโรงเรียนมากขึ้น อะไรที่จะเกิดผลกระทบต่อเด็ก มีประโยชน์กับเด็กจะต้องให้ความสำคัญ หาทางแก้ปัญหาโดยเร็ว”

จากผลการศึกษาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้ปกครอง ประชาชนในพื้นที่ที่มีทั้งพึงพอใจและไม่พอใจต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาโดยใช้โครงการฐานวิจัยและนวัตกรรมการศึกษาอื่นๆ ในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งเป็นเรื่องปกติของผู้ปกครองที่มีความชอบ ความคิดเห็น ความต้องการที่แตกต่างกัน แต่การให้ข้อเสนอแนะ การแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองจะเป็นข้อมูลที่ติดต่อพื้นที่และโรงเรียนนำร่องที่จะต้องนำไปพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียน พื้นที่ ชุมชน แลละสังคมมากขึ้น

(5) การขยายผลนวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสตุล

เป้าหมายการขยายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ปีการศึกษา 2564-2568 คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีมติเห็นชอบให้ขยายผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตุล ศรีสะเกษ ระยอง โดยการเพิ่มโรงเรียนนำร่องให้ได้ร้อยละ 80 (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2564) ซึ่ง การขยายผลของโรงเรียนนำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตุลแต่ละปีจะมีเพียง 1-3 โรงเรียน เนื่องจาก คณะกรรมการขับเคลื่อนนโยบายระดับพื้นที่ คณะทำงานและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีความเห็นร่วมกันที่จะพัฒนาโรงเรียนนำร่องที่มีอยู่ให้มีคุณภาพและมีความเข้มแข็งมากพอที่จะก้าวไปสู่การพัฒนาในระดับที่สูงขึ้น

ขณะเดียวกันสามารถเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่นๆ ในพื้นที่ได้ ซึ่งคณะกรรมการนโยบายระดับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลให้รายละเอียดว่า

“จะเห็นได้ว่าการเพิ่มจำนวนโรงเรียนนำร่องของเราจะไปอย่างช้าๆ เพิ่มทีละนิดๆ ในขณะที่จังหวัดอื่นๆ มันมีเยอะ สตูลจะไปเรื่อยๆ บางปีเพิ่มมา 2 โรงเรียน บางปีเพิ่มมา 3 โรงเรียน ปีนี้ก็เพิ่มมา 1 โรงเรียน ไม่โฆษณาชวนเชื่อ ไม่บังคับให้เข้าร่วมเหมือนโครงการอื่น เอาคนที่สมัครใจเข้ามาเท่านั้น พร้อมเมื่อไหร่ค่อยมา ใครพร้อมก็เดินเข้ามา โรงเรียนที่เขาสนใจก็จะมีการสอบถามเข้ามา”

จากผลการศึกษาศาสนาสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสามารถขยายผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้น้อย เพราะโรงเรียนส่วนใหญ่ในพื้นที่ไม่ยอมเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดยอาจจะมีหลายเหตุผลที่ทำให้โรงเรียนไม่ยอมเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นประเด็นที่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลควรให้ความสำคัญในการผลักดัน แก้ไข เพื่อให้การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่สามารถพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ จากการศึกษาการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลพบปัญหาอุปสรรคด้านผลผลิต (Product) คือ ผู้ปกครองบางส่วนไม่มั่นใจว่าการจัดการเรียนการสอนด้วยนวัตกรรมการศึกษาโครงการฐานวิจัย จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้เพียงพอตามมาตรฐานที่กระทรวงกำหนด ดังการสะท้อนข้อมูลของผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่ว่า

“ผู้ปกครองจะถามว่า พอเด็กไปสอบเรียนต่อ ม.1 เด็กจะทำข้อสอบได้มั๊ย ถ้าเรียนวิชาแบบนี้ การวัดแบบความสามารถของเด็กให้เจตจรัสไปทางด้านนั้นๆ จะไม่วัดเกรด 1 2 3 4 แต่การที่จะให้เด็กเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาคุณจะต้องได้เกรด 3.5 นะ เรื่องนี้เป็นข้อกังวลของผู้ปกครอง ครูต้องสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้ผู้ปกครอง รู้ว่าโรงเรียนเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรม จึงมีการบูรณาการวิชาต่างๆ ร่วมกัน ขณะเดียวกัน ครูก็ต้องสอนให้เด็กได้ความรู้ตามหลักเกณฑ์ของหลักสูตรแกนกลางๆ ด้วย”

โดยสรุปผลการศึกษาด้านผลผลิต (Product) พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในประเด็นการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ และภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่สามารถร่วมกันดำเนินงาน ประสานความร่วมมืออย่างชัดเจน ขณะที่ประเด็นการกระจายอำนาจให้โรงเรียนสามารถบริหารงานให้สะดวก มีประสิทธิภาพ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมด ผลผลิตที่เกิดขึ้นจึงเห็นได้ชัดเจนในเฉพาะของการดำเนินงานด้านวิชาการที่ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนรู้ไปในทิศทางที่ดีทำให้เกิดการพัฒนา

ทักษะ สมรรถนะที่ต้องการ และถึงแม้ว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ แต่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลยังไม่สามารถขยายผลนวัตกรรมการศึกษาได้มากนัก ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดจากการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลยังไม่สามารถทำให้เกิดผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) ที่พื้นที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้

จากผลการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้แทนหน่วยงานระดับนโยบายและผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล เมื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์แล้วสามารถสรุปผลการประเมินพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลได้ดังนี้

ตาราง 2 ผลการประเมินการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

การประเมินด้าน	ผลการประเมิน
สภาวะแวดล้อม (Context)	บริบทสภาวะแวดล้อมของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลทั้งหมดเอื้อให้เกิดการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้งวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาประเด็นการกระจายอำนาจ และให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่อง เพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และการพัฒนาเทคโนโลยีในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่ เปิดโอกาสให้พื้นที่เข้ามาดำเนินการได้ ประกอบกับเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนของพื้นที่มีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด รวมถึงความพร้อมของโรงเรียนนำร่อง และการได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ทำให้การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเกิดขึ้นได้
ปัจจัยนำเข้า (Input)	ปัจจัยนำเข้าในภาพรวมสามารถส่งผลให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งเรื่องของงบประมาณ บุคลากร เครื่องมือ เทคโนโลยีที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมที่เข้ามาประสานความร่วมมือ ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ขณะที่ความพร้อมของครูและบุคลากรในโรงเรียนนำร่องมีศักยภาพเพียงพอต่อการพัฒนา นวัตกรรมการศึกษาและจัดการเรียนรู้ให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียนได้ รวมถึงภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนำร่องที่จะเป็นแบบอย่างและส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ แก้ปัญหา ให้กำลังใจและสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรสามารถร่วมขับเคลื่อนงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง เชื่อมโยงอย่างมีประสิทธิภาพ

ตาราง 2 (ต่อ)

การประเมินด้าน	ผลการประเมิน
กระบวนการ (Process)	<p>การดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูดิโอเหมือนว่าจะสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี เพราะกระบวนการดำเนินงานหลายส่วนสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ อาทิ การพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรได้เกิดการฝึกฝนตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลง ขณะที่ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ รวมทั้งการกำกับ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ แต่กระบวนการดำเนินงานบางส่วนยังไม่สามารถขับเคลื่อนได้เต็มศักยภาพ เช่น การสร้างการรับรู้ให้ประชาชนในพื้นที่ที่ยังดำเนินการได้น้อย การบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนนำร่องในด้านงบประมาณ งานบุคลากร และการบริหารงานทั่วไปที่ยังไม่ได้รับอิสระและความคล่องตัวในการดำเนินงาน ซึ่งส่งผลให้การขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในภาพรวมไม่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน แม้ว่าหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะพยายามผลักดันอย่างเต็มที่แล้วก็ตาม</p>
ผลผลิต (Product)	<p>พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูดิโอยังไม่สามารถดำเนินการให้เกิดผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) ที่พื้นที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ เพราะพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูดิโอไม่สามารถขยายผลนวัตกรรมการศึกษาที่เกิดขึ้นได้ในวงกว้าง เนื่องจากโรงเรียนในพื้นที่ไม่ต้องการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ถึงแม้ว่า ผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงานจะเห็นผลเป็นที่ประจักษ์อย่างชัดเจน โดยเฉพาะการบริหารงานด้านวิชาการที่สามารถทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนรู้ไปในทิศทางที่ดี เกิดการพัฒนาทักษะ สมรรถนะที่จำเป็นสอดคล้องกับการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบัน</p>

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง “การประเมินผลนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินการดำเนินนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูล เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งนำแนวคิดการประเมินผลของสตัฟเฟิลีม (Stuffleam) การประเมินแบบ CIPP Model มาใช้ในการศึกษา โดยผู้วิจัยกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้แทนจากหน่วยงานระดับนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล และผู้แทนจากหน่วยปฏิบัติในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ซึ่งคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Document Research) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ในกระบวนการวิเคราะห์และตีความข้อมูลแบบการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

1. การประเมินผลด้านสภาวะแวดล้อม (Context)

จากวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในประเด็นการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและโรงเรียนนอกร่องให้สามารถบริหารงานได้สะดวกและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งสร้างความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ มีการเอื้อและเปิดโอกาสให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสามารถดำเนินการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้ ประกอบกับเป้าหมายของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มีแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจนและความสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาของจังหวัด และความพร้อมของโรงเรียนนอกร่องโดยเฉพาะทัศนคติของบุคลากรที่พร้อมปรับเปลี่ยนเพื่อรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ทำให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้

2. การประเมินผลด้านปัจจัยนำเข้า (Input)

ทรัพยากรต่างๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานต้นสังกัด มีไม่เพียงพอต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา แต่ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งจากภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคมและภาคีเครือข่ายในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วม ช่วยเหลือตามศักยภาพขององค์กร หน่วยงานหรือบุคคล ในการ

แบ่งปันทรัพยากรให้พื้นที่ที่สามารถดำเนินงานได้ ส่งผลให้ปัจจัยนำเข้ามีเพียงพอต่อการดำเนินงานพื้นที่
 นวัตกรรมการศึกษา ขณะที่ความพร้อมของครูและบุคลากรในโรงเรียนนำร่องมีศักยภาพ มีความรู้ ความ
 เข้าใจต่อการดำเนินงานพัฒนาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา และสามารถจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการ
 เรียนรู้ในยุคปัจจุบัน ขณะเดียวกันภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนนำร่องสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่
 บุคลากรภายใต้บังคับบัญชา สามารถอำนวยความสะดวก สนับสนุน ช่วยเหลือให้บุคลากรในโรงเรียน
 สามารถร่วมขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ แต่
 ปัจจัยเรื่องระยะเวลาในการดำเนินงานไม่สามารถระบุได้อย่างชัดเจนว่าจะดำเนินการในระยะต่างๆ
 เมื่อไหร่ ขึ้นอยู่กับผลการดำเนินงานที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดหรือไม่

3. การประเมินผลด้านกระบวนการ (Process)

การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมศึกษาศูลหามองโดยภาพรวมของพื้นที่แล้ว
 คล้ายจะสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความก้าวหน้าในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน
 แต่การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมศึกษาศูลรับรู้กันเฉพาะคนกลุ่มหนึ่งในพื้นที่ ซึ่งเป็นผู้ปกครอง
 ชุมชน ท้องถิ่นที่เข้าไปมีส่วนร่วมกิจกรรมของโรงเรียนนำร่อง โดยคนส่วนใหญ่ของจังหวัดยังไม่รับรู้
 ถึงการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ขณะที่พื้นที่นวัตกรรมศึกษาศูลให้ความสำคัญกับการ
 พัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียนนำร่องอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บุคลากรได้รับการพัฒนา ฝึกฝนตนเองให้
 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนและการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
 รวมถึงเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขณะเดียวกัน ผู้ปกครอง ชุมชนเข้ามามี
 ส่วนร่วมจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียนอย่างต่อเนื่องในทุกมิติ โดยโรงเรียนนำร่องสามารถบริหารจัดการ
 การศึกษางานด้านวิชาการได้อย่างอิสระและมีความคล่องตัวในการดำเนินงาน แต่การบริหารจัดการ
 งานอื่นๆ ยังไม่สามารถดำเนินการได้เต็มศักยภาพ เนื่องจากระเบียบ หลักเกณฑ์ เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องยัง
 ไม่ได้รับการออกแบบให้รองรับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา นอกจากนี้ การกำกับ ติดตาม
 ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมศึกษาศูลมีการดำเนินการอย่างสม่ำเสมอทั้งจาก
 คณะกรรมการระดับพื้นที่และกลุ่มโรงเรียนนำร่อง เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับรู้รับทราบถึงผลการ
 ดำเนินงาน อุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้น และนำไปสู่การหาแนวทางวิธีการแก้ปัญหา

4. การประเมินผลด้านผลผลิต (Product)

พื้นที่นวัตกรรมศึกษาศูลสามารถดำเนินการบรรลุวัตถุประสงค์ของพื้นที่
 นวัตกรรมการศึกษาในประเด็นการพัฒนานวัตกรรมการศึกษาและการเรียนรู้ เพื่อยกระดับ
 ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ได้อย่างชัดเจน ขณะที่ประเด็นการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่
 หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษานำร่อง เพิ่มความคล่องตัวในการบริหารจัดการศึกษาให้มี
 คุณภาพและประสิทธิภาพ ยังไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมด ผลผลิตที่เกิดขึ้นจึงเห็นได้ชัดเจนใน

เฉพาะของการดำเนินงานด้านวิชาการที่ส่งผลทำให้ผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการเรียนรู้ไปในทิศทางที่ดีที่ทำให้เกิดการพัฒนาทักษะ สมรรถนะที่ต้องการ ขณะเดียวกันวัตถุประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในประเด็นการพัฒนากลไกในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในพื้นที่ ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ถึงแม้ว่าผู้ปกครอง ประชาชนบางส่วนจะไม่พึงพอใจกับการนำนวัตกรรมการศึกษาไปใช้ในการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอน ซึ่งได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนของแต่ละพื้นที่ ทั้งนี้ แม้ว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะเห็นได้ชัดเจนเป็นที่ประจักษ์ แต่พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลยังไม่สามารถขยายผลนวัตกรรมการศึกษาได้มากนัก เพราะโรงเรียนไม่สนใจที่จะเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษารวมถึงยังไม่มีปัจจัยหรือแรงจูงใจที่เพียงพอที่จะทำให้โรงเรียนในจังหวัดอยากเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ทำให้การขยายผลของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลมีน้อยกว่าพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอื่นๆ

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลมีสภาวะแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินงาน ทั้งวัตถุประสงค์ของนโยบายที่เปิดโอกาสให้พื้นที่สามารถดำเนินการในประเด็นต่างๆ ได้มากขึ้น ประกอบกับพื้นที่มีเป้าหมาย แผนและแนวทางการดำเนินงานที่ชัดเจน และโรงเรียนนำร่องมีความพร้อม รวมถึงได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ จากบริบททั้งหมดจึงส่งผลให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลสามารถเกิดการขับเคลื่อนได้ ขณะที่ปัจจัยนำเข้าที่เป็นทรัพยากรสำหรับดำเนินงานมีไม่เพียงพอต่อการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา แต่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือเพิ่มเติมจากภาคส่วนต่างๆ ส่งผลให้ปัจจัยนำเข้าในภาพรวมมีเพียงพอ ครบถ้วนที่จะดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดคุณภาพได้ โดยกระบวนการขับเคลื่อนงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลมีความต่อเนื่องกันทั้งการสร้างการรับรู้ การพัฒนาบุคลากร การนำไปปฏิบัติและการติดตาม ประเมินผล แต่การดำเนินงานทั้งหมดยังไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน แม้จะมีความพยายามผลักดันจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้ผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นยังไม่สามารถทำให้เกิดผลลัพธ์สุดท้าย (Ultimate Outcomes) ที่พื้นที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ ทำให้การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูลไม่มีความแตกต่างจากการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญ

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษา การประเมินผลนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษาพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล สามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่เอื้อให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาประสบความสำเร็จได้มีดังนี้

1. กฎหมายและเป้าหมายที่ชัดเจน จะทำให้การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะเมื่อกฎหมายเปิดโอกาสให้พื้นที่สามารถจัดการศึกษาได้ตามบริบทและความต้องการของพื้นที่แล้ว พื้นที่สามารถกำหนดเป้าหมายและวางแผนจัดทำแนวทาง แผนการดำเนินงาน วิธีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับกฎหมายได้อย่างมีทิศทางที่อย่างชัดเจน สอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัด ขณะเดียวกันกฎหมาย และระเบียบหลักเกณฑ์ที่ใช้ต้องออกแบบให้รองรับกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่ออำนวยความสะดวกให้พื้นที่สามารถดำเนินงานได้อย่างอิสระและคล่องตัว

2. ความพร้อมและความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ โดยโรงเรียนที่เป็นหน่วยงานหลักในการนำนโยบายไปปฏิบัติจะต้องมีความพร้อม ที่ไม่ใช่เพียงสถานที่ บุคลากรและทรัพยากรที่เพียงพอ แต่ยังรวมถึงทัศนคติของบุคลากรที่พร้อมจะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เข้าใจ ยอมรับและตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษา ขณะเดียวกันการสนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือ ผลักดันการดำเนินงานจากภาคส่วนต่างๆ ในพื้นที่ ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคประชาสังคม คือปัจจัยสำคัญที่จะทำให้พื้นที่สามารถขับเคลื่อนและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาได้ในทุกมิติ

3. บุคลากรที่มีศักยภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนานวัตกรรมการศึกษาได้ เพราะบุคลากรเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ต้องอยู่ในพื้นที่ตลอดเวลา สามารถรับรู้ถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน การพัฒนา อบรมบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา รวมถึงจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันอยู่เสมอ จะทำให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ขณะที่ การดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษายังมีรูปแบบการดำเนินงานแบบ Top-down ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ตัดสินใจและสั่งการ ภาวะผู้นำของผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องเป็นแบบอย่างให้แก่บุคลากรภายใต้บังคับบัญชาได้ โดยให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้อิสระ อำนาจ ความสะดวก ช่วยเหลือ แก้ปัญหา รวมทั้งให้กำลังใจและสร้างแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดได้

4. การให้ความสำคัญกับนโยบายอย่างต่อเนื่อง โดยสร้างการรับรู้ แก่บุคลากร ผู้ปกครอง ประชาชนในพื้นที่ให้เข้าใจถึงการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพราะการรับรู้ ของประชาชนทุกภาคส่วนจะทำให้เกิดกระแสสังคมที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ ขณะเดียวกัน สามารถสร้างความเชื่อมั่นของผู้ปฏิบัติงานต่อนโยบายที่จะนำไปสู่การยอมรับนโยบายเป็นส่วน หนึ่งของการปฏิบัติงาน และขับเคลื่อนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ยิ่งขึ้น

5. การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอจะ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถทราบว่า มีจุดเด่น จุดด้อยในส่วนไหนอย่างไรที่จะต้องพัฒนา ปรับปรุง แก้ไข ซึ่งจะไปสู่การแก้ไขได้อย่างทันท่วงที ขณะเดียวกันยังสามารถนำไปสู่การขยายผล นวัตกรรมการศึกษาได้อีกด้วย เพราะจะสามารถทำให้รับรู้ถึงข้อเสนอแนะ ความต้องการ ความ สนใจของโรงเรียนในการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษาพื้นที่ นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเป็นนโยบายสำคัญที่มุ่งเน้นปฏิรูประบบ การศึกษาของประเทศให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาคนไทยให้มีคุณภาพ การดำเนินงานจึงจำเป็นต้องมีการบูรณาการการทำงานหลายภาคส่วนทั้งภาครัฐ เอกชน และ ภาคประชาสังคม เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายสามารถขับเคลื่อนได้อย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ไปจนถึงปลายน้ำ ซึ่งจะไม่ใช่การทำงานของกระทรวงใดกระทรวงหนึ่ง แต่ทุกกระทรวง ต้องประสานความร่วมมือ ร่วมกันแบ่งปันทรัพยากร ร่วมคิดวางแผน วิธีการดำเนินงาน รวมไปถึง การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะ ในเรื่องของระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องที่ยังไม่เอื้อต่อการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและเร่งจัดทำระเบียบหลักเกณฑ์ กฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้ รองรับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทั้งระบบและทุกมิติ

2. การกระจายอำนาจจากส่วนกลางลงสู่ระดับพื้นที่เป็นประเด็นที่ยังไม่ สามารถดำเนินการได้ทั้งหมด เพราะบางประเด็นพื้นที่ไม่สามารถตัดสินใจดำเนินการได้เอง ต้อง ผ่านการเห็นชอบจากคณะกรรมการระดับนโยบายในส่วนกลาง ดังนั้น ควรมีการกระจายอำนาจในการ จัดการศึกษาให้กับพื้นที่มากขึ้น โดยให้คนในพื้นที่เป็นผู้ดำเนินการและสามารถตัดสินใจได้ในทุก

มิติ ซึ่งรัฐจะต้องมีการหนุนเสริม อำนวยความสะดวกให้พื้นที่ที่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. รัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการขับเคลื่อนนโยบายและให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่เกิดความเชื่อมั่นต่อการดำเนินงานว่าจะเป็นการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องระยะยาวจนกว่าจะประสบความสำเร็จ ไม่มีการยุติหรือล้มเลิกโครงการเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารระดับสูง ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่ยอมรับนโยบายเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงาน

5.3.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

1. นโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจะไม่สามารถขับเคลื่อนได้ หากผู้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ไม่ให้ความสำคัญและตระหนักถึงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานจึงเปรียบเสมือนฟันเฟืองสำคัญที่เป็นกลไกขับเคลื่อนให้การดำเนินงานสามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ทุกคนทำงานด้วยความมุ่งมั่น ทุ่มเท และตั้งใจ ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญกับผู้ปฏิบัติงาน ไม่ควรละเลยให้โรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนนำร่องต้องทำงานอยู่เพียงลำพัง ควรสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องชมเชย ประกาศเกียรติคุณ หรือการให้ค่าตอบแทน ซึ่งจะแสดงให้เห็นว่ารัฐให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษา

2. การขยายผลนวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสตูล ควรจะมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการทยอยปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาและค่านิยมของสังคมอย่างค่อยเป็นค่อยไป ด้วยการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องให้เข้าถึงผู้คนทุกระดับในสังคม รวมถึงการสร้างแรงจูงใจให้โรงเรียนในพื้นที่อยากเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมศึกษามากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ความต้องการการเปลี่ยนแปลงได้

3. วัฒนธรรมการทำงานของหน่วยงานทางการศึกษา รวมไปถึงทัศนคติของบุคลากรที่มักจะไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง ส่งผลต่อการพัฒนาระบบการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารและต้นสังกัดควรมีการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงาน

5.3.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. พื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีระยะเวลาในการดำเนินงาน 7 ปี และขยายได้อีกไม่เกิน 7 ปี ดังนั้น ควรจะมีการประเมินผลโครงการในแต่ละระยะ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปสู่การพิจารณาเพื่อตัดสินใจดำเนินการในระยะต่อไป
2. ควรจะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปสู่การพัฒนา ปรับเปลี่ยน แก้ไขให้การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. ควรจะศึกษาผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาว่า ส่งผลกระทบไปในทิศทางอย่างไร เกิดผลดี – ผลเสียต่อผู้เรียน ผู้ปกครอง ชุมชนในพื้นที่อย่างไร
4. ควรจะศึกษาพื้นที่นวัตกรรมอื่นๆ ทั่วประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่จะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับการปรับปรุงนโยบายในอนาคต

บรรณานุกรม

- Al-Shanawani1, H. M. (2019, January-March). Evaluation of Self-Learning Curriculum for Kindergarten Using Stufflebeam's CIPP Model. *SAGE Open*, 1-13.
- Aziz Shamsa, Mahmood Munazza, และ Rehman Zahra. (2018). Implementation of CIPP Model for Quality Evaluation at School Level: A Case Study. *Journal of Education and Educational Development*, 5(1), 189-206. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1180614>
- Basaran, Mehmet, Dursun, Busra;, Gur Dortok, Hatice Damla, . . . Gokhan. (2021). Evaluation of Preschool Education Program According to CIPP Model. *Pedagogical Research*, 6(2), 1-13.
- Patrick McGuinn. (2016). Parallel Play in the Early Childhood Education Sandbox: The Common Core and the Politics of Transpartisan Coalitions. *CPRE Research Report*.
https://repository.upenn.edu/cpre_researchreports/85/
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา 6 ภาค.
<https://www.moe.go.th/%E0%B8%9E%E0%B8%B7%E0%B9%89%E0%B8%99%E0%B8%97%E0%B8%B5%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%A7%E0%B8%B1%E0%B8%95%E0%B8%81%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%A8%E0%B8%B6%E0%B8%81%E0%B8%A9/>
- กลุ่มงานบริการวิชาการสำนักวิชาการสำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2558). ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศไทย เอกสารประกอบรายงาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- กองกฎหมายการศึกษาและวัฒนธรรมสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). ความเป็นมาของกฎหมายและเหตุผลความจำเป็นในการเสนอร่างกฎหมาย เจตนารมณ์พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 (หน่วยที่1, น.3). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- กัมพล เจริญรักษ์. (2565, มกราคม-เมษายน). การพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะของสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาของ เขต 2. วารสารครุทรรศน์ (Online) มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 2(1), 15-28.

<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JER/article/view/250491>

เกียรติสุดา ศรีสุข. (2565). การขยายผลข้อเสนอเพื่อการปฏิรูประบบการผลิตและพัฒนาครูปฐมวัย
ผู้ดูแลเด็กและครูผู้ช่วย : พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่. วารสาร บจร
สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11(3), 333-351.

คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2564a, 10 มิถุนายน). ประกาศ
คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา “หลักเกณฑ์การประเมินผลสัมฤทธิ์ทาง
การศึกษาของผู้เรียนในสถานศึกษานำร่อง พ. ศ. 2564”.

<https://www.edusandbox.com/15th-sep-announce-evaluate-sandbox/>

คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2564b, 10 กันยายน). ประกาศ
คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการประกัน
คุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของสถานศึกษานำร่อง.

<https://www.edusandbox.com/15th-sep-announce-quality-assurance/>

จุมพล หนิมพานิช. (2552). การประเมินผลนโยบาย : หลักการ แนวคิด และการประยุกต์ใช้ = *policy
evaluation : principles, concepts & application*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

ฐิตาภรณ์ เพ็งหนู. (2559). การประเมินผลกระทบทางการศึกษาของโรงเรียนที่ถ่ายโอนไปสังกัด
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์).

ณิชากร ศรีเพชรดี. (2562). พื้นที่นวัตกรรม: การศึกษาไทยแก่ได้ในชาตินี้ ให้คนในพื้นที่เป็นเจ้าของ.

<https://thepotential.org/knowledge/innovation-area-education/>

ตรีวันนท์ เนืองอุไท. (2557). การประเมินผลนโยบายเรียนฟรี 15 ปี อย่างมีคุณภาพ : กรณีศึกษา
โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์).

ธรรมปพน จันทร์แก้ว. (2564a). การประเมินผลโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (*Tambon
Smart Team*) : กรณีศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ
อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่. (สารนิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
, กรุงเทพฯ).

<http://cuir.car.chula.ac.th/bitstream/123456789/80276/1/6282020224.pdf>

ธรรมปพน จันทร์แก้ว. (2564b). การประเมินผลโครงการพัฒนาตำบลแบบบูรณาการ (*Tambon
Smart Team*) : กรณีศึกษา อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และ

อำเภอลำทับ จังหวัดกระบี่. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ. (สารนิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต).

นงนภัศ บุญเหลือ. (2559). การประเมินหลักสูตรสถานศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
โรงเรียนประทุมอนุสรณ์ โดยใช้ CIPP Model

(วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.

ปรีสุทธ์. (2021). 'ครูสามเส้า' นวัตกรรมการศึกษาโรงเรียนอนุบาลสตูล : เมื่อครูอยู่รอบตัวเรา และ
การเรียนรู้ไม่ได้หยุดแค่ห้องเรียน. [https://thepotential.org/creative-learning/research-
base-learning-anubansatun/](https://thepotential.org/creative-learning/research-base-learning-anubansatun/)

ปรีชญานันท์ นักพ็อน. (2563). การบริหารนโยบายสาธารณะ. นนทบุรี: คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา (เล่ม 136 ตอนที่
56 ก).

พิทักษ์ ไสตถยาคม. (2563). พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาทำนอกกรอบพัฒนาสมรรถนะเด็ก. สืบค้น
จาก <https://www.sobkroo.com/article/detail.asp?id=1035>

มติชนออนไลน์. (2561). โรงเรียนอิสระในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา โดย สมพงษ์ จิตระดับ สู้อังคะ
วาทิน, ชูติมา ชุมพงศ์. สืบค้นจาก
https://www.matichon.co.th/columnists/news_1092807

มติชนออนไลน์. (2562). เสวนา "พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จ.สตูล" ร่วมขับเคลื่อนการปฏิรูป
การศึกษาประเทศไทย. สืบค้นจาก
https://www.matichon.co.th/education/news_1130214

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.บัณฑิตศึกษาศาสาวิชาศึกษาศาสตร์. (2553). การประเมินนโยบาย
แผนงาน และโครงการ : ประมวลสาระชุดวิชา = Seminar in educational evaluation
(พิมพ์ครั้งที่ 4..). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

เยาวดี ราชชัยกุล วิบูลย์ศรี. (2546). การประเมินโครงการ : แนวคิดและแนวปฏิบัติ (พิมพ์ครั้งที่ 3..).
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2555). การประเมินผลนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้จัดจำหน่าย.

วรรษยา ประจำ. (2563). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม
สพฐ. โรงเรียนอนุบาลห้วยทับทัน โดยใช้ CIPP Model. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏ

ศรีสะเกษ 15(3), 102-123.

วาทีณี พูลทรัพย์. (2563). องค์ประกอบการบริหารโรงเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ). <http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3287/1/60252928.pdf>

ศุภามณ จันทรสกุล. (2557). ยุคสมัยของการประเมินผลและแนวคิดทฤษฎีของนักประเมิน.

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย, 8(1), 68-79.

สมพงษ์ จิตระดับ, กীরติ คุวานนัง, สุรศักดิ์ เก้าเอี้ยน, นวพร สุนันท์ลีกันนท์, ชุติมา ชุมพวงค์, และ ดานา โมหะหมัดรักษาผล. (2563). รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยการพัฒนารูปแบบ กลไก และแนวโน้มผลกระทบของนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดสตูล.

สมาคมพัฒนาพลเมือง. (2021). นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ 'ครูสามเ้า'.

สมาคมพัฒนาพลเมือง. (2566, 10 มกราคม). การนิเทศติดตามของคณะทำงานโครงการพัฒนาระบบ นิเทศติดตาม (Coaching) และการมีส่วนร่วมในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล.

Facebook วัฒนพลเมือง สวพ. Citizenship Evolution Association CEA.

<https://www.facebook.com/CitizenshipEvolution>

สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.

2562 : โอกาสทองของจังหวัดในการจัดการศึกษาตอบโจทย์พื้นที่ จุลสาร. กรุงเทพฯ:

สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.

สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2565a). จำนวนสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม การศึกษา. <https://lookerstudio.google.com/reporting/a9279355-2609-4c55-a55d-591286b676b8/page/3dH0B>

สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2565b, 31 มีนาคม). แนวปฏิบัติในการใช้จ่ายเงิน

อุดหนุนเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษา ของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.

สุชาติ จินดาแจ้ง. (2562). การประเมินโครงการส่งเสริมวิชาชีพระยะสั้นกลุ่มหนึ่งตำบลหนึ่ง

ผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานสู่ SME 4.0 วิทยาลัยสารพัดช่างอุทัยธานี. วิทยาลัย สารพัดช่างอุทัยธานี.

สุบัน พรเวียง. (2564). กลไกการขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานำร่อง

สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชียงใหม่. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ,

21(1), 51-66.

สุบัน พรเวียง, และ มนต์นภัส มโนการณ. (2564). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในของ

สถานศึกษานำร่องที่มีเป้าหมายเฉพาะ สำหรับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.
วารสารการบริหารและนวัตกรรมการศึกษา, 4(3), 38-57.

อดิพร เกิดเรือง. (2561). หลักการประเมินผลนโยบายสาธารณะ = *Principle of public policy evaluation*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์. แนวคิดการประเมินโครงการ เอกสารประกอบการสอน. เชียงใหม่: คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อรพนิต ลิ้มสุวรรณโรจน์. (2565). ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงต่อการบริหารองค์การนวัตกรรมการ
การศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของประเทศไทย. การ
ประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับนานาชาติ ครั้งที่ 4, 1359-1365.

อิสรา ไสทธิสงค์, และ ภัชชธิญา ปัญญารัมย์. (2565). นายวิชณุ เครืองาม รองนายกรัฐมนตรี พร้อม
คณะ เดินหน้าขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเชิงนโยบาย ร่วมประชุม
คณะกรรมการนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ครั้งที่ 1/2565 อย่างพร้อมเพรียง.

<https://www.edusandbox.com/10th-may-22-forward-news/>

ภาคผนวก

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 สำหรับผู้แทนระดับนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล
เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

*****

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาสารนิพนธ์ เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของ จังหวัดสตูล และ (2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด สตูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นี้เป็นความลับ โดยไม่มีการนำเสนอผลการวิจัย เป็นรายบุคคล แต่จะนำเสนอเป็นภาพรวมของการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์

นักศึกษาปริญญาโท สาขา การจัดการนโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 1 สำหรับผู้แทนระดับนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล
(ศึกษาธิการจังหวัดสตูล และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล)
เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ชื่อ-สกุล .....
- 1.2 ตำแหน่ง .....
- 1.3 อายุราชการ .....
- 1.4 สังกัด/หน่วยงาน .....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
ด้านสภาวะแวดล้อม

- ท่านคิดว่านโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถแก้ปัญหาในระบบการศึกษาของพื้นที่จังหวัดสตูลเรื่องใดบ้าง

- ท่านคิดว่าหน่วยงานทางการศึกษาของจังหวัดสตูลมีความพร้อมต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

- หน่วยงานต่างๆ ที่สนับสนุนการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสตูลรับรู้ เข้าใจต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูลอย่างไร

ด้านปัจจัยนำเข้า

- ท่านคิดว่าการจัดสรรทรัพยากรสำหรับสนับสนุนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจากกระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเหมาะสม เพียงพอหรือไม่ อย่างไร

ด้านกระบวนการ

- ท่านมีแนวทาง/กระบวนการสร้างการรับรู้และให้ความเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาแก่ประชาชน/สถานศึกษา/ทุกภาคส่วนในพื้นที่เป็นอย่างไร

- กลไกการขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน ชุมชน ท้องถิ่น สู่การจัดการศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลเป็นอย่างไร

- ท่านมีการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

ด้านผลผลิต

- การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลสามารถบรรลุวัตถุประสงค์พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร ในประเด็น ดังนี้

- (1) นวัตกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลเป็นอย่างไร
- (2) การตอบรับของประชาชน/ผู้ประกอบการในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลเป็นอย่างไร
- (3) จากการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่ผ่านมา สถานศึกษาในพื้นที่มีแนวโน้มเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพิ่มขึ้นหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

- 3.1 ในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ท่านพบปัญหา อุปสรรคในเรื่องใดบ้าง อย่างไร
- 3.2 ท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร เพื่อให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 3.3 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2 สำหรับผู้แทนระดับปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล
เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

*****

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาสารนิพนธ์ เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ประเมินการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของ จังหวัดสตูล และ (2) ศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัด สตูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นี้เป็นความลับ โดยไม่มีการนำเสนอผลการวิจัย เป็นรายบุคคล แต่จะนำเสนอเป็นภาพรวมของการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์

นักศึกษาปริญญาโท สาขา การจัดการนโยบายสาธารณะ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 2 สำหรับผู้แทนระดับปฏิบัติงานในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสตูล
(ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนนำร่อง)
เรื่อง การประเมินผลนโยบายในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ชื่อ-สกุล.....
- 1.2 ตำแหน่ง.....
- 1.3 อายุราชการ.....
- 1.4 โรงเรียน.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
ด้านสภาวะแวดล้อม

- ท่านคิดว่าเป้าหมาย/จุดประสงค์ของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสอดคล้องกับการแก้ปัญหาาระบบการศึกษาที่โรงเรียนประสบอยู่อย่างไร

- ท่านคิดว่าหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและภาคีเครือข่ายมีความพร้อมต่อการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

- ท่านคิดว่าโรงเรียนมีความพร้อม หรือศักยภาพต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

ด้านปัจจัยนำเข้า

- ท่านคิดว่าครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนมีความพร้อมต่อการเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

- ท่านคิดว่างบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนเพื่อดำเนินการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

- ท่านคิดว่าระยะเวลาในการดำเนินงานของพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาตามพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ.2562 เป็นเวลา 7 ปี เพียงพอที่จะสามารถทำให้เห็นผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมได้หรือไม่ อย่างไร

- ท่านคิดว่าเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนมีความพร้อม เพียงพอต่อการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาหรือไม่ อย่างไร

- รูปแบบวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เกิดขึ้นในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลเป็นอย่างไร

- ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาท หรือสนับสนุนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

- การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ชุมชน ผู้ปกครองต่อการจัดการเรียนการสอนเป็นอย่างไร

ด้านกระบวนการ

- โรงเรียนสร้างการรับรู้และสร้างความเข้าใจแก่ผู้ปกครอง ชุมชนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

- โรงเรียนมีแผนการดำเนินงานภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

- โรงเรียนดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาร่วมกับชุมชน ผู้ปกครอง และภาคีเครือข่ายต่างๆ ที่ให้การสนับสนุนฯ อย่างไร

- โรงเรียนได้รับอิสระในการบริหารจัดการด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารทั่วไป และการวัดและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรมหรือไม่ อย่างไร

- โรงเรียน ชุมชน สามารถพัฒนานวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่อย่างไร

- โรงเรียนติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

- การเข้าร่วมพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนส่งผลต่อการปฏิบัติงานของท่านหรือไม่ อย่างไร

ด้านผลผลิต

- การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในช่วงระยะเวลาปีพ.ศ.2562 จนถึงปัจจุบัน ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาอย่างไร

- การตอบรับของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ประชาชนในพื้นที่ต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของโรงเรียนเป็นอย่างไร

- การดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของผู้ปกครอง ชุมชนต่อการร่วมจัดการศึกษาอย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

จังหวัดสตูล

- 3.1 ในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ท่านพบปัญหา อุปสรรคในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

- 3.2 ท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร เพื่อให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- 3.3 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้างต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 3 สำหรับภาคีเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

*****

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาสารนิพนธ์ เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดสตูล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อประเมินการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ของจังหวัดสตูล และ (2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นี้เป็นความลับ โดยไม่มีการ นำเสนอผลการวิจัยเป็นรายบุคคล แต่จะนำเสนอเป็นภาพรวมของการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดย แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

จังหวัดสตูล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์

นักศึกษาปริญญาโท สาขา การจัดการนโยบายสาธารณะ
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 3 สำหรับภาคีเครือข่ายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
(ผู้นำชุมชน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาในพื้นที่)
เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ชื่อ-สกุล.....
- 1.2 อายุ.....
- 1.3 อาชีพ.....
- 1.4 ชุมชน/พื้นที่.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
ด้านสถานะแวดล้อม

- ท่านรับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในจังหวัดสตูลหรือไม่
 อย่างไร

- ท่าน/หน่วยงานของท่านมีความพร้อมต่อการสนับสนุนการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสตูลอย่างไร

ด้านปัจจัยนำเข้า

- ท่าน/หน่วยงานของท่านให้การสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ สำหรับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างไร

ด้านกระบวนการ

- ท่านร่วมดำเนินการกับพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสตูลอย่างไร

- ท่านมีการติดตาม ประเมินผล และเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนนำร่องในพื้นที่

นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูลอย่างไร

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
จังหวัดสตูล

3.1 ในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ท่านพบปัญหา อุปสรรคในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

3.2 ท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหาอย่างไร เพื่อให้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสามารถ
 ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้างต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 4 สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
เรื่อง การประเมินผลพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

*****

คำชี้แจง

แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบการศึกษาสารนิพนธ์ เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อประเมินการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดสตูล และ (2) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคในการดำเนินนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์นี้เป็นความลับ โดยไม่มีการนำเสนอผลการวิจัยเป็นรายบุคคล แต่จะนำเสนอเป็นภาพรวมของการศึกษาวิจัยเท่านั้น โดยแบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการตอบแบบสอบถามไว้ ณ โอกาสนี้

นางสาวลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์

นักศึกษาปริญญาโท สาขา การจัดการนโยบายสาธารณะ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

แบบสัมภาษณ์ฉบับที่ 4 สำหรับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่วัดกรรมการศึกษาสตูล
(ผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนนาร่อง)
เรื่อง การประเมินผลนโยบายพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
กรณีศึกษา พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

*****

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 1.1 ชื่อ-สกุล.....
- 1.2 อายุ.....
- 1.3 อาชีพ.....
- 1.4 โรงเรียน.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล
ด้านภาวะแวดล้อม

- ท่านรับรู้ เข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินการพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในพื้นที่จังหวัดสตูล

หรือไม่ อย่างไร

ด้านกระบวนการ

- ท่านมีส่วนร่วมจัดการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียนในลักษณะอย่างไร
- ท่านติดตาม ประเมินผล หรือเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนของ

โรงเรียนอย่างไร

ด้านผลผลิต

- บุคลากรของท่านมีการเปลี่ยนแปลงในด้านการเรียน คุณลักษณะด้านต่างๆ (ทักษะที่

จำเป็นในการเรียนรู้ การดำรงชีวิต พฤติกรรม) หรือไม่ อย่างไร

- ท่านพึงพอใจต่อการจัดการศึกษาในรูปแบบ/ลักษณะดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร
- ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการจัดการเรียนการสอนภายใต้พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
จังหวัดสตูล

3.1 ในการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ท่านพบปัญหา อุปสรรคในเรื่องใดบ้าง อย่างไร

3.2 ท่านติดตามการแก้ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างไร

3.3 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้างต่อการดำเนินงานพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดสตูล

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	นางสาวลัดดาวัลย์ เพชรรัตน์
วัน เดือน ปี เกิด	18 เมษายน 2533
สถานที่เกิด	สงขลา
วุฒิการศึกษา	พ.ศ.2556 วิทยาศาสตรบัณฑิต (วท.บ) สาขาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม เกษตร มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

